

pILTAN

PERLODA ZON U ZAGONİ

AMORE : 05

WUSAR
2020

Berfin JÊLE
Rında SILIZE
Fatma Rozine ZULAL
Qemera BARIYE
Nurcan DUMAN
Sevim AYDIN
Zeynep ÇETİNKAYA
Türkan ÇELİK

Roportaj:
Maviş GÜNEŞER
Zeynep KILIÇ
Nadia VİSSER
Gule MAYERA

Dosya: Sabahattin ALİ
Hıdır EREN
Hawar TORNÊCENGİ
Asmên Ercan GÜR

Alişan KAYA
Ali GÜLTEKİN
Ali DİKME
Ali ERENLER
Cengiz ASLAN
Cihan SÖYLEMEZ
Celal TAŞ
Ezeli DOĞANAY
Fırat ALİ
Haydar ŞAHİN
Hasan YILDIZ
Dr. Hüseyin ÇAĞLAYAN
Kemal Akay XAMIRPÊT
Koyo Berz ASLAN
İbrahim DOĞAN
Munzur Güven KILIÇ
Okan EROĞLU
Remzi AYDIN
Sait ÇİYA
Sinan TAZE
Veli KİŞİOĞLU
Veraroc KARUL
Vedat ALDEMİR
Wıslıv PİRBAB
Zeynel ESEN

TANZİN

- 2 QESA VERİ
3 PÊRESTENA ŞİNNE - 5. DİYALOG
Haydar ŞAHİN
4 QEŞİ
Vedat ALDEMİR
5 HES, VERG, LÜYE, AWRES UCUZE
Sanike: Dersim/pulemoriye/pırdosur
Arêker: Hawar TORNÊCENGİ
6 HARDÊ DEWRESU
Ali ERENLER
6 ZÊNÊ
Cihan Ali DEDE
7 MÎLÇİKA VİLE SURE II
Okan EROĞLU
10 SERRA ŞAYE 1994
Sinan TAZE
11 PÎLVANK RA BESER GÜNTAŞE DE ROPOTAJ
Fatma Rozin ZULAL
14 GİLİYE
Zeynel ESEN
14 ÇÊ MA
Alişan KAYA
15 SILO SUR
Ali GÜLTEKİN
18 GEBERBŞYAYENA DÊVU
Nusnoğ: Sabahattin Ali
Çarnekari: Hıdır EREN
19 QONAĞO CAMINÊN
Nusnoğ: Sabahattin Ali
Çarnekari: Hıdır EREN
21 DO
Nusnoğ: Sabahattin ALİ
Çarnekari: Asmên ercan GÜR
24 SABAHATTİNALİ UWEŞİYAXO
Arêker: Hawar TORNÊCENGİ
25 Roportaj: Piltan u Maviş GÜNEŞER
27 Roportaj: Piltan u Zeynep KIIÇ
28 Roportaj: Piltan u Nadia VİSSER
28 GULA VERÊ VARE
Zeynep ÇETİNKAYA
29 Roportaj: Piltan u Gulle MAYERA
30 KHALÊ M', SAREŞİAYÊN!, EWLAD
Qemera BARİYE
31 MESELA QEMERÊ FATE
Nurcan DUMAN

- 32 ODOT U TORÊ DÊSİMİ
Munzur Güven KILIÇ
33 CEMALSÜREYARAKILAMAESQİ -AŞK ŞİİRİ
Tirki ra Çarnekari: Cihan SÖYLEMEZ
34 ZONÊMAYE,HONDÊSITÊMAYE ŞİRÊNO
Berfin JÊLE
35 57 SERRU RA DIMA REYNA KOTİME RA RAU
Rında SILIZE
36 TIHURDÎ HURDÎ,TERSEN
Ezeli DOĞANAY
37 ‘‘WAXTÊ DE; DEWUNÊ MADE, WEŞİYA MA’’
Asmen Ercan GÜR
40 VÊRDE RA
Fırat ALİ
40 FIKIRÊNA
Koye Berz ASLAN
41 KEŞİS
Sait ÇİYA
42 ‘38- OTUZSEKİZ
Celal TAŞ
42 Gule MAYERA
43 DERSİM- (DESİM)
Remzi AYDIN
44 KÊMASİYA ÎNSANÊ WAXTÊ MODERNİ
Sevim AYDIN
45 APO
Dr. Hüseyin ÇAĞLAYAN
46 YA XIZIR!
İbrahim DOĞAN
47 APO,TINAZONKOTİ MISA
Ali DİKME
48 MERSELEYA YEW THEYRE
Veraroc KARUL
49 OMID
Kemal Akay XAMIRPÊT
50 VEYVÊ MILAKETU
Hasan YILDIZ
51 ÊNE 5-6
Hıdır EREN
53 MÊRIKO FEKVİLİKIN (LUİGİ PİRANDELLO)
Çarnais: Veli KİŞİOĞLU
54 RAA KI MEKTEBİ RA SONA KÊ
Cengiz ASLAN
55 DIRBETYA DAKILA MI
Wıslıv PİRBAB
56 AĞCE U SEYD MISTEFA
Vatox: Tornê Thali Cemal ÇELİK
Arêkar: Türkan ÇELİK

İdarekarê Çapkerdene: Okan EROĞLU
Editor u Raştkerdene: Hawar Tornecengi / Hıdır EREN
İdarekarê Neqısnaene: Sinan ARÊKÊYİ
Grafik: Murat DERMAN
Mail: hegaejan@gmail.com
Pelga Facebook’i: <https://www.facebook.com/Piltann/>

QESA VERÎ

Ma ve xêrdi!

Ma; perloda Piltani amorê jüyine ra hata na amorê çarine, xeyle raye gurete. Xeyle kêşî namê Piltani heşiyay pê, xeyle kêşî ebe perloda Piltani hêsarê zonê xo biy u nustena zonê xo musay. Zafê tenu ki na perloda Piltani de serva nustena xo u resnayena qomî rê mikan di. Tayine dest kerd cî, zonê made tewr sîfte nusna, tayine nustê xuyê ke ambar de mendê, kêşî nêşikiyê bîwanê, yî nustê xuyê hewli perlode de kerdî vîla.

Xora qomê marê perloda de nianene lazime biye, ma ki cad u qeyret ra dest kerd cî, perlode vete werte. Wast ke, mîkano nianen bîdime roştberunê ma, zonê ma u piyê xode bîwanê u bînusnê. Qeyretê ma ki xora uyo ke, zonê/janê mawo delalî vîndî mebo.

Nîka ki Piltan amorê phoncine (Sîne) amadê sîma kerd.

Îstatistik ra gore, nejdiyê 40.000î mîlet kuno Pelga Piltani ya Facebookî, thîkneno. Nejdiyê 15.000 kêş tayê barekerdisu pê qayil beno. O ruwal ra pelga internetî ki zaf muhîma. Mordem cîra beno xeverdar, wazeno u weşeneno.

Na amori de ki xeyle nustoğ u nustê hewli estê. Nustê Sabahattin Ali sero jû dosya çarnayîşî esta. 4-5 nustê Sabahattin Ali amey çarnayene. Wazeme ke eve nî çarnayîsu zonê ma bêro gurenayene u dinamik bo. Sîma ki bîwanê u fikrê xo marê bînusnê.

Wastena ma awa ke; gereke mordem sero gîno, nustê her nustoğî jû ve jû bîwano. Eve na metod şîkîno ison ferqê feku ki biyarî têverver u şêro gramî ser.

Bêrê ma pêro-pîa na perloda xo raver berime, asme de reyê vejîme, hem ki pak u delalî vejîyo, qomê marê mal bo!

Qeyretê sîma ke mebo, ma 3-4 mordemî huzmê na kari nêvejîme.

Wazeme, qelema destê sîma serva zonê/janê ma thuz u pêt bo!

Phoştdariya sîma bîjediyo!

Redaksiyonê Piltani

PÊRESTENA 5ÎNE - 5. DİYALOG

Haydar ŞAHİN

Dewe de qeseykerdena dı ciranu
Demen u Rayzan

Köyde iki komşunun konuşması
Demen ve Rayzan

Hal u usilê dewe
Köyün hal ve usulu.

Demen: wayirê Baxçiyô
Demen: Bahçe sahibi.

Yê Demeni baxçe de bostanê xo esto.
Demen'in bahçede bostanı var.

Demen: wazeno şêro bostan bıkıno.
Demen bostana gidip kazmayı istiyor.

Ciranê Demeni Rayzan esto.
Demen'in komşusu Rayzan var.

Rayzan: Rew-rew yeno lewê Demeni.
Rayzan: arada bir Demen'in yanına gelir.

Demen: Bêle gurete, şî, bostan kıneno.
Demen beli alıp bostan kazmaya gitti.

Rayzan: Bi ra rast, sono lewê Demeni.
Rayzan: hareketlenip Demen'in yanına gider.

Rayzan: A roci sono lewê Demeni.
Rayzan: o gün Demen'in yanına gider.

Rayzan: Demen, roca to roşti bo!
Rayzan: Demen, iyi günler! ('günün aydın olsun')
Demen: Yê to ki roşti bo, Rayzan
Demen: İyi günler, Rayzan. ('seninki de aydın olsun')

Demen: Rayzan, usar ame, baxçe de kar vejîya.
Demen: Rayzan, bahar geldi, bahçede iş çıktı.

Demen: Ewro karê mı zaf bi, coke ra ez ewro pırr guriya-
ne.
Demen: Bugün çok işim vardı, ondan bu gün tam çalış-
tım.

Rayzan, Demen, yê mı ki karê mı zafo, ez ewro zaf qefe-
liyane.

Rayzan: Demen, benim de işim çoktu, ben bugün çok
yoruldum r.

Demen: Rayzan, tı ama, ewro nêşkinane to rê xızmete
bikerine, endi meste to rê werd pojine.

Demen: Rayzan, sen geldin, bugün sana hizmet edemiyo-
rum , artık yarın sana yemek yapayım.

Rayzan: Tı teyna werd mepoze! Ez ki yenane, ma pia
kunime bonê çêyi.

Rayzan: Sen yalnız yemek yapma! Ben de geleceğim, bir-
likte mutfağa gireriz.

Rayzan endi bırrino ra, sono çê.
Rayzan, artık ayrılıp eve gider.

Rayzan, Demeni ra xatır wazeno.
Rayzan, Demen'le vedalaşacak.

Rayzan: Demen, xatır be to!
Rayzan: Demen, hoşça kal!

Demen: Oğır bo, meste jübini vênênime.
Demen: Allahaismarladık, yarın görüşmek üzere.

Demen roca bine urzeno ra. Lêanê zarzawati nano de.
Demen diğer gün kalkar. Sebze fidanlarını eker.

Rayzan ki urzeno ra, bostan kıneno.
Rayzan da kalkıp bostan kazar.

Rayzan wazeno zarzawat deno.
Rayzan sebze ekmek ister.

Demen bostan de zarzawat nano de.
Demen bostanda sebze eker.

Rayzan ki bostan de zarzawat nano de.
Rayzanda bostanda sebze eker.

Dı asmi ra tepia zarzawat vecino. İki ay sonra sebze
çıkır.

Demen u Rayzan ara de, sami de bostan ra zarzawato teze anê.

Demen ve Rayzan kahvaltı ve akşam yemeğinde taze sebze getirirler.

Demen u Rayzan bostan ser zaf benê sa.

Demen ve Rayzan bostanlarından çok memnunar.

Yê Demen u Rayzani jü ciranê xo benê.

Demen'le Rayzan'ın bir komşular var.

Nî cirani mêrde u cêniye ra pia benê.

Bu komşular birlikte olan karı ve koca.

Namê mordemeki Vircano, namê xanıma xo ki Sercane.

Adamın adı Vircan, eşinin de adı Sercan.

Vircan be Sercane ra zaf kokimê.

Vircan ile Sercane çok yaşlıdırlar.

Demen: Rayzan, nî ciranê ma zaf kokimê.

Demen: Rayzan, bu komşularımız çok yaşlıdırlar.

Rayzan: Hiya, bostanê ma ke veviya, zerzawat kokımı derime.

Rayzan: Evet, bostanımız yetiştiğinde yaşlılara sebze verelim.

Demen: To rınd ke vat, mı viri de ki bi, to ra vacine.

Demen: Sen iyi ki söyledin, benimde aklımdaydı, diye-yim sana.

Rayzan: Gegane to, gegane ki ez benane.

Rayzan: Bazan sen, bazan da ben götürürüm.

Endi roca jüye Demen, roca bine ki Rayzan beno.

Artık bir gün Demen ve diğer gün de Rayzan götürür.

Demen be Rayzani ra nî kokımı rê zerzawat benê.

Demen ile Rayzan bu yaşlılara sebze götürür.

Vircan be teka xo Sercane ra zaf benê sa.

Vircan ile eşi Sercane çok sevinirler.

Vircan be Sercane ra, Demen u Rayzani rê düay kenê.

Vircan ve Sercane Demen ile Rayzan'a dua ederler.

O amnan bostan ra zaf zerzawat vecino.

O yaz bostandan çok sebze çıkıyor.

Demen u Rayzan, Vircan u teka xo zerzawato wes wenê.

Demen ile Rayzan, Vircan ile eşi Sercane lezetli sebze yerler.

A serra nî çaremêna ciranu zaf wes u şên vêrena ra.

O yıl dört bu komşunun, çok hoş ve mutlu geçer.

Beno paiz, Demen be Rayzani ra, kokımı ra vanê, “emser

tawê bostani vêrd ra. Ma serrêna unciya bostan ramenime.”

Son bahar olur, Demen ile Rayzan yaşlılara “bu yıl bostan zamanı geçti. Seneye tekrar bostan ekeriz.”

Vircan be teka xo Sercane ra vanê, “Heq canweşiye sîma do!”

Vircan ve eşi Sercane der ki, “Hak cansağlığı versin size!”

Ebe şên u sa biyaene ra ciranênia xo viyarnenê ra.

Mutlu ve sevinçle komşuluklarını sürdürürler.

Demen, Rayzan, Vircan be Sercane ra vanê, “Xoji be ma bo ke ma eştime.”

Demen, Rayzan, Vircan ve Sercane der ki, “ne mutlu bize ki varız.”

Vedat ALDEMİR

QEŞİ

*Qeseye esta kena lal
Qeseye esta kena kher
Qeseye bena zuri, qeseye bena raşt
Ravêr çî ke vana tî gos bide
Keşi medecne
Qeseye esta girana
Qeseye esta thala
Qeseye esta kena sa, qeseye esta kena dîsmen
Kesê ke qesey kerdene nezane
Qeseye bena zulım
Qeseye esta bena derman
Qeseye esta kena khul
Qeseye esta kena wes, qeseye esta bena dec
Qeseye esta fina huyayış
Qeseye esta fina berbiş
A ri ra
Rınd naske
Rınd gos bide
Rınd bızane
Rınd sêr ke
Qeseye sona hemu ca
Çî ke qal kena
Hem to keno berc, hemkı fino bînê herdi
Qeseye.....
Roê to medecno
Zerre to medecno*

HES, VERG, LÜYE, AWRES U CUZE

Sanike: Dersim/Pulemoriye/Pirdosur

Arêker: Hawar TORNÊCENGÎ

Jü beno, jü nêbeno. Rozê hên beno ke, her ca beno mız u duman, beno puk u ğedev, kês nêşikino ke hurêndia xora bilewiyo. Pêro heywani xeyle waxt vêsana manenê. Peyniye de hewa tenê ke beno roşt u ayan, heywani dormê hode fetelinê ke çiyê werdene bivênê. Hama qirsê thaway nêvênênê.

Lüye tenê ke i dormu ra cêrena, a ki thawa nêvênena. Xo-xode vana, “se bikeri se mekeri”, xorê jü pılanê fikirina, çike zaf vêsana. Kuna ‘ra rae, hervi hervi sona. Taê ca ke sona, rastê Heşi bena. Hes perskeno:

-Waka Lüye kata sona?

Lüye zonena ke Hes ki werdis [sayd] dıma fetelino, vana:

-Ez son welatê cêri, çê derezaunê xo. Uza her çi bol u deyrao. İta mordem geste mireno.

Hes vano:

-Vinde ez ki tode yen.

Hurdimena benê alvozê rae, teknenê sonê. Xeyle rae ke sonê, rastê Vergi benê. Verg perskeno:

-Sıma hên kotê tédıma kata sonê?

Lüye vana:

-Ma some çê derezaunê xo welatê cêri, uza werdis bol u deyrao. Xora ke nia şêro, ma itau ra gever beme.

Verg vano:

-Ma, se biyo! Ez ki sımade bêri.

Lüye ve Heşi ra vanê “bê”, Vergi ki finê ra xo, teknenê sonê. Tenêna ke sonê, duri ra Awres nine vêneno, vengacı dano, vano:

-Nê, sıma kutê ra tédıme hên kata sonê?

Lüye oncia vana:

-Ma some çê derezaunê xo welatê cêri. Cao ke sayd-mayd, werdis-merdis deyrao some uza.

Awres perskeno, vano:

-Ez ki şikiun sımade bêri?

Lüye vana:

-Heya, tı şikina bêrê!

Xeyle ca ke sonê, rastê jü Cuzey benê. Cuze vano:

-Sıma nia restê pê, kata sonê?

Lüye xo erzena ver, vana:

-Ma some çê derezaunê xo welatê cêri. Cao ke sayd-mayd, werdis-merdis deyrao some uza. Tı ke wazena, şikina made bêrê.

Cuze ki kuno’ra cı, tey sono. Lüye ver, Hes dıma, Verg, Awres u Cuze ki ine dıma, pêro-pia teknenê sonê. Lüye bena waka pile, Hes ki beno bırao pil, ko u gêrisu serde, dere u derxulu serde sonê. Xeyle ca ke sonê, benê vêsana.

Lüye vana:

-Bêrê ma purt-purt kaybikerime. Namê kami ke peyniye de vajiya, ey weme.

Tabi waka Lüye purt-purt sıfte kena, vana:

-Heso Heso, çarebeso!

-Waka Lüye, dım sekuye!

-Vergo Vergo, dımedergo!

-Awres Awres, sare dewres!

-Cuze Cuze, darık de thızze!

-Purt purt!

Pêro-pia xo erzenê Cuzey ser, ey jü deqa de purt kenê, wenê. Hama Cuze çiko ke! Kês pê dey mird nêbeno.

Tenêna ke sonê, waka Lüye oncia vana:

-Heso Heso, çarebeso!

-Waka Lüye, dım sekuye!

-Vergo Vergo, dımedergo!

-Awres Awres, sare dewres!

-Purt purt!

Na rae ki Awreşi wenê. Oncia kês mird nêbeno.

Waka Lüye reyna vana:

-Heso Heso, çarebeso!

-Waka Lüye, dım sekuye!

-Vergo Vergo, dımedergo!

-Purt purt!

Axırı bırao pil ve waka pile ra Vergi ki uza wenê. Hama Lüye zonena ke çiyê yeno ae sare, cêna tenê loqlunê Vergi dızdeni kena phıstınê xo. Peyniye de Lüye ve Heşi ra teyna sonê. Tenê ke sonê, Hes vano:

-Nıka se bikerime? Ez hona vêsanu.

Lüye cazuye Heşi ra tersena, xo-xode vana: “Hona ke ney ez nêwerdune, balê canê xo ney dest bixelesni.” Tenê ke sonê, Lüye hevê loqlunê Vergi phıstınê xora vezena erzene fekê xo, wena. Hes desinde perskeno, vano:

-Nê waka Lüye, o çiko tı wena?

Waka luye vana:

-Wule mı çımê xuyo ju vet, ezo wen.

Hes xapino, o ki çımê xuyo jü vezeno weno. Tenêna ke sonê, Luye reyna phıstınê xora tenê loqlu vezena, erzena xo fek. Hes reyna perskeno, vano:

-Nê waka Lüye, o çiko tı nafa wena?

Lüye vana:

-Mı çımê xuyo bino vet, ey wen.

Hes reyna xapino. Çımê xuyê bini ki vezeno, ey ki weno.

Tabi ke Hes hurdimena çımu ra beno korr, rae nêvezeno,
vano:

-Waka Lüye ez biyu korr, nêşikin rae ra şêri.

Lüye vana:

-Bıra Hes, ez ki nêvênon! Hala destê xo bide mı, ma destê
jümini pê bijêrime hên şêrime.

Hes ve Lüye ra destê jümini cênê, tenê ca sonê. Lüye
Heşi bena jile ser, uza vêrdina ro cı, jile ro tiro kena.
Lüye eve na tore Heşi ra xeleşina.

Sanike şıye xoro, ez mendu sımârê!

Cihan Ali DEDE

ZÊNE

*Zêne çinebiyena zerê mı biye
Be xebera eşqê zerya mı biye
Nêzanêne qe zê dara mazenî
Zerre u pışikanê mîde vêşena.*

*Waxto ke hebê sanewo kesk
Niştêne ro verê çêberi de
Têpia rüyê xora porrê xo ke guretêne
Tija rû dêne pıra pıra
Vertê çımanê mîde.*

*Zerê mı vêşêne
Teng amêne sênê mı
Cigêranê mı ki
Qılaşiyêne ra binê astıkanê mîde
Buriyê xo komır ra siyay bi
Çımê xo pela goze ra kesk
Leşa xo vare ra sıpi..*

*Zêne, Zêna dewa ma biye
Bêxebere eşqê zerya mı biye
Ez zê phepuqa usari feteliyêne
Nala-nala mı biye ebe namê dayi
Aye ez qe nêhesnu axir.*

Ali ERENLER

HARDÊ DEWRESU

Va;

*No vengê kamiyo, nia kowun ra yêno
Ne emnon vêreno ra, ne zimiston
No vengê bêkêsu, xo 've xo qesey keno!*

Şüye;

*Dürri ra yêna, qefeliya
Haqbê xo rone, serê xo ki ser ' de
Emnono, gêrmo, araq da
Lerze meke, na raye nêqedina*

Ağwe;

*Zelala, Çımê Munzurîa
Vengê kowun, hesrete têsanu
Tengiye ra nêtersena
Raya xora sona,
Raya zerria xora*

Yêni;

*Vace bêkêşê mı vace,
Kam ame, kam şî!
Kam 'dest-riyê xo şüt,
Kam 'dîrvetê xo!*

Sanike;

*Merdene esta, mendene esta,
Pirika to va, khalikê to va
Zurr mekê, metire, xo bızone!
Wayirê xora meherediye!*

Hêşi hesna,

Vergi hesna,

Lüye hesna,

Tı biya khêr, qe gos nêda.

Nika ki çi pers kena;

“Phepo,

khêko,

ez kamu, ez kamu..!”

MİLÇİKA VILE SURE II

Okan EROĞLU

Ded sandalê xo sero ronîştaye bi. Çimê xo çerçiveo ke düar ra dardekerdiyo, i çerçivey de bi. Vengê sate, çimê bani gureti bi xo ver. Ded gumanê waxtê verin de bi. Çık ke diyo, çıkê ke amê ser de, jü be jü amêne, kutêne zerrê i çerçevey, aca de amêne ro can, Dedê feqiri ke xorê piro sêr kerdêne.

Desinde çêber bi ya. Jü laceko azeb, pê xo de ki hirê domanê qıçkeçi kuti zerre. Domani be veştış'a şiy ver dormê dedi guret. Ded gumanê xo ra vecyia, çımanê domanan ra phaçi kerd, jü be jü. Dima ki laceko azeb ama, lew na destanê dedi ra. Ded mirozın bi, hama bi bi sa. Domani şiy, boverê dedi de nişti ro. Lacekê azebi rihuyais'a vat,

"Ni domani amay ke gos to ser nê."

Ded tenê fikirîya, dıma çüya xo gurete, uşt ra, tenê heni powan findet, dıma vat;

"Nê bıra; tu ni domanun dana arê ana hitha hama ez hendi bêzar biyu. No çiko, kaê domanano; tu çae be mi nae kena?!? Ezı ki xorê jü qulê de Heqio, ezı ki wayirê jü royo. İyê ke ez on ra jian, i hekati, sanıki niyê, fekê mı ra ke çık veciya, i pêro xo raşti ke amay bi ma ser de. Hemı ki ni domani ki gunaê, qalê mı pêro merdene, goni, bêkeşiye, bêwayirine serowê. Gereko ke ni domani gos be çıyo sên nê."

"Ma, dedo; ni domani zaf baqılê. Tu ça lesa inun de, serranê inun de sêr kena. Khavê ni domanu xoriyo," laceki vat.

Ded reyê domanan ro sêr kerd, huya zerrewêşî'ya.

"Tu ni koti ra diy?" vat, pers kerd.

"Caê ra diy, tu se kena?"

"Moa ni domanun, piyê ni domanun zanê ni domani leê to derê?"

"Nê, nêzanê. Mı ninu dızdını ardi."

"Heqi ra biterst! Guna niyê?!"

"Ça guna bo, ez riyê rındiye ra nia kon."

"Riyê rındiye ra ke çı bi, be rındi'ya bıbo ke iy ra zerrewêşiye bifaferiyo."

"Heya dedo, tu nae raşt vana. Hama na vatena tu, mabênê cengdarê zerrewesan de beno..."

"Qı jü ceng mabênê zerrewesan de nêbeno, cigerê mı, ilam ke jü hat nêheqo. Na ri ra tu be, rındiye be hacetanê qefçılan'a werêardenı guman meke."

"Ez na vatena tu qebul nêkon, dedo."

"Ma zaf heqerêtu heşiyaymi pe, zalımun dest ra zaf onto; na vatena mı qebul kerdene helbet ke zora..."

"Eke henio, tu qalê çiyê niyanênu qe meke."

"To ki ni domanun mede arê, mia leê mı."

"Çae, çı sebeb ra, dedo?"

"Mia, bıra."

"Hale kon, tu na rae ki sanıkun ninan rê bia jian."

Dedi deyê domanan ro sêr kerd, deyê lacekê azebi ro sêr kerd, tene dudıl mand, dıma ki vat;

"Nae ra tepia jianê xo birnon, birnon ercon a cêr, nae ra tepia domanu mia."

Laceki qe thabaê nêvat. Heni zerrê bêvengiye de mand. Ded şı, oncia sandalê xo sero nişt ro. Domani misawrê inan ra tenê bi bi mirozın. Hama ded rihuyaisa ki "domanê baqılı" vat, domani be şêni'ya uştı ra, ancia ver u dormê dedi guret.

"Ewro sıma rê hêkata verênan ra hêkata khali be dewe ra qeşi kon. Na hêkate hêkata domananê yê serranê sıma niya, hama sıma reyê amê, se bıkerime? Dolêna'i ki mêrê."

Domani têver – têpey'a vat;

"Çae mêrime, çae?"

"Serrê sıma hona ni hêkatun gore pêheşiyaene rê senikê, na ri ra mêrê."

Domanan ra jü dedi ra kut duri tenê, veng kerd berc:

"Tu gëleta, dedo," vat.

Dedi heni leqi sero pers kerd, vat:

"Çae, gëletiya mı çıka, cigera m'?"

"Tu gëleta, çike ma domanê bekhavi, bêfami nime, ma domanê baqılıme," vat.

"Heya, çêka m', ezı ki zon ke sıma domanê baqılê, hama çı hêf ke, sıma domanê. Ezun ke sıma rê çıkê ke on ra jian, pêro raşti ki biyê, hemı ki ez sanıkun nêzon ke sıma rê biari jian."

"Kam vano ke ma serba sanıku yenime leê tu. Ma serba gosdaina hêkatun yenime leê tu. Derd - khulê ma hêkatê. Va sanıki yê domananê binun bıbirê."

Ded tenê geyal kerd, çerçiveo ke dardekerdiyo, ae ro sêr kerd. Jü mala koy asê, pey ra jü zarance, dime ra dı-rê ovrêşi veciyay. Ded jü kesrete onte:

"Eke henio, sıma de çiyê sero mabênê xo de bêrime werê," vat. Domanun têdima vat:

"Heya."

"Na sande ezo ke sıma rê çık anon ra jian, heqa xo ra raji berê, defêna mêrê leê mı."

Domani tenê dudıl mandı, dıma:

"Hale kenime," vat jüyê dê xo.

Ded huya, o'i ki zanêne ke ni domani ancia yenê. Ancia ki qe veng nêvet, vat;

"Eke henio, sıfte kerime."

Ded çımanê xo cınıt pıru, xeylê heni findet. Dıma vengê

xo bi berc, çiko ke varîşî tî fanê, na sate pitêne, be biro-san'a kerd war. Vengê varîşî'a vengê dedi kut têmeiyan ra. Domanun qe xu nêlêwnêne.

"Gos mî sernîrê domanane. Na meseluwa ke sima rê on ra jian, na raştî ke amê ma ser de. Î rocê ke ez dewe de biyun, î rocun ser ra ke xeylê waxt vêrd ra, şî. A dewe ki binê owke de mande, biye vindi, şîye. Î roci qe mî vira nêsonê... Khalo zerrewes, mulxîta zerrewese, milçîka vilesure, ovrêşî, pîsingî, guki... tede mî viri derê. Hela ke a asma howtemale de çîyo ke ama ma ser de, a biyaiye qe mî vira nêsona. Khal riyê a biyaine ra, tasan ra merd. Mulxîte ki xo eşt Çemê Muzîrî. Verê çîmanê dewican de xo eştî. Virniya çîmanê ma de xeneçîye, şîye. Tek jû milçîka vilesure be malê Sarîk Sîvani xo eşt nata - bota. Milçîka vilesure şîye, ser owke de firr da. Amê na het, şîye a het, qîştê. Malê Sarîk Sîvani firra, pîssa, şî, kut owke, şî bover, ama naver. Dewican ra qe jû kes bêçîka xo nêlêwnê. Pêro zîq biy, mandî. Nîka ne owka Muzîrîa, ne dewicê, ne malê Sarîk Sîvanîo, ne milçîka vilesura, ne ki thaba. Her çî bi têsêr u têbin ra. Khal gumanê xo de heq veciya. Ne koy mandî hurendia xo de, ne birrî, ne kaşî, ne mergî, ne ki welat Dêsim. Koy serba zerrî u sêmi be dozeran'a kîntî, be bumban'a rîznay, kerdî hang u pang. Virniya çêmun birrî, kerde qoce bend. Birrî ki tenê birnay, tenê ki adîr sana ver, vêsînay. Milçîka vilesure... Malê Sarîk Sîvani... Hey wax, hey wax. Ma ki bime pelga verê vay, hergo jüyê ma caê ra bi vîla, şî..."

Domanan ra jüyê qesa dedi birrî, kut qesa, "Tu qe mede xo ro, dedo! Ma hêfê sima cênime," vat. Dedi îştirîyanê xo be pheştia destê xo'a kerdî pak, "Çîton hêfê ma cênê, çêka mî"? Mî rê vace, hela!" vat, pers kerd.

"Nîka ez to ra çîyê pers ki, dedo," vat çêneke.

"Çiko? vace."

"Sîma bend (baraj) ra tepia nîa nêbiy?"

"Jû bend nêbi ke, çêka mî, bend bado virajîya."

"Va bado bîvirajîyo, therpa peyêna gîrse bend nêbibî, çî giraniye esta bend ra tepia nêginê sima ser ro?"

"Heya, bend ra tepia kara ma zafîne biye zore."

"Îşte ma sonime, î bendî rîznenime."

Ded kuxa, uşt ra, nişt ru.

"Nê, yamu' yamu'; sima çîyo nîanên reyna miarê qafîka xo. O çiko, heni?!"

"Nê, dedo, nê, vatena ma nowa: ma î bendê mîrdarî rîznenime."

"Sê ke, sima rê nae von, nae sero thabê nêvon: sima no fîkir qafîka xo ra vecîrê. No çîyo rînd niyo, serê xo bela mefiyê! Ma hendi qomo vindîbiyaeyme, ra u rêça ma, çîgîrê ma bi vindi, şî. Sîma pil biyaine ro sê kerê." Çêneke qe thabê nêvat. Hama ded, zerrê çîmanê çêneke de çîlawe ke be xîrtî'ya vêsena, roştia a çîla di. Tî fanê, milçîka vilesure kutî bi thonê na çêneke. Ded tenê fîkîriya, çerçîve ro sêr kerd, kemerê Koê Muzîrî binê tîci de berreqiyêne, qorre de malê Sarîk Sîvani amay bi yenî ser, owke werdêne.

"Dedo, tu zaf kerd têmeiyan ra. Ma rê bînge ra qeşî ke," vat, domanan ra jüyê de xo.

Dedi çîmê xo çerçîve ra birrîna ya,

"Eke henîo, sima rê bînge ra qal kerî," vat.

"Milçîka vilesure amay bi ra xo. Zerrê çêyî de henî perrêne ra. Qutê xo werdêne, owka xo werdêne, şîyêne, kutêne binê andalî. Halêndia xo ba xu binê andal, de vîraştî bi. Deyê deyê amêne sêmiya pençerî de kutêne tarr, teber ro sêr kerdêne. Mulxîte ke çêberê çêyî kerdêne ya, milçîka vilesure perrêne ra, şîyêne, kutêne binê andalî. Mulxîte sas biyêne, vatêne, 'na fîqariye teber ra tersena.'" Khali ki na fîkir de bi. Hama iy waştêne ke milçîke hente sêro. Rocê be hêrs'a vaciya pede. Milçîke werd ra birrîye, ne çîvê nan, ne ke hebê qut berdêne fekê xo. Mulxîte ki vaciye khali de. Mulxîte ke vaciye khali de, milçîka vilesure şîye, nişte hermê khali ra, qîştê, henî zerre ra, zerre ra qîştê ke ters kut zerrê mulxîte, şîye destanê khali. Khali ki dest kerd çîtika serê mulxîte ra. Milçîka vilesure qîştaisê xo birrî, şîye verê çêberî de perrê xo kerdî ya, qîştê. Khal şî, çêber kerd ya, milçîke vilesure perrê ra, şîye. Şîyaina ae ra tepia'î ki khal zaf bi poseman. Mulxîte manga khali ki xo day bi postê guki xo. Khali vas'a postê guki kerdî bi pîrr, eştî bi verê manga. Manga henî zanîtêne ke guk condeo. Belkia ke ae ki zanêne guk conde niyo, hama teseliya xo gureti bi, xorê qebul kerdî bi, geber biyaina gukê xo. Mulxîte miyaz kerd binê adîrî. Khali ki miyaz berd, kerd vîla. A verasan'î ki xebera nêbiyaiya bêtere amê. Muxtaro bêbext ama, ze ke çîyê ra remeno, henî kut zerrê çêyî. Bi bul, herd phaçî kerdên'a şî nînganê khali. Pureşîya nînganê khali ro. Khali destê muztarî de guretê pê, vezna ra. Muxtar be berbis'a pureşîya vîlê khali ro.

"Pîsinga mîna'î leyrikê teleqîye," vat.

Mulxîte vere locine de sîftê dûa kerd:

"Ya wayîr, ya Duzgîn Baba, ya Muzîrî Baba, ya Ana Fatma, sîmê bêrê comerdîye, ma bêkes meverdirê!"

"Na senê vatena?" vat, pers kerd, khali.

"Ez zaf posemanun, mî teyna ca meverde!"

Khali virniye dê muztarî ki, peydo terkî, şî. Hona çêber newe bi bi ya ke, vengê dewican ama. Khal veciya teber, sêmiye de findet, be merax'a dewican ro sêr kerd. Dewican ra jüyê de xo vat,

"Na çî bêtere biye, amê ma ser de! Dewe de çîqa ke pîsingî estê, pêro teleqiyê. Leyrî ki bile teleqiyê."

Khal muztarî ra ama têçîm. Gepê muztarî gînay bi pîru.

Çîmê xo gonî - gonaşîr de mandî bi. Khali herd ro sêr ker, vore pede pede şîyaina sanî guretêne. Tîci şî bi ko ro. Tiricê xo ki hona gîlanê Koê Muzîrî de berreqiyêni. Khali veng kerd berc, persa,

"Sîma par pîsingê xo'ê nerîy nêberdî, nêrotî qaymeqami?"

Dewican ra jû kût qesa, vat,

"Ma berdî, rotî, hama owo ke lê to dero, zê gonewerî ma ro sêr keno, o bêbext çê xo de pîsinga qaymeqami keno weyiye."

"Heya, o pîsinga qaymeqami keno weyiye."

Muxtari vengê xo kerd berz, vat:

"Ancia guna biye y mî. Sîma ardi, pîsingê xo'ê nerîy be peran'a nêrotî qaymeqami? O sure peru guretene, morde-ne rînd bi, riyê sima pêroine huyiyêne. Nîka se bî?"

"Homa newe newe qafîka ma yena hurendî." vat, dewican

ra jü cênike. “Ma nêzanêne ke qaymeqamo kelp pisinga xo ano, keno dewa ma.”

“Sîma xora çık zanê ke?” vat, pers kerd, muxtari.

Cênike qesa xo ramite, vat:

“Ma zaneyme ke ma ki zê tu bêbextime. Çae, zana? Ma herdê xo ki roti, ma vat, bend yeno, kare bena sılzet.

Hama ma xo be xo çı karo de qefçılı ardo xo ser. Nîka nejdî ya benime zê qebili, qe caê de hurendi guretenî ma rê neşib nêbeno, çarê ma ro ki jü helqa bêbextiye resm kenê, her ca de tü kenê riyê ma.”

Muxtari deyê khali ro sêr kerd, deyê dewican ro sêr kerd, vat:

“Qeda sîma rê bêro, ha. Qeda gırane sîma sano. Madem ke henio, sîma çae dest kerd jü, na dina mı rê kerde ting o tari ha? Mîne bêkeşî qaymeqami kerd saê owrêsun, sîma ki herdê xo roti. Nîka na kerdena sîma be mabênê kerdena mı de çı ferq esto, ha? Vurrînti sîma sano, mîrdaranê!..”

Hona qeşî kerdêne, hama hitha de khal küt mabên, muxtari ra pers kerd:

“Xebera to çıton nêbena ke çiyî nianên ra?”

“Xebera mı çıton bîbo ke, no welat çar het ra dîzdîni dîzdîni roşîya, ez’î ki danun xo ro, vanun, dewî pêru roşîyay, jü teyna dewicê ma hêgaê xo, herdê xo nêroti, hama dewa mara’î ki ez bêbext veciyun. Çî hêf ke ewru raştîye biye eskera, ninan’î ki herdê xo rotê. Tüü, naletulaê mîrdari! Sîma ke ni herdê xo roti, qe nêvat, owrêsan rê ke çı kenê, herdanê sîma rê ki ae kenê?.. Bênefes mandî bi, muxtar. Tenê findet, nefes gurot, da herbi herbi, “khalo, khalê mîn’o wayirê khavê xori, zanoğê ma! To, to ki herdê xo roti? Vace, hela mı rê!”

Khal reyê dewican ro sêr kerd, çimê xo dewicun ser ra dariyay we, şiy Koê Sultan Babay ro. Vora Koê Sultan Babay pede vîlêşîyay bi ro, tî fanê, khali rê heni asêne, belek kerdêne, phalangın asêne, vore. Khal heni zerrê bêvengiye de xeylê ke findet, cî ra çiyê asa. Tî fanê phalangi lewiyêne, hetê dewe ser amêne.

Desinde vengê muxtari bi berc,

“Dêmağ heni, to ki roti herdê xo” vat.

Khal geyalê xo ra veciya,

“Mı herdê xo nêroti, nêroson ki. Hama ma hona vîzêri amayme têlewe, mobet kerd, vat ke, hêgaanê xo nêrosenime, destê xo kenime jü. Sîma key roti ke?”

Qe keşî ra veng nêveciya. Muxtari ki nêfindetêne, dormê isanan de surre ardêne surre ser, jü be jü tü kerdêne ri. Khal thamîşt nêda hendi, çokê xo şikiyay, gîna herd ro, mulxite veyciye teber, mı ra yardım waşt. Ma hurdimine khal guret, berd çê. Khal çar roci heni hewn’a şî, roca phancine de ama ra xo, khoçikê owke sîmite, çivê nan werd, tepia hewn’a şî. Roca deşîne de uşt ra, veng da mulxita xu, cî ra pers kerd, vat:

“Pisinga ma koti dera?”

“Pisinga ma nêteleqiye, meterse.”

“Na zafina xebera da qefçıla,” vat, khali.

“Çae ke?” vat, pers kerd, mulxite.

“Ekî a ki awr bîbiyêne, ma zanêne ke pisinga qaymeqami pisinga zerrewesa.”

Hihta de ez kütun qeşî, cî ra pers kerd, mı,

“Wertê heywanan de ki rîndine, xîrabine bena,” mı vat.

Mı ro sêr kerd,

“Çî hêf, çî hêf ke hendi heywani ki vurriyay, xuy o xîsêtê inan’î biyê zê ma.” vat.

Nae sero mı tenê geyal kerd, ni heywanê feqîrî çae, çî sebeb ra bîvurriyê? Hela ki zê ma bîbîrê, na qe nêkûte qafa mı. Desinde çêber bi ya, pisinga çêyi amê, fekê xo, nîngê xo, riyê xo goni miyan de biy. Amê, şîye leê locine de nişte ro, ver kerd cî, xo kerd pak. Khali mı ro sêr kerdêne, mîn’î ki pisinge ro.

“Sêr ke,” vat khali, “sêr ke ke, na çık kena?”

Mîn’î ki be safî ya vat,

“Xo kena pak.”

“Heya, xu kena pak, hama a çı gonîa, koti ra biya nae ro, zana?”

“Ez vacî, seyde kerdo.”

“Nê! Sona, leyrikun xeneknena.”

Ez biyun usk o hol, na vatena khali sero.

“Na ki zana ke i pisingi pisinga qaymeqami ra biyê qîzdanî, çiyî nianên qebul nêkena.”

“Ma guna i leyrikû çîka ke? Î hona leyrikê, hem’î ki i heywanê.”

“Mı to rê nêvat, hendi qe thaba zê xo niyo, her çî vurriya, heywani ki vurriyay, biy zê ma. Sêr ke, kıtaban de Heq çıton yeno tarif kerdene, zê ma tarif beno. İşte Heq ki zê ma bi, heywani ça zê ma mebirê, çık vîrniya nae de maneo?..”

Mı xu eşte teber, zulmatîye biye, teyna astari asmên de berreqiyêne, dîri ra dîri vengê zurraisê cîndowrun (vergun) amêne, dewe zerrê uskîtiya xofîne de biye. Ya ki uskîtiya xofîne zerrê dewe de biye. Zê vatena khali bi, her çî kûti bi tîmiyan ra, her çî kûti bi tîzerre, çık wertê çîki dero, çık zerrê çîki dero, thole çîko, zerre çîko qe zalal niyo, her çî amêne her mane...

Ded reyê domanan ro sêr kerd ke, hewn ra şiyê. Uşt ra, şî, orğân ard, da serê domanan ra, şî, çîla dewn’na kerde, çîme ra veciya. Lacek salone de ronîştaye bi.

“Bîra, ni domanun, tu nîka çıton bena, ni hewn ra şiy?” vat, pers kerd.

Lacek ebe leqî ya,

“Tu sanîka xo qednê, ya?..” vat, pers kerd.

Dedî veng nêkerd, pençere ra teber ro sêr kerd, va, puk est bi, teberra.

“Eke henio, ninun nîka bere, heştêna ancîa biya... “ vat. İy ki zanêne ke qesawa ke sîfte biya, nême de bîrnaine kara mordemiye niya.

SERRA ŞAYE 1994

Sinan TAZE

Serra 1994 de amnon bi. Sarê dewu ware de bi. Dewa made ju qereqol bi. Ez xona domon biyu. Mı salxi (vokrek-bijeki) berdêne dormê qereqoli. Esker ez naskerdêne. Mı ki esker naskerdêne. A serre, zımiston têtarey zaf amêne bombê xo eştêne şiyêne. Her ca nia bi Dersim de. Helikopteri esker ardêne serê kowu de caverdêne şiyêne. Serrê 1993-1994 niabi Dersim de.

Amnon de, oncia sarê dewu ware de bi, kowu de. Her roce vengê çeku amêne kowu sera. Sonde ke bi, esker qersuni eştêne kowu. Qereqol de nêvînitêne pesewe. Şiyêne tepiku serde nobete guretêne. Tersu ra hewna neşiyêne no esker. Sonde be sonde taa amêne lewê warê made nowete guretêne. Wêng dene mı. Ez ki şiyêne lewe. Durbine dêne destê mı “hele şerke, iyê ke uzade yi kamê, niyê ki cêro yeni, ni kamê..” Rocê ma nia vêrdêne.

Endi peyniya amnoni bi. Ju roze pesewe de dele verge kutê zerê malê ma. Ju miya ma werde. Sodır ra maya mı piyê mire, vake; goça xo bijime, barkerime şime dewe. Bırayê mino pil ki ameybi ware. Piyê mı ve bırayê mino pili vake; dı-rêna roci vındime some. Maya mı vake; mevındime şime. Peydona gos naro maya mı ser, goçe barkerde şime dewe.

Sodıra rewra şiyu bızu-miyu. Peroz ard çê. Nonê xo werd. Maya mı mal dît, tenê merediya ra, oncia mı guret berd kowu. Perozo pil bi, oncia vengê tufongu amêne hetê qereqoli de. Na-rayê ki, cawo ke ma ware de bime, uzade ki vengê çeku amêne. Çatısma u pêrodayis bi. Cawo ke ma ware de bime, hetê cori gerilawu gurê bi, hetê cêri ki eskeri gurê bi. Eke ma uzade ware de bîmandêne, wertê cengi de mandêne.

A roze hata pesewe vengê tufongo qe nêbırriya. Ezi ki verê mali de biyo, hire-çar mermi hetê mı ser eşti. İyê ke dewe de, kes teber nevejiyêne tersu ra. Pesoye vengê çeku birriya. Kes hata sodır hewna nêşibi. Sodır do-manu mal gurê şî kowu. Her ca de qovanê mermiyu bi, roketatar bi. İyê ke ware de bi, pêro goça xo gurete amey dewe. Kes nêmend ware de. Eskeri ciamordi pêro daybi arê berdbi qereqol. Zaf zulm kerd ciamordu rê. Ora têtia dewozu goça xo gurete, vozda şî. Phonc-ses çêyi mendbi dewe de. Ju asme ra têtia o eskerê qereqoli berd, hurêndi de newe esker ama. O eskero ke newe ama, yi çêyê ke mendi bi, yinu ra jü be jü feteliya, ciamordi pêro tehdit kerdi. Vake; Sımarê ju hefte, ju hefte ra têtia kes ita mevinime, yoxsa çiseme. Esker cera ra şî Vacuğê.

Arebe çine bi. Her roce bonê ju çêyi dardêne goligu, berdêne Askireg. Ju hefte ra têtia mal-dawarê xu gurê

kutime’ra rawu ser. Koy serde hetê Erzingoni ser şime. Şime Cancige (Çağlayan). Endi dewa ma çinebiye. Ma bêkes bime, dewa ma bêkes biye. Bonê ma, gomê ma çinebi endi. Sey mandime Erzingan de. Dewê ma sey bi. Kes nêmend kowu de. Koyê ma bêwayir bi endi.

Dewuzê ma bi vıla şî. Tayê Erzingon de mandi, tayê şî Estamol, tayê ki şî cawunê binu.. Ğeribiya mawa şiaye nêqedina. Nıka pagê ma biyê vindi şiyê. Nêasenê endi.

1994 Lêrtık (Yalmanlar)

PİLVANK RA BESER GÜNTAŞE DE REPORTAJ

Fatma Rozine ZULAL

M₁ ve niajni Besere Güntaş ra roza 22ê Ağustose 2019 de, Mamekiye, tağa Gazike de pia niştme ro, movet kerd, seweta na zonê ma! Seweta na kulturê ma! Tenê cêncunê ma ser, Tenê Kirmanciya virene ser feteliyayme, peyser cêrayme ra ameyme na waxt!

Fatma Rozine Zulal (FRZ): Tu kamjiya kotrawa, çêna kamiya?

Beser Güntaş (BG): Ez Pilvanciko.

FRZ: Çê kami rawa?

BG: Ez, çê Dewreşi rawune, ma Qaturmanu nime. Veyva çê Silemanê Îsmayil'ne. Ma birayime, ma mordemi me.

FRZ: Nika seweta na zonê ma; beno vindi, kes qesey nêkeno.

BG: Ez çiçê waya xo bori. Ma, ma ki vame na zonê ma qesey bikeme. Nika yaşliyê ma, kamilê ma çarno'ra tırki. Şime berteng de ronışime, honik de qesey bikeme. Nia ronise torê qesey kerine. Nika ma verêcu y millet vêsa' vi, têsan vi, oncia toplum bi - amêne têlwe de niştene ru, qesey kerdêne, yaraniye kerdêne, lax kerdêne -, jü ke biyamêne; kay kerdêne, su ke bi cıl serê boni de kerdêne ra, kotêne ra. Cüamerd biyêne, cini biyêne, serê bonu de kotêne ra. Na dewra' kot na wertê ma, nithoreme ke çêver rakerde verdime! Pencere rakerde verdime! A nia se kerd!

FRZ: Virende ra çêver rakerdayi vi.

BG: Ez van; serê bonu de kotêne ra. A nika tu ke vatêne nia meke, vatêne 'qafanda saman vardır'. 'Bizim samamız var, sonumuz belli oldu, ya belli olmadı?' Heni bi - nêbi? Muwa xorê vaji; muwa xo kerdê korr, piyê xo kerd korr, birayê xo kerd korr, bi qenser, koti verê destu. Eve xo ki hard de çurmis bi. Nika ke torê dina ra bımırê, muwa xuya çêvêsayiye torê dina ra biyaro hard kero, thawa nêbeno. Piyê xo biyaro bivino thawa nêbeno. Yê tayinê ma bile lastik nêdiyo ke senêno! Pêro biye korr, biye kokim. Na bero ke mendo; yenê sonê sılâmê haqi ma nêdanê. Ez çiçikê waya xo bori; muwa ma çina, piyê ma çino, rayverê ma çino, misayvên çina, kêwrayên çina. Jü ke misayvên va, brawo bin kuno pıra waya dey beno, ya cêniya dey beno.

FRZ: Virende yiqrar yiman bi, kewrayên zovna viye, kirmanciya virene de her çi zovna vi.

BG: Ma nika ez tora sevaji? Ez 'otuz sekiz' de biyayi vine - biyayi nêvine, ez çiyô henen nêzon. Peyêcû heşine pê. Ma piyê xo nêdi, muwa xo ki nê diya.

FRZ: Çınayrê muwa u piyê xo nêdiyo?

BG: Mı piyê xo nêdiyo, her halde rew merdo. Muwa ma ki, ma diye. Bime pil, ez zewjine dı pizey domon bi mıra,

muwa mı merde.

FRZ: Peki tu çutır zewejiya, thawa dawul bi?

BG: Piyê ma, rayverê ma cemat kerdêne ke; çênê wertê dewe zewejinê çewres kağite qolindê huyo.

FRZ: Çewres kağite?

BG: Heya çewres kağite. Ez ki çêna zerê dewe vine, ez ki zewejine. Hiresey kağite mıra gurete. Hiresey kağite qolindê mı guret.

FRZ: Namê tu çiko, Namê tuyo xêr?

BG: Namê mı Besera.

FRZ: Tu vake; ez çêna kamine?

BG: Çêna Hesênê Dewreşi, Pilvank ra. Silemanê Dewreşi her kes naskeno.

FRZ: Ma tu kami de zewejiya?

BG: Çê Qaturmani de zewejine. Lazê Silemanê Yısmayili yo, oncia mordemê mawo. Tu nasnêkena. 'Kaptagel' naskeno, Heyder Kaya naskeno.

FRZ: Tu Demenu pêrunê naskena?

BG: Demenu pêrunê nasken. Cêniya Hesên Tokmaki.. pêrunê nasken. Demenu pêro Pilvancıku naskenê.

FRZ: Tu vake; çewres kağite Pir ve Rayver ra vato; 'qolind çewres kağite bijerê'. Pêki çı dêne sîma?

BG: Astiro şia vi, tenê dosego pırçin vi dêne ma, tenê orğan vi dêne ma. Tenê puç vırastêne, dı cıtey puç vi. Cêzo yanê...

FRZ: Rınd vi, ma sîma çutır vi? Yanê, eve esq vi, eve çêf vi, çutır vi vırendera sîma? Na cêncê nıkay çutırîyê?

BG: Hasa tora howt qat dır, ez yê xo van; ma hawal vime, piya şiyêne bırr ki, kaykerdêne ki, peyêcûy tey zewejîyêne. Çêneke ve lazêki ra jumini nêdiyêne. Yiyê vırenu muwaye ve pi ra diyêne. Amêne çê to, vatêne; çêna to esta! Vatêne; lazê na mordemek esto, rındo, bızê çênâm! Hasa hasa kutık ke viyêne, çêneke qewul kerdêne, çı ke nêdiyo. Muwa ve pıra zonêne, vatêne lazê Hemedio, lazê Memedio. Ma nika ki sıkırê Haq vo; çêneke ve lazêk ra jûmin vinenê, vana u sert bınena, tu muwa xode qesey nêkena, muwa xo piyê xo qewul nêkena çê nana ru duzmiskena. Vana; eke ninu kena, ez to qewul ken.. tamam.

FRZ: Vana; ez vıstruye nêwazen, ez hetê sımara keşi nêwazen.

BG: O ki çê xo qewul keno, dızmiskeno. Nano ru – dano we, jumin qewul kenê. Çêneke eve xo, zamanê huyo. Yena, çê xo-ve ho nana ru, duzmiskena. Eve xêra Haqi sazu, dawulu anê. Ma verêcûy deniskarê mı eve kemande kerd.

FRZ: Kemande kami vi?

BG: Kemande Silê Qız vi. Silo Qız Mılu de nisêna ru.

FRZ: Pêuge viştiv ra?

BG: Nê ya-ya. Deniskar de nêfiştiv ra, veyve de viştiv ra. Veyve de Bako dawulci vi.

FRZ: Çond serriyo tu zewejayiya?

BG: Ez vajine, ez phoncas u dî (52) de zewejine. Heralde phoncas u dî vi -zur nêvo-, ez des u heştine de zewejine; sêşt u çorine de viaye vine.

FRZ: Des u dî serri ra dime aġayê tu merd; Tu endi nê-zewejiya?

BG: Nê, çor domanê mî bi; dî çênê minê, dî ki lazê minê.

FRZ: Haq torê verdo! Çond roji veyvê tu kerd?

BG: Hirê roji veyvê mî kerd. Lazê Apê deyo bin ki zewejiya. Ma, dî veyviki vime, ma berdime. A, diseme arde, ez ki phoseme ardune. Pê mî guret, ez nia ardune berdune zere.

FRZ: Tu eve mayine arda?

BG: Mayine koti viye wayê, wayê! Şêminga xo nia viye.

FRZ: Şêminga sîma jûmini ra viye?

BG: Nê, nê jûmini ra nêjdi viye.

FRZ: Tu kerda ospor?

BG: Ya-ya xora mî kenê ospor! Ospor nêkerdune, zur nêken.

FRZ: Tawa nia lawîkê vireni, çekuyê vireni yenê'ra tu viri?

BG: Nê-nê, ez çiyê hene' nêzon. Mî zonêne, xo vira kerdê. Duzgî vo ke, derd u qisawetu ez werdu! Laxe niya, kay niyo. O sirê vêsaniye viye, viraniye viye, cemaî Xîzîri nika ez ciniya viawu. Zere pîrrê kincuno. Ma (verê-coy) pol kerdêne, nika ki ma derdê xo gureto. Nêweşime, qisawete keme. Na bomê lazêk kotiyo? Çênêk tu kotiya! Torno tu kotiya! Nî butu derdê, butu qeseyê.

FRZ: Virende ra butu piya jû cade viyê. Jû tose maqarna, butu dorme de vi..

BG: Ya nika ke des bardaġê tu bivê, ma dî teneyime. Ma bardaġo ju cême name ru, teko bin cême, uyo bin biyo puşêndin. Şîr potêne, mîlet amêne, yerġat amêne, cemat amêne Pilvank de. Ma Pilvancîkun'me. Sarê Qereçori butu Pilvank ra şiyê. Pilvancîku Qerecor ra amêne ke qatiri teyrê, hermeti amêne, cûamerdi amêne. Dîstari ma nêne ru, adîr kerdêne we, hata dîstar qediyêne ke, adîr biyo sur lozine de; zîrfet estêne bine, şîr potêne. Phoncas tene sero restêne pê. Pê dest werdêne. Pêrunê pê bêçîku werdêne, tu wesviya - nêwesviya kêşî nêzonêne. Nika ki kes khoçîka kêşî de yemeg nêweno, tosîka kêşî de yemeg nêweno. Muwa xuya rindeke rê vajî, na roze rê sıkîr vo! Cemalê na roze rê sıkîrvo! Cêni erzenê thîkayê xo. Verê cûyn de veyvîke riyê xo ke raviştêne, nia bi, sale biye. Kerdêne ver, hêga çînitêne, dîstar rîdêne ra, soji verde viye, nu potêne, mal dîtêne. Tî veyvîka, peyêka tu ke biosêne, tu kerdêne gostarmîye. Tu ke pêt qesey bîkerdêne, tu kerdêne gostarmîye, bîkuxêne tu kerdêne gostarmîye. Virende ra şiyêne vatêne dîzdîya; 'vîsturiya tu torê çutirîya?' Nika ki vanê; 'veyva tu torê çutirîya?'

FRZ: Na qese, qeso de raştîyo.

BG: Duzgîn vo, her kes ki ma zoneno!

FRZ: A kîrmancîya vîrene ra çî kuno'ra sîma viri? Jede çî yeno'ra vera çîmunê yîsonî?

BG: Ez thawa era xo viri nêan. Eke biyo - çînebiyo nêzo-

nen. Muwa ma ke vêsa' menda, piyê ma ke têsa' mendo, eke çî çêsit werdo, eke se kerdo, axîr çîvê nu' biyêne ma werdêne.

FRZ: Na astiri sero ke kotêne ra, sîmarê çutîrvî?

BG: Astîr, cenet vî, -Xîzîr vo!- peme vî. Ez, pişte xerepiyane vo ki, ez u dosegi sero kun ra, kanepê huski sero kun ra. Vîrendera çeketê eskerî ardêne, mîllet sero kutêne ra. Ma şiyêne rovar, çîtê şîay bî, ma nia wertê bêrikunê xora gîredêne, salvarê cîamerdunê xo kerdêne pay, dere de rovar kerdêne, kîncê xo şûtêne, kemeru ser fiştêne ra, kerdêne jûay, kerdêne pay amêna çê. Zîmuston ma dere de uwe kerdêne xoro, vore ma sero vorêne. Ma sovu' nêzonêne pê çîle şûtêne, pê çîle sarê xo şûtêne.

FRZ: Sîma kîncî çutîr kerdêne pak?

BG: Kîncî ki ma wela adîrî guretêne, vitêne ru kerdêne na pêtagunê sonu kerdêne pîr. Ma wela adîrî kerdêne cî, gîriyêne, eve wela adîrî ma kîncî şûtêne. Biyêne jê perrê Qîlancîke.

A nîka ki Haq vo! Tursîl vejîyo sovu' vejîyo. Ma na lînga xo kînitêne, ma niadêne kêkî hayê vozdanê. A pîsa yî cûamerdu biyêne pîrê kêku. Kêk kêk.. peyêcûy Tursîl vejîya, îlaz vet ard sana der-beru ro. Kermî ki bîrray ama o sîre gonîa mordemî werdêne, pake viye. Nîka niade pêro nêweşiyê, pêro dejiyê.

FRZ: Vîrende ra kam şiyêne Doxtorî, nîka su çêverê Doxtoru pîrro.

BG: Tu nêthorena, raye tu nêkuna. Ma bîme - nêbîme, ju ke nêwes kotêne, estêne vera jiaru, estêne vera mî-hemedî! Berdêne henîyê Khale Sîpey, vatêne: bere uza. Uwe kerdêne pîro. Yanê, la gîredêne dewrêşî de. Nîka, se ke nêwes kunê - nêwes nêkunê, hona weşiyê; xestexane derê! Nu tansiyono, nu sekero.. vîrende ra çiyê hene' kami zonêne ke seneno!

FRZ: Sîma seker çıqa estêne ve çay?

BG: Nê weyê! Deyra vî ke ma bîestêne çay! Nê, çay kotivî ke bîsîmîme? Nîka na zaman de çay esto. Ez ke veyvîke vine, çay yaratmîs bî axirî. Çê ju de ke biyamêne diayene, vatêne lao-lao ma şîme çê felan mordemeki, ma çay sîmî. Nê, nîka hasa tora kes ki çay nêsimeno.

FRZ: Nu' ve Do ra bî, vîrende ra.

BG: Do bî, hemgê' bî, ezqeda!

FRZ: Pekî zovîna sîma çî potêne, çî werdêne? Sîma çî ke potêne, cîranu de bare kerdêne?

BG: Xeylasu de, Gaġanu de (bare kerdêne). Jiarê ma bî, roza çarsemiye şiyêne hetê çê vîstewrê mî, roza phosemiye ki şiyêne çê piyê mî, çê khalîkê mî. Apê mî (Jiare) ver-de vî, herdisîn vî, Sîlemanê Dewrêşî vatêne. Çê Gûntaşî, belkia sîma heşiyê pê!

FRZ: Heya heyay, çê Gûntaş.

BG: Domonunê xo naniyê bonu vîrazenê, Gûntaşu, lazê xo qaza kerde eve cêniye ra sıkîr vo, a Ustîna Şîaye vo! Wakîla'm, bonê Ustîna Şîaye ye çê Piyê mî vî. Îyê bin çê vîstewrê mî vî. Çarsemiye şiyêne çê yîne gaġan, phoseme şiyêne çê piyê mî. Roze guretêne, esmerr na het de mal sarebîrnêne. Demenu ki amêne çê Heyder Kayay, çê Qemerê Meleke amêne, Qemerê Meleke zamayê mawo. Mîllet amêne, qeleviyêne de çê Sîmaylu amêne, Pax ra amêne, heştê vore vorêne, çêwu de mendêne. Çêwu de çî

bi? Gaxi vi, loviki vi, kunduri vi gegane dène cı berdène. Nu ve do ra ma ardène meyda. Hemgê' ju de ki bi ardène, zirfêt pojiyêne, şir pojiyêne. Ma gağanu de dani nênero ser, berdène wertê mali.

FRZ: Ça dani potêne, berdène wertê mali?

BG: Berdène fiştêne dare, va mal bı jediyo.

FRZ: Hı dani kerdêne pêleke, berdène fiştêne dare, va mal bijediyo heni?

BG: Heya. Pesewe ma ustêne ra berdène kerdêne hêni, ma uwe ardène, uwe ardène piskitêne der-beru ra. Phoseme ki şiyêne dara çê piyê mı; Ustuna Şiaye.

FRZ: Ustuna Şiaye jiara heyay?

BG: Heya jiara mawa. Sewa juye şiyêne uza, çarseme şiyêne hetê çê vıstewrê mı, phoseme ki şiyêne hetê çê piyê mı. Millet eve heştı thıka vınetêne. Zirfêt potêne hire tenekey - çor tenekey ardi mirkerdêne, cüamerdu mirkerdêne, wertê çêyi' de ju xonça nêne ru, adır kerdêne we, teneke ru' vılesnêne ru. A jiare çutır ki zalala. Tenekê ru' tu ki ardêne, mı ki ardêne, cıranu ki ardêne, wayıru kerdêne cı. Zirfêti werdêne, çhikonık ke mend; kerdêne letey, her ju çhivikê teveriko rusnêne Varanız, rusnêne Demenu. Her keş xorê çhivikê dène cı. Se ke niaz kena vıla, qırvan kena, hên.

FRZ: Heya heyay, sıma nu gağanu de nia kerdêne?

BG: Heya gağanu de. A xeylasu de ki ma qawute roza şêsemiye kerdêne ser, dıstar de ridêne ra, nêne ser, raye ra cao pak de şiyêne, tayê vaydêne vatêne; va bero.

FRZ: Çınayrê vatêne, va bero?

BG: Vatêne; dênê yê osterê Xızırı vo. Uzara ma ardêne roza yeniye, juyo ke qırvanê xo bi; qırvan kerdêne, juyo ke qırvan çinêbi; niaz kerdêne vıla. Roza phosemiye ki qawute kerdêne legane kerdêne duze, çiley ververde nêne ru, vatêne; Xızır yeno ser, nalê xo nano pıra. Nalê osterê xo nano pıra.

FRZ: Hı linga ostoni, nalê xo vejino?

BG: Juyo ke qelvê xo pak vi, linga ostoni tey vejina. Ju yo ke qelvê xo xıravın vi, pa nêvejina. Her kesin qelvına göre, qelvê mın u tu jü niyo. Sodır ustêne ra ke pıra vejıyo, reyna qırvanê xo kerdêne. Çêverê Axure kerdêne ra, kamji male ke amêne peyê çêveri, a guretêne, vatêne; aye biyarê kardi bioncê.

FRZ: Kamij maleke ama peyê çêveri?

BG: Heya, kamij maleke ama peyê çêveri, a sarebırnêne. Nika ki sevajime, gağani çinê, xeylaşi çinê.

FRZ: Sıma, -wusar ke amêne- sekerdêne?

BG: Wusar ke amêne, niaji kerdêne vıla, qırvani kerdêne vıla. Hewrı xurêne, sılawete ardêne we, khoçiki lozıne ro hawara estêne, vatêne; hala rast sonê, delmast sonê.

FRZ: Khoçiki estêne serê boni?

BG: Heya.

FRZ: Hên yeno'ra mı viri, domon fiştêne hawa ra, o çık vi?

BG: Vatêne; rızkê ma honde vo! Sandali bivinê, kharoli bivinê, çı bivinê hawa ra estêne, vatêne; rızkê ma honde vo. Nia biyêne puro, vatêne rızkê mı honde vo.

FRZ: Heya. Peki na khalo gağan çıkvi?

BG: Ez nêzon. Zur nêken.

FRZ: Gegane, Aliko Fatıke vatêne o çık bi? Kinci kerdê-

ne pay, feteliyêne? Na barê bijeku çıkvi?

BG: Barê bijeku; run çi kerdêne arê, (şüanu) berdène bırrı ra çi potêne, werdêne.

FRZ: Bijeki ke verdêne tever, hên kerdêne?

BG: Bijeki ke vetêne tever, dı teney zere de verdêne, pêtagi ke ardêne tever, qırva kerdêne goni kerdêne cıra. Yi dı teney nêverdêne tever, biyêne zar. Zere de tey niadêne. Ma meske berdêne çhem. Uwe çhem ra berdêne, teverik bi, pê sıt ame kerdêne.

FRZ: Ça meski berdêne çhem?

BG: Ma meske berdêne şutêne, uwe kerdêne cı ardêne, teverik estêne sıt, sıt amêne ra. Ya Xızır çutır ki zalalo. Meska xo ke (pê) do sanêne, hire roz ru' kerdêne top, bijeki sarebırnêne kerdêne sorvıke, o ru' estêne wertê sorvıke, cerevnêne yanê. Nunê tawa potêne, cerevnêne kerdêne vıla.

FRZ: Çutır cerevnenê?

BG: Niaz potêne cerevnêne, hire roj ma ru' dène arê meske de, yanê hire roj qarsê cı nêviyêne.

FRZ: Hire roj qarsê cı nêviyêne, hire roj ra dıme hona werdêne, heyay?

BG: Heya, honde zonen.

FRZ: Dıxaskane ke kotêne ra, sıma se kerdêne?

BG: Ma şiyêne dorme goçêni kerdêne pa. Çı, pıncırari kerdêne piyaz ra, kerdêne bine balişna dıxaskane ra

FRZ: Peki goçêni çayê kerdêne pıra?

BG: Waya mı, xıravo yanê vaji; çiyê çiki vatêne, helike vatêne; zerria domonu bena, goçên ve piyaz ra rındo, vatêne..

FRZ: Heni vo ke, helike cigerunê domoni nêbero?

BG: Heya.

FRZ: Ma, domoni amêne dıxaskane verde kay kerdêne?

BG: Heya.

FRZ: Çond roj kay kerdêne?

BG: Hire roji kaykerdêne, kay kerdêne, wes ki kaykerdêne. Kaykerdêne, yinu rê dani nêne'ro ser, nuki nêne'ro ser. Bijerik kerdêne ser, şir potêne domonu werdêne. Yanê ayê ke verde kaykenê. A nika ki kes çiyode hene' nêzone-no.

FRZ: Kırmancıya vırene endi deyiş biya?

BG: Ez ke amune ita, na kewra Ali mira vake; "niajni", mı vake; "ala dusmıs ve ez kamjine" Mı va; "ma kewra-yime. Ez niajni nine. Niajniye ra nêqarin, ama ez kewra-yene.

GİLİYE

Zeynel ESEN

Giliye, Cianike biye. Giliye ke hona domone biye, maya Giliye dısmênayina Aşiru de çişiye. Piyê Giliye reyna zeweciya. Analığa Giliye cırê zaf çetne biye. Giliye mali de biye, dewari de biye, selxu de biye, kari de biye. Giliye, rocê şîye ke yêni ra ağwe bicêro.. Wo çiko? Seymomıdo yêni sero kay dero. Giliye xo sana peyê dare. Seymomıd reqeşiya, reqeşiya, reqeşiya, yeni ra kot be duri, bi'ra vindi şî, defêna çimê keşî'ro Seymomıdi nêgina.

Giliye berbê, berbê, berbê.. Bado ramê, 'be zerri lacê Besa Kundire de şîye. Piyê Giliye çimi kerdi pırê hêştiru, vake; "Çêna m' hona domone biye!" Ciniya xo amê'ra ser, nuxta gula mordemekî de xenekiye. Besa Kundire Giliye rê rinde biye. Oxtê waru amo, Besa Kundire dı-rê malîy u mangêy fiştê'ra Giliye ver, Ciranu de rusna ware.. Yê têdine xêymê xo bi, çadırê xo bi. Pêrunê çadırê xo, xêymê xo gureti ra. Giliye şîye gema birri ra dı-rê quyiti bîrnay ardî, Kinkor ra murzor ra, mendike ra, şambowe ra, savile ra xorê holike viraşte, çiçêgu ra Giliye.. Dı-rê hêştî wertê ra ke vêrdi ra, mulxutê Giliye veciya ame ware, kinkor biçino. Giliye arde cırê hêlisa pote. Xeyle sewe ke şîye, merediyay ra, mêrdê Giliye Giliye kerde vîrara xo vake; "Erê Gi Giliyam, na çîçîkê to çayê handê rindekê!" Giliye xorê tenê ki safê biye. Vake; "Nê yi Seymomıdê mı ki hên vatêne ha.." Mordimek bi bojiyê Giliye ro, rut eşte teber. Giliye şîye yêni/hêni sero nişte ro, xorê düayi kerd. Uşte ra jê Seymomıdi reqeşiye, reqeşiye, vengda Sipêlayê Gêdigi da, cırê ame comerdîye.. Giliye biye çiçege, koyê Dersimi de xemeliye...

Alişan KAYA

ÇÊ MA

Pi; sitaro
Vortistê semşiye
Tija amnoni de şîye
Tenge de hirayiye,
Nêweşiye de weşiye
Çêranê boni,
Ustina zerê çêyi
Qılawuzê zerê xaniyo
Kemera çengê boniyo
Bakıl; staro

Maye; tijiya
Virara ho germîna
Serde nêçiraynena, vêsa nêverdana
Nêwena dana werdene
Nêsimena dana simitene
Qeda bela cêna, sero thikena
Maye; tijiya

Bira; omıdo
Diyağô, desto rasto
Restogê sata tengo
Tağirê muaye u piyo
Zu cano, letê royê isoniyo
Bira phoştiya birayiyo
Bira; omıdo

Waye; asma
Tari de roştiya
Roşti de hevala, olvaza
Cansenika, zerevêsqiya, ro zelala
Derdu barekerdiya
Nona letekerdiya
Waye vilika,
Waye; asma.

22.01 2020

SILO SUR

Alî GÜLTEKİN

Aşira Demenu ve Alu ra xeyle waxt têkote bi. Aşiri biyê - nêbiyê xusimeto nianen cayê de keşi nêdi bi. Hurdimena aşiru ra zof isoni kışiyay. Phancurê dewu kerdêne; çêy sanêne be adiri ver u cüyni vêsênê. Qol dêne piro mal-gaunê jûmini remnêne. Dismenêna nianene cayê de nêosa. Hên beno ke, isoni nêşikinê çêwunê hora tever vejîyê. İsoni nêşikinê şerê kar u gurê ho. Hurdimena hetî zof ejat oncenê. Zof zulim vinenê. Na hal eve serru devam keno sono...

Na xusumet de, hurdimena hetu ra dî mordemi zof benê namdar; Demenu ra Silo Sur, Alu ra Uso Mozik. Çêrênîa, xirtêna nayinu ser zof meseley estê. Na meseley, sondane adirê locine verde jê saniku qesey biyêne. Nayinu ra jûya ke Silê Suri ser qesey bena nawa:

Rozê, Alu ra nejdiyê des mordemi qol erzenê ve dewa Silê Suri Giniye ser. Waxt ra peroz beno. Mal şîya daru de, şîya kemeru de meğel biyo. İsoni cayê honik de oreşînê ra.

Nî kunê ra çêwu, çêveru danê piro isonu vezenê tever. Niadanê ke, pêro hermê u domaniyê. Ciamerdu ra kês çino. Nafa danê mali ro, finê ra ho ver kunê raye. Ebe lerze mali ramenê. Raya ho xeyle derga, koti ra niadana raya nêma roza. Ebe linga pête ke cayê de egle mebê, verasoni resenê Derê Şerxanu. Hora ke ho resna bover, xeleşînê. Çi ke, boverê Derê Şerxanu hardê huyo.

Raya ho serde jû dewe esta. A dewe de ki waya Silê Suri zewejîaye bena. Xafilde jû surîye qelewina dewe. Milet urzeno ra niadano, no çiko - çik niyo. Waya Silê Suri ki vejina tever. Niadana mali dimera, nejdiyê des ospori, hermu de çekî. Mordemi yenê nejdi, vanê; "Wayê xêrê merdunê ho koçikê awe made!". Vozena zere, eve kuzê awe ve mersef ra cêrena ra. Awe dana cî. Aye de wertê mali ra malê çê piyê ho naskena. Perskena; "Bîrayenê no sene malo, malê kamiyo?" Jû vano, "No malê Demenuno, ma cîra gureto." Vana; "Ma sîma çituri honde mal guret ke.. Silo Sur koti biyo?" Yî huyînê vanê, "Ma Silo Sur kîst, malê ey ki cîra guret." Vana; "Qeseo de hene vazê ke, ez ki ima bi. Sîma çik, Silo Sur kîstene çika? Naye qeşî rê domani bile ima nêbenê!" Vana, "Sîma hona ke rewo lerze bîkerê, waxto ke Silêman Ağayê mî tha de vejîyo. Ez ki şerî non bîerjî binê adirî, zerfêti poji, çike Silêman Ağayê mî ke ame, beno vêsan." Yî ki huyînê, vanê, "Ya ya, so poze, cîrê çiyê merdu ke." A sona zere, yî ki malê ho cênê sonê.

Kuna zere, ardu vezena, mir kena u erzena binê adirî. Vejina tever, kuna zere... Nêşikina ke hurêndia hode vîndero. Zerê ho terseno. Ho-hode vana nêbo raşt bo. Nêbo ke nî birayê mî bîkîsê. Zerê ho zon dano. Çîmu ra hêştîrî rîşînê. Dîmera vana, nî kami ke Silêman Ağayê mî bîkîsê. Vengê birayê mira, nî binê hode kenê. Nî koti ra bîthorê

şerê nejdiyê birayê mî ser. Qesê birayê ho yeno'ra virî: "Des mordemi nêthoreno bêrê'ra mî ser, çewres mordem ki nêresenê pê." Na qese ra diyağ kuno zere...

Hermetê bîni u domani ki pêro, verê çêverê waya Silê Suri de biyê arê. Xeyle waxt vêrdo ra. Verasoni yo. Tîjî biya'ra sur pulê dustê dewe ser de vînetî. Vejina tever, dest sanena ve çîmunê ho ser niadana. Niadana ke, pulî serde toz darîno we. Toz; jê dÿy, wertê roştia sure ra oncino, beno berz. Çîmunê ho cîra nêbîrnena. Tenêna ke vêrd ra, vînena ke jû qîlafet wertê tozo gewr u roştia sure de lewîno. Bena jê kemere hurêndia hode manena. Toz her ke şî beno jêde, werte ra ospor beno araze. Aye de solîx cêna, hermê ho gînenê waro. Destê ho nana ro, vana; "Ma, mî vake, nî kamîî, Silêman Ağayê mî kîstene kammm! Haniyo Silêman Ağayê mî dotra yeno. Ez, raşî-yayîsê Sîleman Ağayê ho koti ra beno, nas kon. No tozê lingunê ostorê birayê mîno."

Vozena zere, awe cêna vejina tever. Pêro vera cî benê hîra. Silêman Ağa vejîno. Waya ho awe dana cî, dest kena'ro vîlê ostor u lingunê birayê hora. Sîleman Ağa, awa ho tafta sîmeno u perreno. Verê çîmu ra desînde beno vîndî.

Waya ho nonê ho vezena, zerfêti ho pozena, honike sero nana ro. Tever ra hîrrayîsê ostorî yeno. Vejina tever ke birayê huyo ostorî sero, dorme de malo. Ostor hurêndia hode nêvîndenî, Amo'ra hêrs, lingunê huyê verî fino hawa dano herd ro. Xuya ostorê birayê ho nas kena. Silo Sur ke koti qawqa ostorê ho tîm nîa keno. Hata ke ey dest kerd vîle ra, wend ra ho. İsoni resenê pê verê çêverî de. Sîleman yeno war. Waye, awe kena'ro dest, destunê ho şûno. Niadana ke Silêman Ağayê ho mal ardo, hama doşî ra çekî çînê. Çike Silo Sur ke kot qewğa, dismenunê ho kîseno u çekunê yîne doşî serde ano. Pers kena, vana, "Bîra, to çituri guret honde mordemu dest ra na mal?" Silo Sur sono ser, waya ho çikî merax kena, cîrê vano; "Verê fekê derey de restu cî. Mî, jû dest veng fîşt ra beşliyê ho. Mî niada ke, pêrunê ho est awe, mal caverda. Reştî bover remay; her jû cayêro perra. Ez ki amu war, mal çarna ra, cêru ra. Mî yîne ra jû wes nêverdêne. Yîne ke mara jû bîkîstêne. Yîne zarar'ro keşî nêdo, jû mal gureto berdo. Mî ki malê ho yîne dest ra guret, nêwast ke adîr 'ro jû çê kerî..."

Çîmê waya ho benê pîrr. Puleşîna birayê horo, kena vîrara ho. Boa birayê ho oncena zerê ho. Hêştîrî çîmu ra verdînê de...

Silo Sur, dismenê ho zof bî. Dismenê ho tîm dîme ra bî; sodîr sonde nêvatenê, serd-germ nêvatenê raye pêmitene ke bîkîsê. Silo Sur ki naye rînd zonêne u tîfong ho destra qe ro nênenê; ebe tîfong kotêne ra, ustêne ra. Silo Sur

kistene kara her kêşi nêbiye. Zof kêsu wast ke bıkisê hama ebe ho amey be kistene. Kam ke kuto'ra raya Silo Suri, ver deste ho thiko, verê çime ho biyo tari u biyo kung mendo. Sile Sur ki yi kistê u çekê yinu nêro ho doşi ardê. Coka vajiyo; "Silo Sur ke kuno qewğa, çeku doşi serde ano".

Silo Suri, dismenunê ho nêşikiay bıkisê, hama morde-munê ho o kist. Hemî ki ebe bêbextiye. Cîrê deke nanê ro, heni kisenê. Mordemê ho eyi rind naskenê; sekeno, çituri keno, koti ro sono yeno...

Silo Sur urzeno ra kuno raye rozê. Raye sero cayê de hêni esto. Silo Sur ke a raye ra şî, tim hêni serde riyê ho şûno u awe simeno. Mordemê ho rew ra dormê hêni de ho dardo we, sero vînetê. Jê her zamani tîfongê ho oz-neno'ro dare, beno çowt ke awe bîsimo, aye de nanê pa. Silo Sur destê ho dano'ra ke tîfong bîcêro, nêreseno cî. Mordemê ho çor hetra hata qersuna peyene nanê pa ebe u hali kisenê.

Mordemê ho ça kisenê, a rind nêna zonayene. Şîwara Sile Suri de wertê aşira hode çimeşiyayena mordemu yena'ra zon. Maye vana, "xatîrê aşira ho bîzone, zerê aşire tora nêmano". Nêwastene, çimeşiyayeni ra dot dismenêni yene'ra zon şîware de, fekê maye ra: "bîko hêsarê ho vînde, her kêş tora têsano". Honde qar, qeraz çînayrê? Çînayrê mordemê ho cîrê honde benê dismen? Naye ser taye çi yenê vatene. Jû vatis ra gore; mordemune ho seweta cîniyunê hora u kisto. Yanê, cîniyunê hora tersê, o rîvat ra kisto. Silo Sur mordemo de zof semt biyo ki...

Dersim zof kut'ra Silo Suri ver. Kistena eyi rê noloti arde. Silo Sur poştia aşire bi, sayiya eyi de mordemunê ho çêwunê hode bêqîsawete niştêne ro. Mixenetêna nianene, ne hard ne ki asmen qewul keno. Qewul ki nêkerd. Kistene Silo Suri sera zof nêvêrd ra tertele ame, yi mordemê ho pêro kîşiyay. Phosema bi hama endî vêrd ra. Şîware de vajino, "Sileman Ağayê mî kisenê, sîma ke koti tenge, rozê eyi anê'ra ho viri". Tertele, a roze bî. Aşire ard'ra ho viri. Jû aşire nê, têde Dersimî o ard'ra ho viri. Nia vajiya: "Silo Sur ke wes biyêne, 38 de Tîrku çadîrê ho nêardêne gîlê koye Suri".

HAWA SILÊ SURÎ-1

Bîko bîko bîko, sefkanê mî Silêmano
Wiy de bîko bîko, şêrê mî Silêmano
Ez vanu nêvano, gos'ro korra maye nênano
Silêmanê mî ke kuno çîsmê qewğa,
Dina sewtimale de beşli ve doşi ser ano
Xîlemalo Silêman ağayê mî persana,
Dina sewtimale de, Haq zano, xîsmê tavurano
Nê mî va; bîko, bê gos'ro mine,
Ewro serê koyi ro meso, mîz u dumanî
Wertê aşira xayine de rind bîfeteliye,
Zerrê keşî tora nêmano

Bor u Gîniya, Silêmanê mî hîri,
Ondêra Bor u Gîniya, şêrê mî hîri
Silêmanê mî ke kuno çîsmê qewğa,
Coru wolîmê Haqî nêano xo viri

Bîko, inigiliz tora koto dîri,
Dest b'erze qevda sesadîri
Haq çê dîsmêni bîvêsnî,
Lazê mî nat u dot ra kerdo wertê kîla adîri
Demenu ke rozê koti ve tenge,
Lazê mî a roze anê'ra xo viri
Haq bextê sîma aşîru bîrîznî,
Sîma ke Silêman ağayê mî nêkîstêne
Eskerê hukmatî "otuzsekiz" de
Çadîri nêardêne diyarê koyê Suri

Bor u Gîniya, Silêman ağayê mî lêyi
Alla içun vazê, Silêman ağa ke cayê vejîyêne
Aşîre voz dêne têpeyi, dîsmen biyêne leteyi
Hesê Gêwa Qere nawo yeno, xo tadano -bîko!-
Şûwaxê Silêman ağayê mî nê teyi
Silêmanê mî mekîsê, xîsmê phoncas u seyî
Ax, tîfangê lazê mî gulbang nêdano
Bîko cigera mî, ez nêzonu qeyî!

Bor u Gîniya, Silêman ağayê mî, kemero
Maye bervena; gos'ro mîne, tora van, raya koyi ro meso
Bîko, mîsawrê kistena to kerdo, qol lazê mî sero
Hesê Gêwe vano; "rind gîredê
Silêman ağa nawo yeno, nafa kistena xora bêxevero"
Dayê, bextê zalîmu bîrîjiyo,
Dinalîğa sewtimale de mezal nêda ke,
Silêman ağayê to kîltê beşli rakero
"Ax, Demenu Silêman ağayê mî danê kistene
Kam nayê ra têpia hêfê sîma Avasu ra bîjêro."

Bor u Gîniya, Silêman ağayê mî, gavano
Ondêra Bor u Gîniya, Silêman Ağayê mî, gavano
Qeremani ra mene, wertê made îqrar-imano
Dayê, ez ke Qeremani ra nêni, fîsêge puç bîmano
Qereman ke wes bîmano,
Khîlê, nafa yê ma hetê ra qîrrkerdena, kistena, fermano
Heseni ra mene, hêfo, begê Avasano
Uşêni ra mene, cayîlo, hona îştîri xo nêzano
Ax, Silêmano Sur ke verê tîfongê xo hetê kami ra kerdo,
Alla içun vazê, o çê de tek ra-nêverdo.

Bor u Gîniya, Silêman ağayê mî, şüye
Sona hardê Pilvankî, hardê ocağuno, meke gîraniye
"Dayê, derdo ke zerrê mî weno,
Fındîqê Qemer Ağay çekê Soyê Uşêni berdê bêbextiye
wertê aşire de qeseçhêr bî, made kenê dewa piliye"
Maye qedayê Silêmanê xo bo, sayîrê mî ve sefkaniye.
Vano, dayê, rozê ke ez mîreno,
İngilizê mî ve kemanê mîra, mîde mezele fiye
Vaze, na dina jûr u yalana,
Silêmanê mî do kistene eve bêbextiye.

Yimîskerdoğê: Sarevane (Maya Silê Suri)
Vatoğ: Silo Qîz
Arêker: Hawar Tornêcengi
Het: Dêsim (Demenu)

- **Xıdır EREN**
- **Asmen Ercan GÜR**
- **Hawar TORNECENGİ**

GEBERBİYAYENA DÊVU

Nusnoğ: Sabahattin Ali

Çarnekar: Hıdır EREN

Gunê khani de, naê ra se milyon serri ravêr, waxto ke zanoğun na dina rê namê “guno diyên” nay bi pa; a gun de riyê na dina de taê devê girse-uzbınıgê hawt sarey est biye. Heywanê ke ma nika nas kenime, inan ra zêdirê xo, a taw çine bi. Cundeyê ke na dina sero; dengizan de masey, xeyle theyr u thur, heywanê cıcıkınê qıçkeki be beqan ra est biyê. Jü ki, ni dewe ke ma cor qal ard ra, inay! Ninay ki envayi çesit bi. Lesê ninun, heşt metroy ra bice heta vişt u phanç metroy biyenê.

Yê taenun pheştia xo teliyine, çermê xo qalınd u phalangın, hentê çimê banê de qıçkeki sarê xo, zê lesê da isani dıdanê xo be iştiriyê xo; yê taenun ki nezdiyê çar-phanç metroy dergiyê de viley sero sareyê xoê do qıçkek est bi. Zêdire yê peroyine dimoçê xo derg, lepê xo nenıgın bi. Ni dewê ke soyê mar u mılawunan raê, thamaranê ninan ra caro gonıa germe nerıtenê. Ninun, zerre birranê lêl roştun de, caanê lıpıgının be awukunun de weşıya xo ramıtenê. Goşt, vas çı ke bıdiyenê werdenê. Zaf xılemal biyê. A ri ra, zêdire, birrun de, zerrê awkun de, çengê chemun de, heywanê ke mırdar biye; ebe bınananê inan ra pizê xo kerdê mırd.

A wat de heywanê cıcıkını zêdire darun sero biyê. Seveta peguretena ni heywanun, cat kerdê ke linganê peyênun sero xo raşt kerê, vılê xoê dergi lezkun miyan ra, radaerê. Bêqıswat be reetiye miyan de weşıya xo ramıtena nina rê sebeb; ne cesuriyna ninun biye, ne ki aqıl u fâmê ninun! Teyna, ebe ê/i qılafetê xoa hemu ca vêsnenê way denê. Caê de ke biasenê, aca de çıqa heywan esto pêroyê xo aca ra remenê; masey daêna caanê xoriyan ro, theyr u thur asmenê berci ro, heywanê bini qulıdanê daran ro, mıgaran ro biyenê cımusala, şiyenê!

Sêr kerdena sıftêyen de ni xılamalê mırd nêbiyay, ni bêk-hav hama çıko ke qewetın, ni tersonık hama çıko ke zalım dewun ra raxeleşiyaene keşı viri niyamenê. Awi yê inun, herdo dewres yê inun bi! Çolunê huskan de, seveta caê de hiti amaene xeyle ca feteliyay, veşti, gız bi; heywane ke besekerdê vêrne xo dest, gonıa inan’a sur u germe, xo miyan de nişti bıne gulıyanê jübin ra, gonıa bêreng u serdına hita lıpıgıne sımıti. Zarekiyna xo ke fâm kerdı, doze ke berde rijıyaena hokımraniya xoa verêne be omrê xoê bêbedılı, rınd bi har. Hakê xo, endera leyrê xo ki kerdı parçe u pırring, werdı. Serê awukanê lıpıgının be golanê

lêlinun de, saletiyay jübinun, sean ra zêde qır bi.

Çıko ke can weşıye devam kerd. Serê herdı ra reçê devun bibi cımusala, caê ke devun hokım ramıtenê, i/ê caun de weşıyê da newıye peda bibi. Î/ê cıcıkınê qıcı amay ra xo, hela ke, govde (lesa) inun de çiyê do qıçkeko ke cı rê vanê “mezg”, nia lopê çiyê do sıpê, i roc be roc hokmê xo kerd berc, ravêr berd. O ke devun de ard têdüst, leyê inun de nia hendê de malıki mexluqatê, ey be dıdan u nenıgan’a nê, ey be mezgê xoa hokmê dina kerdêne. Çiyê ke nêrê isani viri, des hazar serran ra vuriyayisê envayi mexluqati, raunê nêzantogun ra deve ke zaniyê xo heta nika ame reşte ma, i zani; ni “mezgi” araze kerdı. Ebe waştına zani, her ca qurdi kerd, bêver u bêpey sae kerd, cendegê i/ê devanê ke nêpoye, i/ê di. Ğeyalê xo de sıkılê inun afernay. Envayi namey nay inun ra. Naca ra, aca ra, asteyê ke dêarê, inay zê titkun ardi jü ca, pıro nia da. Waxtê hên asene ke hokmê xo caro nêbırino. Kami zanene ke, halê nıanenıya, rüyê herdı ra sıkılê de xo nêmaneno. Nika batılğanun de, caunê lıpıgının de jü-dı astê xo yene diyayine. Müzun de cendegê astun, sanıkun de bêqıymet xof u hokmê xo mend.

Çıke rêtena elgenêbiyaena weşıye, no nia waştêne.

(Sabahattin Ali, 1946)

QONAĞO CAMINÊN

Nusnoğ: Sabahattin ALİ

Çarnekar: Hıdır EREN

Waxtê de hirê embazi est biye. Ni qail nebiye ke şêrê kar u gure. Ewro ra meşte weşıya xo ramitene rê sonê ke kamci ca; caê ra ke rû bivênerê, phancemênan ra rû nêvênenê, benê be hernese ro ercenê teber. Henda no halê antene nêbi. Çiko ke, xo ra nêdiyenê ke be kar u gureya, ebe araqê çarey ra qezencê bikerê, weşıya xo bîramerê. Çike, destê inun imise kar u gurey nêbiyenê, nêkuti bi kar u gurey ser. Rocê, raywaneyna derge dîma, serê de zîqe de nişti ro, sukê da gîrsa ke cêr deşte dera, ae ro hên temase temase nia day. Tî vace, no cao ke serba cî thabayê nêzanenim, nî cay de ma ro çiton sêr kene? Serba ma se vanê? Vatê, xo xo de be decê zerriyê' a fikirîye! Desinde ninun miyan ra aqlê jû rê fikrê amo, hurendiya xo ra til biyo:

“Bêrê pêro pia na suke de cam ra qonağê pêsanime; heta peyniya omrê xo, weşıya xo varyet miyan de raviyernime!” vato.

Îyê binun:

“No cam ra qonağê çibîlao?” vatê, pers kerde. Î/ Ê bini: “Mefinderê, waxtê ma çino. Rae ra sîma rê qesey kenu!” vato, iyê bini fişte xo dîma. Zîqe ro semsêr (dava cêr) zê milçike amê var.

Serdarê nine rae ra, suke de se kenê, çiton kenê, salxo ê binun do.

Suka ke amê var cî, paytextê î/ê welatî biya. Nî welat de her kes gurino, destbera kami çî yena, ae keno, xo ser, zê padisun kamiya xo ramînê. Hegun de, dukanun de isanî zê mesa hemgenî gurînê. Owo ke qezencê xo rîndo, kamo ke qezencê xo rînd niyo, ey rê destdariye keno. Lüzum ke bî, malê xo jüyê bin de vurneno. Qewğa, heng u çeng, dam u dubarey çine biyê. Bêefendi, bêağa, bêmoraba, bêxîzmekar weşıya xo ramînê. Kar u gurê xoê rocaney diyaene rê, xo maben de nîzayê ke bîbo seveta were ardane rê isanê ke xo miyan ra çinte we, inun mordemanê xo rê xîzmete ra qeyr thabayê nêfikirno. Zorbajîne, aqlê xo ra, caro nêviyarna ra!

Hirê exbabê ma waxto ke amey suke, sukê de bazar est biyo. Zuxağun de giley, yemişi, toxamey, qumaşi, asîni, komîrî qor be qor findetenê, guretoği be rotoği bêmabennîc gurê xo diyînê.

Exbabun, rew ra qesa xo se kerda jû, zuxağun de hên xîlmal xîlmal fetelînê, dorteniyê xo ro nîa danê, sarê xo sanenê ra, cat kene ke, iyê ke leyê inun ro vênênê ra inun bîhesnerê:

“Wax, wax; guneke, guneke... çî welatê do temasê. Xîrê sîma de welatê sîma fî. Hewwww!” vatê, têdîme, têdîme...

Zuxağê ro şiyê, vêrde ra zuxağê de bîni. Î/Ê zuxağîra veciyê qelebiyê zuxağê de bîni. Zuxara, a qesa dekerna, findetê. Ninun her ke dormê xo ro nîa do, a qesa deker-na, sarrê suke ninun dîma daêna zede qor biyo. Nî kamê, çikê; suka ma ninun rê qey temasê asa? Vatê, xo miyan de jûbin ra persê. Bado, jû damîş nêdo, nî isananê sari (teberi) ra pers kerdo:

“Qey sas biyê, heq zanenê?”

Serdarê nî exbabun:

“No qonağê suka sîmao camînên kuyo, kotî dero?” vato ke, bivêno.

“Çî, qonağî camînên?”

“Hewww. Qonağê sîmao camînên çino, çik?”

“O kî çiko?”

Serdarê cêro embazanê xo:

“Wuişşşş, ya Xîzîr, qonağî camînên çiko, hona nêzanenê. Welatê nîanên de findetene nêbena. Bêrê, ma raa xo ra şime” vato.

Qomê suke daêna zede merax kerdo. Exbabun dîme ra nêvişîye ra. Phanç ses gamun ra tepiya, reyêna pers kerdê:

“Ne, no qonağî camînên çik biyo? Hela qesey bikerê, eke lüzum keno, çiyê do rîndo ma kî belkîa virazenime!”

“Luzum vatenê çika? Suka ke qonağê xowo camînên çino, welatî ke nêbeşîyo qonağê camînên ra caro beno? Hayde dostê delalî bêrê ma şime!”

Qomî, hên paun xo miyan de, qesa fita jûbin ro, dîma nî sarrê sari ra biye nezdi:

“Yê ma qey sukunê binan ra kemiya ma bîbo ke? Eke hende zaf lüzum keno, bêrê pêro pia, nî qonağê camînênî pêsanime!” vatê.

Serdarê nî isananê sari:

“Nê, nê; nêbeno. Cam ra qonağê pêsanênê hende reete niya!.. Mesîref wazeno, malzeme wazeno, karkerun wazeno. Raverderê ma cao ke bano camîn tey esto serime, aca!” vato. Çiko ke qomê suke nî/nê nêverdê ra. “Çî lazîmo bîderime, nêwazenime ke welatê keşî ra kemi bîmanim!” vatê, uska xo gureta, biyê ninun ro...

Nîşte ro hesab diyo, desinde qelebiyê gure. Exbabun hirêmine, mimareyna qonağî gureta xo ser. Qomê suke xo miyan de karkerî çinite we, arebeyıcı birne ra, meydanê suke rê qum kıresnê, komîr do ardenê. Taenu kî, kame ke nî gurey de gurine inan rê çiyê werden u sîmtene ardê, purtî tedarîk kerdo. Waxte ra tepiya camî vîlesne ro, pede dêsê camînî biye berc, qato bînen ke qeydiyo, exbabî hirêmenay kute qonağê camînênî. Mîlet rê vatê:

“Aha, qonağî camînên nao bî. Hona tamam niyo. Angorê

şanê welati gırs niyo, hama xêr weşiye o ki beno. Nıka guno no rınd bêro sewekıtene. Gırs kerdene, berc kerdene lazıma, isan bivênere, abırnerê; werden u sımıtene bızednerê, isanê ke sımı xo miyan de çinti bi we, inun vıla kerê, naê ra tepiya ma hemu gurê sımı vinênime.”

Mılet, henda cam ra qonağê de ma esto, vatê; sa biyê. Werden u piştkanê xo ra birne ra, iyê ke qonağê caminên de nisenê ro inun be iyê ke xızmeta inun rê birne ra, dae inun. Dıma, qonağê caminên ra emır veciyo:

“Qatêna cı veciyaene lazıma. Naca ma rê ki, iyê ke xızmeta ma vinênê inun rê ki teng yeno.”

Efendiyanê qonaği be xızmekaranê qoneği rê erabaun newe de qum kıresno. Kesê ke qonağ sanenê pê, qomê suke inun rê ebe süriya mesın, be gırariyan ra gele, be kufan ra yemıs ardê. Qato diyên ke biyo tamam, exbabun hirêmine, qomı miyan ra kamê ke cı rê lazım be, i/ê çinite we, rexesnê cı. İnan ki, sêr kerdo naca de bêkar u gure weşiya xo ramınê, na qeyda inaun rê ki rınd ama, vatê “no qonağ zaf çiyê do luzumuno. Qedir qıymetê ni qonaği güne rınd bızaniyo.” Cat kerde ke qomê sukey ke be nawa qan bo.

Na rae de, qonağ caminên hende vace hande biyo berc. Biyo dease qati. Zerrê, hende vace hende biyo pır. Kami ke besê kerdo kuto qonağê caminêni, reyêna dest nêkerdo ke aca ra veciyo. İyê ke yemê teberi de mendê, inan ki cat kerdo ke zerre qonaği ra cae xo dest viyarnê, cı kuyê. Çıko ke, rusqetê qomê suke, niye ke qonağ derê ninun be iyê ke xızmeta ninun dere, inun pêroine weyikerdene rê henda dest nêdenê, ardo ke miyane xo bışikiyo. Hendo ke vace hende zeberiyay bi... Xo miyan de pede fek kerdi bi tê. Reyê: Qonağ caminên lazımo, ma fam kerd, hama nia hendê odkan rê, hendê werdis rê çı luzum?” vatê, cat kerdê ke xo puse bımuskne, serdarê exbabun hirêmine gurê hergo odke çıko, çıbıla; ninan rê qesey kerdo, rınd kerdo araze:

“Aha” vato “na odke de ez nisenun ro, serê qonağê caminên de ez estu, bêmı caro kar u gure beno? Ez ke nêbiyenê qonağê sımı caminên biyene?.. Ni odki, yê serdestdarunê maê... Qurbetiye ra ameyme sımı kerdi wayirê qonağê caminêni, ma ke idare mekerime, qonağ caminên ki, sımı ki nêmanenê!”

Qom:

“Rınd” vato “hama nia hendê isananê bêkar u bêgurey rê çı luzum esto? Aha, hana odke, nao ke na odke de çı gure keno?”

“A? Se vana? Çıyo ke qonağê caminêni kuyo, hesabê i/ê o vinêno. Serê têare ardoğê hendaê çıyo. O ke nêbero, çıyo ke sımı dane, çızanenê sono koti? Zerrê sımı ney rê thamış dano?”

“Ma.. na odke?”

“Kamê ke xo xecelno, waxtê waxt de çı niyardo, ya ki kemi rusno, iyê ke qedir qıymetê qonağê caminêni nêwazenê inun vinêno, veceno... İ/Ê sıt haramun, hên verdaene bena, caro?”

“Ma, nawa ke naca?”

“Kame ke kunê qonağê caminêni vecine, qeydê inun cêno!”

“Na ki fam kerde. Ma nao ke na odke de?”

“Odkanê qonağê caminêni dano rütene.”

Qom ra kami ke çı persa cıab guret. Kamê ke odkun de hên xılemal ronışteyê, zanay ke ni zaf luzumkarê. Çıke nina ra taê xo serê roştkerdoğanê qonağê caminêniyê, taê xo serê cıldarunê, taê çırağê inunê, taê ki çırağê çırağun biye... Qonağê do caminên biyaene ra tepiya, iyê ke xızmeta qonaği de sêr kene, iyê ke xızmeta xızmetkarane qonaği derê, helbet benê. Çıko ke, qonağê caminêni de isan çıqa ke zêdino, inê mırd kerdene, hendê biya çetin, mıleti de henda rusqet nêmendo. A waxt, sarê qonağê caminêni amê, werd u piştke qomê suke be zor u zerpa dest ra guretê. Kesê ke verva cı veciye, inay dearê, kerde zindanê binê qonağê caminêni. Mılet nêşikiyo ke, no belao ke pırosno sarê xo ro, cı ra bixeleşıyo. Çıke, mordemê qonağê caminêni şêrê koti, aca de; “qeweta keşı nêsona cı ke ey bızıno, o zaf qeyımo”, vatê İsanê saf ki ni qesan rê qan biye. İyê ke qan nêbiye, vengê inun ki be zulm u deşiseawa birnê. Vêrê qonağê caminêni mırd biyaene nêzanito. Zuqara waştı, ha waştı. İyê ke seroyê, inay mawa xo ra biyaene ra nat, qelp biye. İyê ke bado ninun ra biye nezdi inun ki kar u gure xo vir ra kerdo. Qomo ke nan u nametê ninun dano, qe aqlê xo niyarde ke ma ninan rê dendarime. Teyna xızmeta taênun de sêr kerdê. Dewicê manganê xo be kutkanê xo ro çıton sêr keno, qomê welati rê, endera hendê inun sêr nêkerdê, gos pa nêkutê. Hama, qomı çımê xo nêbirno, dest u pay de çı esto çı çino, pêro dao. Henda rocê thabayê nêmendo ke biderê. Çıke, emro ke qonağê caminên ra veciyo, i/ê emri gore, iyê ke miya (mesına) xoa çıl peyêne ki biderê... Ardê, dae cı, ebe kufır kafır ra pede biyê vıla... Serdarê exbabun hirêmine nia do ke, mılet xo xo de gılğulneno, mıremıra xoa; zano ke henda ninun dest de thabayê nêmendo ke biterserê, veciyo hewliya qonaği, vengê xo kerdo nerm u şirin, inan rê vato ke:

“Ey mılet, sımı zafê çı da, zaf zeberiyay, hama sımı qonağê do caminêno henên vêrna xo dest ke, dost u dismeni pêro bıjiya cı... Verva heybete i/ê, bereqiyaena i/ê qesadı hirê galun geley be hirê çar malun bena, çı? Ma seveta şan u şerefê sımı gurinime, rınd u rındekiya sımı ra ber çiyê nêwazenime... Nia derê, mesıno ke sımı ewro ardo, ma pêro nêwerd, ma gulia xo ra birna ra, taênun peyser danime sımı. Sarê miyun pêro, qomı ra vıla bîrê!”

Xızmekaran ra zafê ten qonağê caminên ra veciyay, miyê ke newe biriyê, be cı kebab saniyo cı, sarê inun qom ra kerdi vıla...

İyê ke sarey guretê, kerde ke vıla be, inun miyan ra jü, sareo ke dest de tey nia do, zırço:

“Rınd hama, mezgê ni sarey veto, gureto!”

Serdari, hewliye ra veng do:

“Henıyo. Hama, sımı mezg sekenê? Nêzanenê bıpocerê, zay kene!”

Jüyê de bini:

“Ma ni sarey bêzoney ki!” vato, zırço. Serdar semser biyo bul:

“Cigerê mı, sımı rê çı zon, zon çıkê sımı rê lazımo. Sımı çı zanenê zon werdena çıka!”

Kesê do hireyên:

“Yaw, çımê sareun ki vetê!”

Serdari cûabê ey ki dao:

“Sîma o çîm çîk rê beno ki nêzanenê, çîm mîm caverderê!...”

Naê sero, qomî kerdo ke ni saranê bêmezg, bêzon u bêçîmun ra vîla bo; ninun miyan ra jüyê do canê xo ra tacîz biyaey:

“Sareo nianên mı rê lazım niyo!” vato, sareo ke îştîri ra gureto pe, xo dest ra xil kerdo. A deqa, çîyo ke pêro sas biye, o biyo; sareo ke be zerpa şîyo, gîno qonağê camînêni “şîngîrrr” vato, qonağ de xopanê da gîrse da ya. Mîleti sêr kerdo ke, no qonağo gîrso bêxudo ke hemu çî ra qewetîno, çî beno bîbo, nêrîjîno, nêşîkîno; hên bêqewet u bêrusqet biyo ke, pêroine sareyê ke dest derê, têdîma têdîma xilê i/ê ser de kerdê, desinde biyo hurdi u xubar, qonağê camînên gîno pîro, rîjiyo. Zerrê de zafê ten binê camun de helejîyê, dease tene ke nezdiye kêberan de i/ê ebe halea xeleşîyê...

Qomî, paga qonağê camînêni rew darda we. Î cay rew kerde pak. Doze berda cî ke, na dîna de isan bê i/ê weşîya xo rameno, cêrê weşîya xoa verêne ser. Kar u gurê xo ancia isanê ke xo miyan ra çîntê we, be inan’a daê diyene. Çîko ke, geyalanê qefçîlanê qonağê camînên ra hal be hal nexeleşîyê. Khal u kokîmun ke domananê xo rê qalê i/ê rocun kerdo; zuqara nîa nasîyat dao:

“Nêbo sîma xo sero qonağê de camînêni vîraştene dere, caro fîrsend keşî mederê... Beno ke rocê qonağê do camînêno de nîanen sanîno pe, nêbo sîma qan birê; mevacerê ke no nêrîjîno, demnêdîno. Çîka bêxud, çîka uzbînîğ, çîka xofîn beno bîbo; sevetî hurdi u xubar biyaena ey, hirê çar sarey ke xil daiyê, besê...”

DO

Nusnoğ: Sabahattin ALİ

Çarnekar: Asmên Ercan GÜR

Raya ke şiyêne yistasyonê trene, hama hama ke hata zoniyanê isoni wertê çamure de mend bi; çike vore vilesiyayvi ru, lime her ke şivi têrabivi. Tiji ki asmên de, tı hên zonêne ke honde eve lesa dı-hirê sırx u uşiru berz biye; ison ra honde nejdi osêne. Nia ke biyêne, roştiya u sewlê tiji je çikunê adiri estêne serê vora hêgay, be-reqnêne. Vore ke nia ke bereqiyêne çimê isoni girotêne. Hama sewlê roştiya tiji ke gınêne uwa lêlîxına ke serê na raye dera, nafa honde nıberêqiyêne; tey biyêne vind şiyêne.

Hesên, hona ke domano sawi bi; ju cıte yiskarpini nıngu de vi; bınê na iskarpinu mıx kerd vi. Na iskarpin kerdvi nıngunê xuyê sılfu ra. Hetêra ki ju bırosê de doy estvi bojiyê xuyê rasti; hama quweta xo zof nêşiyêne cı. Tenê ke bışikiyêne hawara pê biguretêne, uncia ki jede waxt quweta xo zof cı nışiyêne, jede hard ra xıst kerdêne, xo dıma ontêne. Werte de ki mersêfa de çinkoyina ke destê xuyê çhep dera, hard de nêne ru. Nia kerdêne ke bınê na barê girani de zof ejat meonco; rêt pê bijero bero. Na bureso ke bojiyê xora darde kerdvi, hata fek pırê doy bi. Bınê na burêşi ki gorê fek hira vi. Bojiyê xu kerdvi qat; qulpê buresi estvi na bojiyê xu. Hama fıqarê Hesên, her ke ju pola xu avê estêne, kınarê bınê na burêşi gınêne zoniyoru, gınêne pêyeke ru. Nia ke biyêne, nafa bures her game de saniyêne ra, Hesên ra avê şiyêne. Hên ke amêne ke, destê Hesên ra raxeşiyô; gındirê hardi vo, deverdi-yo.

Yiskarpinê ke Hesên kerdê pay, cırê qız amêne; na sewev ra pasna xo yemê teveri ser bivi dêlmast, bivi qat. Nia ke bivi, pasnê Hesên tevera mendvi; amêne hard, bivi çamuri. Na ra u olağa ke Hesên pıra şiyêne, pêya-eve lingu hama-hama ke nejdıyê dı sati ontêne. Hesên amnon bo, zumuston bo, boyna gınêne na ray u olağê; nafa ki na raye ra şiyêne, hama hên zonêne ke raye nafa tênena cırê biya derg. Na raye ke biyêne lete, raye ser ju dara viyala de huske biye. Hama na viyale hona xeyle duri biye; wertê mız u duman de mendvi. Honde duri ra ki çimê isoni zof seder nıkerdêne isu bivino.

Domano fıqare Hese, çond serriyo ke nia, na dina xuya qışkeke de, sarê xo xo-verde weşiya xo ramitêne. Raya Hesên ser, ju derewo de qız bi, duri ra çimê isoni nıgînê-ne cı; na yajuya qeraze de wertê qamisı de amêne vêrdêne ra şiyêne. Dere qız bi, teng bi; hên ke isu çor gamu de şikiyêne sera şêro bover. Uncia ki serê na derey de ju pırdo qışkek sanayvi pê; ververê jumini de, têlewe de hirê tenê texteyê hiray sera kerdvi derg ke isu sera ret bıvışıyo bover. Hama textê xo tenık vi; isu ke sera vêrdêne ra, hên

ke saniyêne ra amêne ke birejiyo, isu waregino. Tenê coreniya na derey de, verê kaşı de ju arêye bi; uza ra yajuye nia hawar osêne. Hama vengê arêyi hata naca niamêne gosê isoni. Çike na rozunê zumustoni de werte de roz ve roz guriyêne; hên ke hirê roji ke biguriyêne, dıma phonc roji têsêr texelet kerdêne, cıra veng u vaz nivejiyêne. Xora bivi xan xırave şivi; hirê darê viyali verde roway vi; bınê pelgunê na viyalu de mend bi. Eve na hal, tı hên zonêne ke gino pıro; paga de xan xıraviya.

Domano bêkes Hese, hên sarê xo xo-verde, bêveng boyna raye ra şiyêne. Ğeyalê xo kes serde nıvi; dı way u bırayê xuyê ke çê derê, ne inu serde vi, ne ki muwa xuya ke cıra duri qeza de verê destê sari de gurina, aye serde vi. Doyê xo ki omır de nıvi; eke buroşiyô ya ki nıroşiyô. Mezg de xora ju mesela biye, aye ser fıkiriyêne: Gerêke na raye ra reyna peyser raceriyêne, bışiyêne...

Tı hên zona efkar zerre guretvı, çimê xo bıvi pırr; nia na hal ra zerrê xo ont we. Destê xuyo çhepo ke pê mesrafê gurêtvı, eve serê na destê xuyê qıler u qeseriya ra pê pırnıka xo kerde pak. Dıma, sarê xu ke da we, dustê xode ke niada, zona ke amu biyo nejdıyê yistasyonê trene. Yistasyonê trene ki na yajuye de (deste) de vi. Tı hên zonêne ke wo ki jê Hesên bıkes u feqıro. Çike yistasyonê trene wertê na yajuya boze de, na qeraz de tek tenya vi. Dorme de ki tek-tek ju-dı darê akasya rowayvi; yi ki bêpelgu nêçar mendvi. Uncia tu hên zonêne ke trena ke poste ana bena, mecmur yena na yistasyon de vındena. İsu guman kerdêne ke aye ki xo-xode vatêne, “çı is u karê mı esto, ez bilasewet yon naca de vındon”. Nia ke amêne vınetêne, da-des dequ ra dıma fıtika xo derga-derg dêne pıro, biyêne rast; na hali ser, tu hên zonêne ke çêf kena ke naca ra şêro.

Domano feqır Hese, peyniye de ame rest yistasyonê trene. Ame, xu sana çepero ke dormê yistasyonu de textu ra saniyo pê, xo ozna cı, helmê oraşıya ra. Dıma cağê çeperi kerd ra şı zerê baxçê yistasyonu. Cawo ke trene raya osıne sera yena vındena, eve na raye ve bina trene wertê de beton ra ju seküyo de derg bi. Serê na seku de ju dı dewiji serê thurikunê xode nıştvi ro. Gamê, dı gami dotê dine de ki ju cenderme bi; wu ki bınê pardosê xode hên bıvi khuncıl, xo oznayvi dêsê bina yistasyonê trene. Yınu ra qeyir zobina kes u kus çinê vi; yistasyon ip-ısız vi. Xora na yistasyon hên jê yistayonunê binu qelebelıx nıviyêne. Waxto ke trene amêne, jê yistasyonunê binu hayleme nıviyêne. Ne gazoz, ne kêvav, ne ki levlevey u eskiji roşiyêne. Uncia ki dewê ke dormê na yistasyonu derê, dewizê na dewu eke waxt amêne, dewunê xora hengura

şıaye, qultiki, qerpuji ardêne rotêne; belka o waxt naca tenê haylemê isoni kotêne cı; hên biyêne şen. Xora na zumuston ki fiqare Hese ve nînga-xora-leng ju mordemo de kokım ra qeyir kes werte de niosêne. Na kokımo feqır ki çê ra, ju sepeta de qıze de muri u şekoki ardêne rotêne. Mamuro ke na yistasyon de wayirê vazifeyo, riyê hu nî-huyiyêne; tu hên zonêne ke eve phoştiya xu kemer onto, hên qefeliyo; coka nia riyê xo gıno waro, mirrozino. Na hal ra trene ke kerdêne rast şiyêne, dıma desinde gamê xo dêne we, vostêne kotêne oda xu. Oda de ju radonê xu bi; endi hata sonde pheçike fiştêne qına na radoni, gozage tadêne ke ala koti veng ra cıfıyo.

Ewro mordemo ke dewe ra biyamêne, çê xora muri u şekoki biyardêne bırotêne, wu ki werte de niosêne; nêameyvi. Domano feqır Hese rewra ameyvi. Bures estvi bojiyê xu, wo hardi sero, serê qumê hiti de nayvi ro. Dıma çım verdayvi raya ke trene pa sona, na raya osine. Na ray u olağa osına ke trene sera sona, çiya de henêne viye ke; kam çizonêne her roz çond sey mordemi ju ca ra guretêne berdêne cayê de bin de nêne ro. Ronê makina, rono şiawo ke têkerunê trene ra verdiyo de, naca de zeleqiyayvi na raya osine ra. Hesenî çım verdayvi cı, çımê xo na ron de vi, motê na roni biyêne.

Hên firreget ju fitika de derge hên berz da pıro ke, Hese-no feqır hurêndia xode cenêqiya ra. Tu hên zona, trene xeverê dêne, vatêne “ezo; nawo amune”. Axrê trene amê; serê na raya osuna ke wertê phalangunê ronê makine de menda, na raye sero vınete. Fıqarê Hese, hurêndia xora thil bi dariya we; qeytan waxt nivêrna ra; bi puro qulpê buresê xo est bojiyê xu. A mersêfa xo ki gurête xo dest, hetê camunê trene ser vost. Gamê xo dayvi we, hetêra vostêne; hetêra ki sarê xo ki dayvi we hetê pençerunê trene ser zırça, vake; “ayran, ayran, temiz ayran!/do do; dowo pak u khulelık...” Waxtê amnoni biyêne zırçêne, vatêne “buz gibi ayran.../doyê mı serdın, jê cemediyo...”; nika ki na zumuston çıqaş ke serd vi; uncia jê amnoni amêne ke vazo “buz gibi soğuk ayran.../doyê mın serdın; jê cemediyo...”; hama xora fek ra çekuyê “doy” vejıyêne. Uncia ki kes sarê xo niçarnêne nia nıdêne. Çıke serdi ver pençerê trene hama hama ke pêro-pia qapan vi. Werte de ju dı teney rakerdaye bi; nayinu ra ki eve porrê xuyo buwax, eve fanilunê xuyê rêsinu ra tayê hermetu tevera niadêne; ni hermeti gınêne çımunê isoni.

Çımê Hesênê feqırı dayma pençerunê trene de vi. Ey wastêne ke pençere ra ju kes mersefê xuya çinkoyine ra do bıwazo, do bısimo. İyê ke hal durımê xu hurêndi dero yi; iyê ke wayirê dukanunê, iyê ke ekseriye ra sonê yızine yi ve kam ke biyo têsan yi pêro. Dustê odunê trene de, gıl ra ve gıl hata peyniye hirê reyê vost şı, reyna peyser cêra ra, ame. Bınê bureşi thüz vi; uncia ginenê peyêkunê xuyê bariyu ro. Nia ke biyêne, peyêkê xu dezêne; hama wu fiqare hêvetu ver vengê xo nivetêne; na deji ver, ju riyê xu qırmoçnêne, boyna vatêne “do, dowo pak u khulêlık.../ayran, temiz ayran...” Keska çor mersêfi, jede ni; çor mêrsefi do bışkiyêne bırotêne. Belka o waxt, na des quruşiyê ke kunê dest, pê na peru ju nona de somiye şikiyêne bıherinêne bıberdêne çê. Çıke ray u olağa dey, çê de eve a feqırên u naçarına xo, dı way u bırawu pitêne.

SEBAHATTİN ALİ U WEŞİYA XO

Arêker: Hawar TORNÊCENGİ

Sabahattin Ali, serra 25ê gujiga 1907 de suka Gümülci-ne (Traqya de) amo dina. Piyê xo eskerya de yüzbaşı biyo. Eve xo ki domanênia xo Çanakkale de viyarna ra. Bado suka Edremit de wendo. Geyalê Sabahattin Ali wendisê Galatasarayê Estemoli viyo, hama o waxtê hervi ra gore bese nêkerdo şêro Estemol de bîwano. Bado amo Balıkesir de “Dar-ül Muallimin” de wendo biyo maylim. Nustê xu u kılâmê xo na waxt de nuşiyê u perlodunê mektevi de amê wendene. Serra peyena lisa ki Estemolde wenda biyo ve maylim. Anadolîye de maylimên kerda, dîma tekîto şîyo Almanya. Dina xuya newiye; jê vatena dey; “Sayê ke verê çımonê mîde dina de newiye nîka hona biye ra.” Qeyret kerd ke edebiyatê Urîşî u Almanî giraniye cîdo, bîwano u bîmuso. Almanya de dî serri mend hama fikrê sosyalizmi kut ve qafîka dey, bî ve alaquadar.

Serra 1930 de peyser amo welatê xo. Nazım Hikmet o taw perlodê “Resimli Ay” de redaktorên u sekreterên kerda. Yine jûmîn nejdî ra naskerdo. Hêkata xuya en sıftiye eve namê “Bir Orman Hikayesi (Jü Hêkata Birri)” na perlode de neşir biya. Suka Aydın de ke maylimên kerda, seveta fikriyatê xo gîno hepîs ro. Hepîs ra têpia amo suka qonya de maylimên kerda. Sifte biyo heyranê Abdulkadir Geylani dîma biyo pêguretoğê Ziya Gökalpî. Verva Ataturki kılami nusnay, gerrê cî bî, reyna 14 Asmî gîna hepîsê Sinop ro. Gegane nî lawîkunê dey hesneme ya ki alvazu ra pia vame, hama nêzoneme ke nî kılami ey na hepîs de nusnê. Tayine ra gore hepîs de na rayê ki serva Ataturki ju kılame nusna coka serra 10îna cumurêti de eve efkerdis vejîyo tever, şîyo karê xuyê maylimênî ser.

Tayê lawîkê xuyê hepîsî niyê:

Leylim Ley, Aldırma gönül (Gosmede Zerre), Göklerde Kartal Gibiydim (Asmen ra jê Hêli’ne), Çocuklar Gibi (Jê Domanu), Dağlar (Koyi), Geçmiyor Günler (Nêverênê Rojî) uib.

Eve hesnayena pêlê dengiji ki nîa vato:

“Başın öne eğilmesin (Sarê xo xoverde meke)

Aldırma gönül aldırma (Gosmede Zerre, gosmede)

Ağladığın duyulmasın (Bervisê to meheşîyo pê)

Aldırma gönül, aldırma (Gosmede Zerre, gosmede)

Dışarda deli dalgalar (Tevera phêlê xêgî)

Gelip duvarları yalar (Yenê dêsû lêsenê)

Seni bu sesler oyalar (Na vengi to egle kenê)

Aldırma gönül, aldırma. (Gosmede Zerre, gosmede).

Sabahattin Ali, serra 1935 de Aliye xanîme de zewejîno, cîra çêna xo Filize bena. O, 41 serre weşîya xode edebiyatê tirkîyê modernî rê xîzmete kerda, namê xo na raye de

vejîyo ver. Sabahattin Ali nustê xode wendoğu va ve ca xo dîma kas nêkeno, nêdano nat u dot ro. Niseno ro, çı ke wazeno vazo, aye eve usîlo nerm vano. Gegane ki raştîye nêsepelneno, hên direkt saneno ri.

“Tî waştîya mîna, hasbîkerê yaki has mekerê ki, cawo ke ez cêrune to, mî tode sîmaynayis di.”

Nustê Sabahattin Ali yê en rîndî; çarnayisê xo u 3 romanê xuyê.

Kuyucaklı Yusuf (1937), İçimizdeki Şeytan (1940), Kürk Mantolu Madonna (1943)

Romana xuya “Kuyucaklı Yusuf” de Weşîya insani ya raşte, xoverdayis, rîndîye u xîraviye insani, sewe u sodîri serowa.

“Rîndîya ke vana; xîravînên kêşî megîno a nîya, gereke xîraviya ke zerê xode dana we, a mebo.”

Romana xuya ke namê “İçimizdeki Şeytan” ra vejîya, her het ra nêama famkerdene. Hetê nijadperesê Tırku Nihal Atsız ra gerrê cî biyo. Ey Sabahattin Ali rewra, hona ke çepdar nêbiyo, o taw naskerdo. Derheqe de “dawa” kerda ra, bado cêza da cî, Maylimên ra temelli esto.

Peyê coy ki 2ê Nisane 1948 Kırklareli de, hetê jü qatili ra amo kistene, vajîno ke; seveta meylê xuyê çepdarênî hetê jü thatîki (ajani) ra amo kistene. Qetilê xo, ajan Ali Ertekin biyo, ifadê xode nîa vato; “Ey vake ez qominstu, wazen şêri Bulgaristan, uzara ki şêri Rusya, bado bêri Hukmatî bîrîjni. Mî ki nêverda şîndor ra şêro tever. Eve koli da qafike ro uza kîşt. Uza meyit hurêndî de caverda amune Estemol.”

Xeyle waxt ra têpia ju cendeg vejîya werte, hama kêşî zelal nêkerd, acêba Sabahattin Ali yo, ya ki nê. Çêna xo Filize, vake ke; No jü senaryo wo, seveta piyê mî kerdo. Ali Ertekin kam bî, emîr kami ra gurêti vî, ya ki Sabahattin Ali raşt ki kîşayvî? Kêşî cüavê na persû nêda.

“Bir gün kadrîm bilînrse Rozê ke qedrê mî zonîya)

İsmim ağza alînrsa (Namê mî ke kut zonî ser)

Yerim soran bulunursa: (Jüi ke cayê mî ke perskerd:)

Benim meskenim dağlardır. (Ca meskenê mî koyiyê.)

Çêna xo Filize ki serva piyê xo kîtav nusno, verqesê

kîtavê xode vato: “Maya mîrê u pêruno domanunê ke piyê kîşîyo, yînurê yad bo.”

Roportaj: Piltan u Maviş GÜNEŞER

Ez Varto (gımgım) de, dewa thazigé de ama dina. Hetan şeş seri dewe de biyane pili. Ayera dıma şime sukané ğeriba.

Sera dı hazari ra (2000) nat berlin de weşıya xo ramena. Nezdiye vistuphone (25) seriyo ez zoné ma kırmancı (zazaki) kılam vanane u newede klama vırazenane.

Sıfte sera newayechar de (94) İstanbul de dest kerd karé muziki. Mı gruba Agıré Jıyan de nezdiye hire seri klam va.

Ayera dıma albumé xo solo „Keje“ qayıt kerd. Na album sera newayêheşt de veciya.

Na albumde mı, klamé ke mı zoné made vıraşti bi, ina qayıt kerd.

Sera dıhazar de ruye probleme politiki ra amane Alaman-ya.

Sera dıhazarudıde ra nat Metin & Kemal Kahraman ra piya xebetina. Mı albumé Kahraman brayi Meyman, Çeveré Hazaru, Saé Moru, Oğul de ca guret.

Lewe xebaté Kahramani de, ez beşdaré Grup Lilithi ki

biyane. Ma jumini onciya dıhazarudıde de Berlin de naskerdime. Mı zeré na grubedeki hire seri ca guret. Ma çar ceniki bime, kılamêkhe ebe feke ceniya amé vatene, ma ina top kerdene u vatene. Dıhazaruçhar de ma albümé Göğün Yarısı vetime. Hama karé xo neşkiyayme raver berime. Çımke herkes karo bin de xebetiyene, muzig peyser mendene. Onciya ki gruba Lilithi nezdi de albumé xo diyine ki veceno.

Sera 2019 de mi solo albümé xo „Ax de Vaji“ vet. Na albumo é peyeni Ax de Vaji ser nezdiye heşt seri Metin & Kemal ra piya guriyayme. No ju dokümanter albumo. Tarixo politiki é Désımı é 100 serané peyeni ebe şüari ardime ra zoni.

Herbé dewleta Osmani u Urusi, herbé Çanaqqala, kok u fermané hirusuheşti, talan u thal kerdene dewané Désımı u hetan ewro chemané ma ser ro benda (baraj) vıraşte-ne ser ma şüari na album de vatime. Yani ma meseleye politiki khe qederé Désımı vırno, ina ebe şüara kronolojik qayıt kerd. Ne şüari khane. Şairé Désımı ye vere coyi nina imiş kerde.

Albumé Ax de Vaji ebe kıtap vetime. Kıtab de kılmek ra tarixé ne kuli mesele ser, ma malumat da.

Şıma seba nüsté mino khe mı seré „mağduré sendromé stokholmi“ nusno aye pers kerde.

<http://www.cilgazete.com/4317/.html>

Na nuste, mı ser ra 2013 de nusnay bi.

Şımaki zanene a sere Erdoğan seba 38'i qırkerdena Désımı ser qesey kerd bi u va khe eke beno ez şikina Désımıca ra af bıwazi. Naye sera siyasetvani u akademici dest kerd na mesele u xaftla ebe desa (onlarca) programé tv., nuste ye gazanteyi u kıtab veciyay. Akademisyen u siyasetvana, onciya suc da desımıca u va khe, Désımıcı hal u ahvalé xo néarde zoni, qesey nékerde. Hemi ki tım şone reyé xo dane kemalista (chp) yani dane qetile xo. Vané

khe Désımıcı qetilé xora hes kene.

En zaf ki akademici Baskın Oran na guna eş bi vılé ma. Va khe, Désımıcı zeré sendromé stokholm dere, aşıqe qetilé xuye.

Gore mı no fıkır, fıkıré akademik niyo. Gore standart akademi eke çiye niyamo nivisnaene, o waxti çino. Yani nivisi (yazı) esas cene, qesa (söz) esas nécene. Gore vesika ye dewleta kıtabané xo nivisnene, fikré xo vane.

Oxro khe Désımıcı 38 de çı khe diyo kuli zeré şüari de vate. Yani şüaré ma VESİKA maye. Cokra ma albume xo „Ax de vaji“ ebe sername „Şüaré Politiki ye Désımı“ name kerd.

Siyasetvani u akademiciye Turkiya şikine şüaré Désımı goş serne, hona qesey bıkere.

Qomé Désımı her çi rınd zaneno, qesey keno u vano.

Partiye Turkiya na mesela grané, seba siyasete xo gurena (xebetna) cokra mı ki niya ju nuste nivisna.

„Stockholm Sendromu Mağdurları Derneği Eş-Başkanı“, niya ju dernege çina. Ezi ki serveré ye dernege niyane.

Mı ironi kerd bi. Yani mı waşt khe naye vaceri: qesa akademi u siyasetvané idologé Türkiya beitibare u tek siyase-

te aktüel ye Turkiya keno xurt. Heto bin ra ma ki bom
niyeme, siyasete dina mare ayan-beyano, her çi vinenme.
Mı waşt khe na nustede naye biyari zoni.

Persa şıma bine de, şıma vate khe „şıma qomé xo ebe
huner kene weş“
Ebe raştiye gere khe hunermend, raver xo weş kero.
Çımke ma ki na qomi ra veciyayme. Asimilasyoné dew-
letera ma ki verdimera. Hama kulturé ma bi rayberé ma
ancax ebe heqiqate xo ma bese keme xo zurané sistemira
biseveknime.
Ebe raştiye ez motivasyone xo Heqiqatira cenane. Vane

khe raştiye zafa heqiqat jukhekho.
Raştiye gore her insani vırino hama heqiqat çiyo khe biyo
oyo, teko.
Cokra ma qayte kultur u kamiya xo kenime u çı khe mu-
sayme ebe qomé xo u dugela paré (baré) kenime.
Sala vengé heqiqaté qomé ma mebiriyo!

Perloda zon u zagoné Kırmanca, Piltani qomé mare bım-
barek bo. Raya xo yakerdi bo.

Maviş Güneşer
Berlin, 2020

Roportaj: Piltan u Zeynep KILIÇ

Ez Dersim dewa marçığ’de amo dina hata des seri dewe de biyo dora tepiya ma barkerd ameyme zere suke. Mek-tev ke qedena sera 1996’de şıyo Estenbol. Dı seri ASM (Arif SAĞ Müzik Eğitim Merkezi)’de thomır cınite sere derse gurete. 2000’de YÇKM(Yüz Çiçek Açsın Kültür Merkezi)’de Grup Yel’de ca guret, nejdiye phonc sari tey gureo. Grup’e ra ke biyo ciya dest estra tek müzik sero gureo. Estembol’ra bar kerd amo Dersim. Heşt seriy o Dersim’de weşıya xo ramon. 2018’de albüme xo “Ju Game” vırast, vejıya. Fuat SAKA dest estra cı ard vırast ard werte. Albümde 12 klam este péro ki eve zone ma kırmancki’yi.

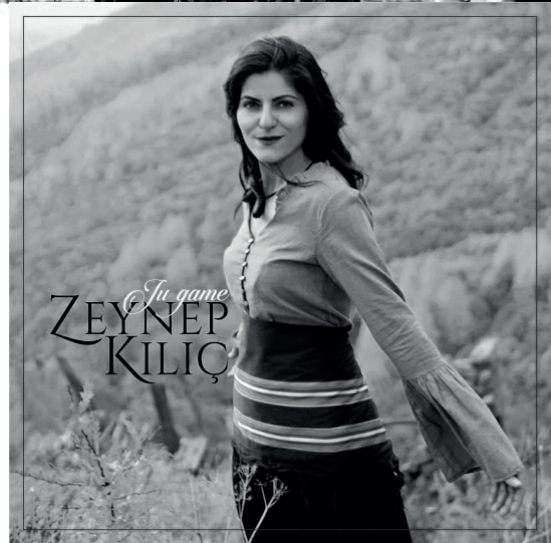
Na albümde braye mı Zülfiqar’i hire klami wendi. Klame ma Şiirune şairune mara amey werte. Zülfiqar’i qeyda arde ser mı re ki wendene mende. Di klami ki, ye xale mı Bawa Şervan’i tey este.

İye ke zon zonene zonre wayiriye pé qayıl bene, çike klamude ju ve ju qese xo çiye ano ra ison vir. Niyadana ewro halo ke ma teyme. Halo ke zone ma teyro ey anera zon. U hetra pé qayıl bene zere xo thol niyo.

Pers keno “Tı Kama” ya ki “Çımune xo weke bera xo” çike mılete ma zof xızmeta zöwna sari diye, je hore çime xo we nébiye. Ho naskerdene dime ewe qelem u deffer, téde bére pé reşime bıvime laşere usari, mesaj dane. Are-ye welati çıra biye sew vıle çewti?

Serva ma belkia tene herey hêsarê tae çi bime hama unca ki herey niyo. İson ke wast uzme herçi vejino. Ma desttero herçi. Ez ke zone hore vayir veji vind nébeno. Hama eke est peê gose xo cıre ke wayir névejiya o waxt ma destra vejino sono. Dersim’de weşıya xo ramon ita vinon wertede ro, zon ita je de qeseynébe no ke, unca mılete mao ke zöwna welatude, şeribiye oncene iye ke zone hora, kamiya hora, itiqate hora, mılete hora haskene sayiya dinura vind né beno. Zon ke zere çeyide qesey nébi se kena bı ke o zon beno vind seno. Mektevde dı hire domonu de qeseykerde, salıxdane ra né beno, zere çeyide qesey bı vo.

Nejdide dijitalde ju albüme mı vejino. Sıfte ju klama Mahzuni Şerif vıriste tek pe coy di hire klame bini vend vake piya dijitalde ağme kerime, Aranjör İnan TAT’ra piya gureyayme. Çor tene klam tey este. Di klam eve zone ma, di tene ki eve tırki. Klame newey tey çine hén té ortera klame ke mire wes ame gosdene i ard ra zon. Perloda Piltan’i qome mare xer vo. Raa xo rakerdi vo.

Roportaj: Piltan u Nadia VISSER

Zeynep ÇETİNKAYA

GULA VERÊ VARE

*Zê gula verê vare biya, tu mî çım de
Nêşkiyo to bıvısnı, qevsingê xo kerı,
Serd u şawat ra nêşkiyo to bışevəkni
Zerrê mî pırta torê, her sura vayi de
Ne destê mî torê bi, ne ki zerrıya mıra
Tu ê merdena mî biya
Kamaxa tiji nêşt,
Bextê mın u torê wusar nêame
Tania zerê mî torê nevet,
tı germ nekerda.
Destê mî nêreşt to,
To ver u vareda de vıle kerd çewt,
Mı ji verê tode...*

Ez serra 1996 de Hollanda de amo dina. Waxto ke ez doman biyo, mî muzik u kılam vatene ra hes kerd bi. Ez suka mawa qıckeke de zaf saxneyu de vecıyo. Serra 2011 de ez beşdarê gruba Music Generations biyo. Ma isanê cênci u kokımı Hollanda u welatê bini ra bime u jübini rê kılami vati. Serra 2012 de, ez be na grube ra şıyo Dersim.

Ez 15 serri biyo u ez hona honde duri nêşi bi. Ez zaf sas biyo ke mîlet honde şirin u comerd bi. Mîletê mî heni niyo. Waxt ke mî di ke ez be vengê xo bese kon isonê bini şa bıkeri, mî waşt vatena kılamanê Kırmancki rê dewam bıkeri.

4 serriyo ke ez be Kırmancki kılamanê xo nusnon. Mî çend serri pit, çike muzik u huner çiyê zaf şexsi ê. Ez zaf cênc biyo u mî xo hazır his nêkerdêne. Hata ke ez Hollanda ra amo Alamanya, mî universite qedna u taê kılami nusnay. Serra 2020 de peyniye de albumê mino verên vecino. Album de phonc kılamê minê Kırmancki estê. Serba kılamu, mî waşt mana u temau bıvini ke hem mî rê şexsi bê hem ki pêroyi (genel) bê.

Ez muzikê Kırmancki de rolê xo ser zaf ızan kon. Ez muzikê tradisyoneli (muzikê qomi) ra hez kon, ama sayirê destberini zafê. Coka ez wazon ke kokê xo bıgurêni, kokê xo sero berz bi. Cênc u domanê Kırmancanê ke zafiri muzikê Avrupa u İngılızki gos danê, ez omîd kon ke mabênê inan u zonê inan Kırmancki de jü pırd vırazi. Ez wazon ke Kırmancki daha rınd bımusi u bımusni.

Bımuse, her roc taê qeydu bımusi. Kılamu vace u tercu-me bıvine.

Roportaj: Piltan u GULE MAYERA

Kamo ke na deqa Piltan waneno, cı rê her çi ra ravêr vaci, ma be xêr di... Ez Gule Mayera. Dêsim Xozat rau. Dewa ma Xaçeliya. Hama mı qe dewe nêdiya. Çê ma nae ra 60 serre ravêr bar kerdê amê Xozat. Ma rê vanê çê Usênê Boruci. Namê Maa mı Çiçega. Cı rê Çise vanê. Namê khalikê mı yê jü Muzır, yê bini Silêmano. Pirikê mı xete sero nuste. Name jüye Peri, yê a bine Huriya. Ma hirê way, hirê bırayime. Geçibe mı bo ke domanekiya mı yaji yabanunê Xozati de vêrd ra. Hata 14 serrun ez uca de biyu. 1984ine de ma ebe çêa bar kerd amaime Estemol. Hirê roci, hirê sewi Xarpêt ra hata Estemol ebe trena amaime. Qe mı vir ra nêsono sewe tren de waxte rakutene. Lînga kami, fekê kami de biye qe beli nêbiyene. Estemol de xeyle caun de guriyu. Alaqê mı be musîki mektebê Erdal Erzincan de dersane themburiya dest kerd cı. Waxte, zerrê xeyle koman de ca gurêt; gegane ita de, gegane geribiye de weşıya ramite. Okan bira, wule na saete nêwesû. Mecalê mı çino ke bıqedeni to rê birusni...

Qemera BARIYE

KHALÊ M'

Khalê m', tî zonena,
hal u mezalê m'!
Pêskar biyo, xofo xiravîn
Hezn u hêzajîn.
Gîlê aşeyîyo,
pîrdo puç u bêreço
binde kemer u khuço,
ora dot çêver mînit u kılîto
tora asêno;
çîra nik verdo ve cî taseno!

Khalê m' zerretenîko,
Ništo ro serê zazîko,
thomîr dest de cineno,
qomî rê teverîko!

Vano; cîlo qîlêrîn
bêkesu sera arê ke
Pêleka ho sayê ke
Penzer pêda ke,
qulê horê vîla ke.
Perr u payî ra meke
Az u wujî sa ke!

Qîrvanê binê lînga to vî,
endi; fisêge tiro ke!
Hêniyo binê çengê to dero,
sîto sîpiyo çîrreno,
qav u qacax pîrr kero,
têsan u taxşîr mêkero,
heşîriye u hêştîri ra dûrî fiyo!
Nêçarunê horê
bavokênî bîkero.
Lînge ra welağê fiyo,
roştâ hora morîm mekero.
Toz ve rêça ho meerzo...

SAREŞIAYÊN!

Damawo moa u pi,
xafilâ de bêçevêra sareşîayên!
Zerr u pîsk pîncîriyo ro;
Adîr u khîle de qezeliye!
Moa korre, şûwarê pîrodo,
Gemu ra bîxelêşîyo ra,
Kowu serde şero.

Riyê asmên ra sewle vo;
Vîrara hardê dewreşî de,
royê sîmarê roşt,
sîmarê kî; helmê daağî!
Wela cigêra xo mîrd rovîzê,
dîrvetunê xorê mêlem kerê!

Çemo!
Tî tîm xanê Xîzîrî viya;
Tenge de penzêr to dest de vî,
derman daoğviya!
Qend u bînd rîznêne,
dîrveta qulî piştêne,
mîrodê xort u viluku xemelnêne!
Nîka sevi torê?
Çê-rîzaye, çayê dîrgên kerde!

No sene şîn u şîwano
kerdo ve çeverê nêçarî!
Hewar dê bîrese,
na berge de girê pîrodê!

EWLAD

Ewlad, royê bîne gîrtîko!
Mîzê xo kerdi ve tari,
mîrojiya,
kot ve dûrî;
xîrîke verde manena,
sewî sewêşîyê,
roji thamaşîyê!
Bêhewn u bêhelma
Şefîla, bêroştîya,
Dîna teng u tariya
Bêtavata, eve qîsaweta
Aql ra nêmezeta!

Ax u zara
Lal u khêrra,
Kengerê verê vayîya,
Solîka bîne thîramîya!
Phîrtlêy ke,
xağunê tora cîra vê,
hawur u hêsar niya..

MESELA QEMERÊ FATE

Nurcan DUMAN

Qemerê Fate vanê, hetê Qisley de jü mordem biyo. Fate xanîma Qemeri biya, hama zorê hu Qemeri sero biyo, coka namê Qemeri biyo ‘Qemerê Fate’.

Rozê naine no hurê, Qemer hêrs biyo, dî çapoli dê Fate ro, hama biyo poseman. O waxt ağaêni biya. Ni lewê ağay de morevay biyê. Ağay veng do Qemeri, vato: “Sonde meymânê mîn’ê gırani yenê; jü hakîmo, jü ki sawciyo. So filan dewe ra tutino qaçağ bia!”

O waxt de tutino qaçağ zaf qîmetli biyo. Hondae ke meymânunê gıranu rê nêne ro, vanê. Qemerê to gıno ro rae, şıyo.

Mavênê dewa ine be dewa ke sono, jü ko biyo. Qemer şıyo, vejıyo serê koy, tenê araşıyo ra, xo xo de qesey kerdo, vato: ‘Mı çıra da Fate ro?’ Usto ra, hirê teni kemeri jüvini ra düri nê ro. Jü kemere kerda hakım, jüye kerda sawci, jüye kerda katıv (uyo ke nusnenê). Xo ra gore jü mekeme no ro. Jü kemere ki lewê ho de na ro, a ki Fate biya. Reyê şıyo verê kemera hakımı, fekê dey ra qesey kerdo, raa bine şıyo verê kemera sawci, fekê dey ra qesey kerdo. Cêro ra, amo hurendia hu, hu vera qesey kerdo, Fate vera qesey kerdo. Eve o tore hu kerdo mekeme, hu onto dare. Reyna nia do ke biyo son. Peyniye de mekeme ra jü qerar veto, heqa ho de. Vato, “Hirê roji nono bêqatıg won, keşı de ki jü çekuye qesey nêkon.”

Roze kerda tariye, peyser cêro ra, şıyo dewa hu. Amo çê hu, vêrdo ra, şıyo bonê çêyi de ništo ro. Fate ve sarê çêyi ra dıma şıyê, cı ra pers kerdo:

“Qemer, no sene halo? To çıra tutın tey nêard?”

Tobee, kemere de veng esto, Qemeri de çino. Horê sas biyê. Tenê mendo, ağaê dewe amo, vato:

“Qemer, tutın kuyo? Meymanê mı amê, bıde mı, berine!”

Qemer mecbur mendo, cüavê ağay do, vato:

“Hal u hêkat niaro.. Mı hu kerd mekeme, ceza dê hu, honde nia da ke biyo tari, bese nêkerd şêri a dewe ra tutın biari. Ağaê mı, qusır de nia mede!”

Ağa ki jê sarê çêyi sas biyo, mendo. Tenê vıneto, vato:

“Ero Qemer, ez bese nêkon na hal meymanu rê qesey keri, çike mı rê inam nêkenê. Tı bê, eve fekê hu vaze, riyê mı sıpê ke!”

“Meymanê qedırgırani, mı na Qemer rusnay vi ke, şêro ma rê tutino qaçağ biaro, hama nêard. Çıra nêardo, eve hu sîma rê qesey kero.”

Qemer hurdi hurdi, çı ke biyo, heni qesey kerdo. Qesê hu ke qedıyo, hakım usto ra, lew no çare ra, vato:

“Nu karê mîno, hama tu mı ra xoriya, mordemê jê tu na dina rê lazımê.”

Ae ra dıme ki emır do, vato:

“Çıkê Qemeri ke kemio, tamam kerê, ez be hu peru dan!”

Kamıla mawa ke na mesele mı rê qesey kerde, vana; mesela raştı biya, sanıke niya.

Ez coka mîletê ho ra, hardê ho ra, owa ho ra, jıyarunê ho ra eve esq has kon. No ro, na kamılêni, na vıjdan mı caê nêdiyo. Çı hêf ke, eve çond serru ra nat mîletê ma roê hu, vıjdanê hu, raa hu ca verda, kuto ra vaê sari dıme, qîmetê hu nêzoneno.

Qemer kuto ra ağaê hu dıme, şıyo çê dey. Nia do ke hakim ve sawci ra ronıştaiyê, text sero. Ağay eve Tırki vato:

ODOT U TORÊ DÊSİMÎ

Munzur Güven KILIÇ

Fiçêke

Gule sonde ke şîye cıla xo, hêni ke kotiv ve weswese hewno xo niyame. Hata kerd'ra sodır ke canê xo şî. Çikê vijeri ra, aye ve olvozunê xora qesê xo kerdîv ve ju. Cêncê dewe; lazeki ve çênekunê ozevu ra ewru yenê têarê. Gule sodır diku ke veng da, cıla xora çîng biye, uste'ra xo ser.

Fistano rindeko ke pi cirê par payiz estemol ra ardi vi, o guret pıra. Porrê xo rindek sane kerd. Hire thoqeyê ke pi cirê gureti vi, ju kerd bıska xuya raste ra, teko bin ki kerd bıska xuya çepe ra. Tekê hireyine ki serva fiçêgu kerd cevê xo ke, gızıkê fiçêgu erzo. Verê ayni de rınd lew pırnikunê xode, bıskunê xode niada. Dest kerd burine xora, hêni esqliye viye ke, çêf tede vi.

Dora dıme çê ra biye tever, verê çêveri de şîye hêni ser. Tij ki hona newe koyê Duzgin Bavay serde sewle day vi. Gule riyê xo şüt. Venga Xızırı da:

“Ya Tija Mihemêd, canweşiye made!

Qusır mara duri bere!

Hometa mare rındiye, haştiye biya!

Bextê mı rake!

Juyo de xêro sitehelal mıde veze!”

Gule verê xo çarna ra Tija Xızırı, mıneta xo kerde. Deva-devo ke qediye, peyra olvozu veng'ra cı da:

“Rozroşt Gulê! Bê şime...”

Verê çêverê Gule de, merga de henêne esta ke, isu qayilo ke xorê vındo, qayitê cı bo. Asma Gulane de, her ca fiçêku ra hêni çequer keno ke, Tij sewle do'ra cı, hêni çequer keno ke, hêni rindeko ke, zerê isoni beno germ.

Çêneki ve Lazekunê ozevu ra hêni esqliyê ke, çêf tederö. Her ju merge de hetêro şî. Eve esq u çêf her kes xorê ju deste Fiçêki kerdî arê. Werte ra 15 -20 deqa vêrde ra ke, dot ra destunê xode eve fiçêgu oncia têpiya amey têarê.

Verecoy ra dewe de ju çêwo thol xorê bêlu kerdî vi. O çê de amey têarê. Gule çê ra ju gızıko de paxırino qulpın tey ardi vi. Xece ki ju lawo de suro rindek tey ardi vi.

Cêncu fiçêgê xo hard de tôlewe de fışti ra. Fiçêgi rindek eve dorê lay ra gireday. La gızık ra girêda. Her keşi çê xora xode çiyê tey ardi vi. Juy niştane, juy sane, juy tezvey, juy ki ayno de qışkêk tey ardi vi. Gule sodır ra xode thoqa gureti vi. Gule a thoqa xora zof has kerdêne.

Cênu butine eve dore, çiyö ke tey ardi vi, est ve gızık. Cênu valê rindekê henên tey ardi vi ke, isu qayil biyêne ke tey niado.

Ğızık eve fiçêgu xemelna. Valey ki eşt ve gızıkî ser. Laze-

ku nisanê ke tey ardi vi, eve dore eşti ve zerê gızıkî. Ğızık jê veyvıke xemelna, ustina zerê çêyi ra darde kerd.

Fiçêgi hirê roji ustine ra darde kerdêne. Endi hirê roji dore esq u çêfê cêncunê dewuzu amey vi. Yi hirê roji, dewuzu rê esq u çêf bi. Pêro piya peroz, ya ki sonde amêne têarê. Dormê fiçêgu de kay kerdêne. Lawıki vatêne, govende ontêne. Roza diyine sonde gegane wertê xo de perey kerdêne arê. Dowul ve zurna ra ki ardêne. Jê veyvi esq u çêf kerdêne.

Çênekê dewe rınd hasarê fiçêgu biyêne, çıke xortunê dewe gızıkê fiçêgu tirtêne berdêne ke, çênekunê dewe ra haleta xo bicêrê. Çêneku her sonde oda fiçêgu kilit kerdêne hama oncia ki tey bas nêkerdêne.

Cêncu roza diyine sewe lete, ju raye diyêne; ya çêver sıkıtêne, ya ki çêver eve kilit kerdêne ra fiçêgi tirtêne berdêne dardêne we. Çêneku ke se kerdêne fiçêg nediye.

Çare çine vi. Xortu ra vatêne marê fiçêgunê ma biyarê, çı ke wazenê dame sima. Xortu ya suse reqi, ya vorekê, ya ki çiyö de bin wastêne. Roza hireyine sodır dewuzu fiçêgi eve gızık ra hard de nêne ro. Dewij ve cêncunê ozevu ra dorme de biyêne top. Werte ra ju Lazeko de qızkek çinitêne we. Hermetunê dewe serva bextê cêncunê ozevu mani vatêne. O miyan de lazeki destê xo binê valu ra berdêne zerê gızıkî, ju nisan ontêne. Na miyan de mani vatêne.

O nisan ke yê kami vi, a maniye taliyê eyrê vajiyêne.

Maniyê nianêni eve dore vatêne, taliyê kami rê ke kamij maniye vejıye. Mani ki niya vatêne:

Fiçêg Fiçêg fil biyêne,

Dı göyül ju biyêne

İyê ke şiyê fiçêgu,

Murodê yinu qewul bone.

Fiçêg Fiçêg bi ve ra,

Turli viliki serpelay ra

Mıjdane berê maya mırê,

Vazê; bextê çêna to biyo ra.

Cew bari bari girêda,

Çımê mı mendo rawu ra

Vake yara to yena,

Mı odê xo vosn girêda.

Hewa ra perrena theyre

Marê ana xevera xêre

Urze şime yara mı,

Nika her ca ma kenê saye.

Ağayê mî çineno merge ra
Tırpana xo sona linge ra
Peyser vîndê ciranenê,
Ağayê mî bêhewn kuno ra.

Ju maniye ki hermeta khokîme ke vate; lazeki destê xo
berd gızık, ont ke thoqa Gule wa. Gule hêni biye sa ke,
perri pa çinêbi ke raperro.
Nisanê ke cêncu esti vî gızıkê fiçêgu, eke qeday endi cênu
valê xo têpiya gureti. Fiçêgi kerdî ra. Peyecoy loqmê ke
dewuzu tey ardi vî, eve dûay minete kerdî ve vîla. Eve na
tore asma usari piya şên kerde.

Cêncunê ozevu na hire roji de, serva bextê xo, çi ke zerria
xorê wastêne, minete kerdêne dilege guretene, mûrodê xo
wastêne.

Fiçêgu ke vilik kerdêne ra, ozevu rê wastena waxtê bextê
ozevu amey vî. Her serre waxtê fiçêgu ke ame, dewuzu
esq u çêf kerdêne. Ozevu ki serva bextê xo minete kerdê-
ne.

Dora dîme ki amayena usari u nimetune dîna eve esq u
çêf şên kerdêne. Xızır rê, dayêna tabiat/xozay rê biyêne
minetdar, xorê gulvang kerdêne.

CEMAL SÜREYA ra KILAMA ESQÎ - AŞK ŞİİRİ

Tırki ra Çarnekar : Cihan SÖYLEMEZ

Urzena ra, sona nîka, va so...

Çimê to vîndenê?

Yî ki sonê, va şerê...

Hama, tî ki zonena ke,

Ez, bêçîmunê to, nêşikin vînderi

Hama, Haq ki zoneno ya,

Ewro, ma rînd urştime ra...

*Serva haskerdîşi biye wekerdena çîmunê ma en sîfte,
tek-teyna serva dey*

*Jû mirçike niştvi bêçîka mî ser, derga-derg wendvi
Jûminiro puleşiyêna mawa henêna ameyvi ke, reyna
nêşivi*

*Vîjerê made çinêbiye tengiya mawa perey u pêrarey
Sayê ke qe nêbivi ne ki divi (na tengiye).*

Labelê zerria mî aha naza de phutêne.

Nia naza de bi, hewzê çîmunê tuyê nêçari,

Estemolizê wayirê qesunê weşi.

Naza ki goştê to jediyêne,

qesê to u dinayê tuyê mî-gınayi

*Haskerdena to hên serraste, hên hurênd-ardoğa esqî biye
ke..*

La eke raverdê,

Asmen xo keno dî letey

Siliye ke pîrdê Karaköy ser vorena

Çi ke ma hora dî canî bime.

Labelê jû bardağê şiliye ki bes bi,

serva hitkerdena porrê to.

Mîrd biyene ma

Letikê noni, - u ju-dî zeytunu ra bi

Reyê ke lew tora nêne, xatîrê diyine mendêne

Dî-reyî ke phaç bîkerdêne, vilê hirêyine çewt mendêne

Cawo ke motê riyê to qediya,

dîma motê lesa to sîfte kerd

Cızikê to vejîyay werte, cızikê to çhêri bi ha..

Doradîme rîndiye u rîndekiye.

ZONÊ MAYE, HONDÊ SITÊ MAYE ŞİRÊNO

Berfin JÊLE

Ewro, doz kariya insonê zonağu marê mîsnena ke, ney Era se hazar serru ra avêri, weşıya ke Afrika de sîfte kerdo, rêçunê (fosili) dine sera şiyê restê rêçunê insonunê vîrenu. Insoni çitûr pêda biyê na het ra teoriyê Darwin esto, tayê itiqatî, Têvrat u Încile de hem insoni hem ki vêciyayisê zonû sero fikirî estê. Jû ki hona jê nayine mitoloji u antropoloji de ki zobina xêylê teori estê.

Zono ke vanê, dina sero insonu ra pia vêciyo werte, hondê tarixê insonu khano. Insoni, vîrende tayê veng u işaretu ra jûbin de amey hurê, dîma aqıl gurena u fikir ramit. Vacime, vengê heyvanu, xusayisê awe, gîrmîya bîlûsku, gurayisê hewru ra vengî veti. Cihan de çî esto, çî çîno nî tede kêfîş u namey kerdî. Eve na tore her ke şî, zoni avêr şî, bî zonê qomu u jêdiyay.

Zonê ma ki parçê zonunê dinao, veciyayis u avêr şiyayisê zonû de ey ki jû guçik de rol gureto. Ma ke çim est mitolojiyê hêkatu, vineme ke tayê xo made ki vacinê u zerê hêkat u sanîkunê ma derê ki. Avêri zonê ma zonê nuste nêbi, teyna qeseykerdene sero zobina kulturu ra ame tê ri, hem dine ra gurt, hem ki da. Vanê ke; zon, wertê kulturu de jû pîrdo, raştî ki hêniyo.

Domonênia made dêkê mî ke amêne çê ma, endî çê made veyve u şînatîya zonê ma bî. Zonê ma, o wext jê nîkayeni nê, wertê qomê made zaf cande bî. Dêka mî sanîk u hêkatê ke marê qeseykerdene, nayine ra tayê xo sanîk u hêkatê dina bî. (jê Bremen Mîzîkacıları u evsana Babîli)

Rozunê nîanenu ra jû rozê, tania vîrara dêka xode nafa hêkata ke marê vatêne, efsanê Babîli biye. Gorê na efsani, zoni uza ra ağımdîna biyê. Kılmek ra Babîl, mîlat ra avêri 23. Se-serru de Mezopotamya cêri de hardê Sûmer u Akad sero jû paytaxo de khano. Na evsana Babîl ki namê xo uza ra gureto.

Efsanê mitolijiyê zonû fekê dêka mîna rametiye ra...
“- Ere dîkê, zaf avêri gundunê vîrenu de rozê insonu was-to ke şerê bîresê Heqî. Nîne sîftê jû qula vîrasta, xêyle dar u ber ardo sano ve pê, qula her ke şî kerdî ra berz, senîk mendo ke asmên reso. Heq zaf qariyo melekê xo rusnê tholavê nayine guveleke veta, insonê ke uza derê qula ra pia kerdê têsêr u tîbîn ra, zon fek de kerdo dî lete. Insonê ke hata a roze jû zon de qesey kerdo, a bêtere ra dîma endî kêş, kêşî fam nêkerdo”.

Efsane de ki hama-hama jê vatena dêka mî nuşîyo. Na

hêkate mî itha de kılmek gurete, nustê mî -Felsefê Dêke-perloda Tîja Sodîri de veciya.

Avêri, ma pêroine ki xêyle xelefê kerde. Xamê zon u zagon u ithiqatê xo, qayilê kamîl u pilunê xo nêbiyêne. Telmas aqılê ewrêni nê, aqılê cêncêni bî. Ma koy heni puf kerdêne ke, tî vana, na dina mara ibaret biye. Tenê ke bîme pil ameyme’ra xo, ma dî ke isonê mayê kamîli her jûyê xo jû ansiklopedî, hetê zonayis ra jê deryay bî. Çî hêf ke ma qedrê kamîlunê xo nêzona, nîka ki pêro-pia ma dest ra veciyay, şî.

Ça zonê maye?

Dêk u khalîkunê ma vatêne ke zonê maye, honde sitê maye şîrêno. Çîke, inson ke ame dina vîrende veng u seda maya xo hêşîno pê, peyeco y taniya lorîku de cîra gîran-gîran qesekerdene u zon mîseno. Domonî, sîfte zonê maya xode dormê xo, tabîyat u candewu wazenê naskerê u famkerê. Inson, zono ke maya xora mîso, o zon, zono de naturo. Jêde qeyde u qural tey çîno. Zon, eve qeseykerdene u nusnayene avêr sono, angorê xo şekîl u şema cêno, dîma wendisxanu de beno standart. Zoni sero tîm rolê maye zaf gîrso. Şîkîme nîa vacime; maye, ustîna zon u kultûriya. Eve nayine domonunê xo resnena ra, mîsnena u kamiye dana cî. Cokawo ke hem made, hem ki dina sero zafê welatu de cîra “zonê maye” vacino.

Zon, her wext ayne (lîlık) u tercumanê hisunê insonuno. Hisê ke weşıya isoni de estê; esq, haskerdene, sabiyene, virkotene, bervis u murîzîniye de inson, qe jû zon de hondê zonê maya xo cîra thom nêcêno. Inson ke ferqê şîrêniya zonê maya xode nêbi, uzmatê zobina zonû ki nêvêcîno. Ewro, ma ke azo newey de niada, ney zaf ret vineme. Cêncê ke zonê maya xode pil nêbiyê, yî cêncî hem gîrivê zon u zagonê xo, hem ki her het ra nêmezetiye.

Na ruval rawo ke, ma çıqa ke gîraniye dê zonê xo, zon honde ki avêr sono. Avêrşiyayisê zonê ma, avêrşiyayisê literaturê mawo. Avêrşiyayisê literatur ki wertê zonunê dina de nasbiyayena zonê ma zazakî/kîrmanckîyo.

57 SERRU RA DIMA REYNA KOTIME RA RAU

Rında SILIZE

Wusar vi, cıtunê paiji khewe day vi ra hardi ser. Hêgau endi pırr khewe kerdene. Pêrone hêgaê xo ramiti vi. Mal u mangey zay vi, taê ki hona zay ver de viy. Kozıku ra qırraisê bijêku têra biyêne. Her kes telesê qezencê xo de vi, qederê xo ra bêxever. Tania tiji rınd bi vi şirêne. Vore vilêşiyay vi ro. Jü gılê kou ra polê sıpey mendi vi. Bêvengiya sewe de xuşıya uwe hevêna zalal amênê mordemi gos. Dar u bırr pede bılaiyay vi ra, borık day vi ra tever. Lêlê sodiri de, meskunê suru de do zıngênê. Kar u gure eve qeweta dest u boji amênê hurendi. Qefeliyaene hazetê keşı nêviye. Rindekiya wusari ra hardo dewrêse eve zövina jü rindekiye xemeliyay vi. Kami ke tede nia dênê qısawetê dina xo vira kerdênê.

Son ke bi, qereqolê boveri dormê dewe sanênê top u tıfongu ver. Tariyê sewe de bonu sera qersuni jê çikê astarti vêrdenê ra. Sıfte ke top u tıfongi erjiyay, ma pêro qırfiyayme. Verva soni vi, domonu teverra kay kerdênê, mal u gay hona gomû nêoncıyay vi. Kerdena inu a viye ke tersu ma dê. Gegane ki eve qesti dewe guretenê xo çım, qersuni dustê bonu de estênê. Rozê, ni dı roji nêvi. Kerdi vi qanun, se ke tiji dariye we, boverra verê tıfongu çarnênê dewe ser. Tersunê xu ver koti de ke hevê qılati lewiya, o ca sanênê top u tıfongu ver. Eskerunê kılaesuru jê qımile gureti vi der u berra, bınê dar u kemeri kerdênê sae. Keşı nêthorênê ke mal gau dıma şêro.

Hewazge vejıyay vi, mıleti wertê xo de eve qısawete qesey kerdênê... Hukmati qerar gureto, dewu keno thol. Oncia ki ma merdena xo rê yimu biyenê, na qesa rê yimu nêbiyenê. Çıturi ke cor de, hetê Ovaciğe ra sıfte kerd, dewi kerdi tholi, o waxt cigeri ma zerre de qırfiyay. Her roz eve vişt-hırıs khamyone çêu bar kerdênê. Mal u gay eve wayırunê xo ra koti vi ra rau. Peyniya rau keşı ra nêasênê, keşı nêzonênê ke çı ere cı pino. Qısawetu ra dıdoni gula mıleti de mendi vi.

Edel u bedelê ma na hardu sero emeg day vi. Emegê ma emegê inu sero reşti vi pê. Ma lêyê yımışı rasnay vi ra. Her bavet ra yımıs biyenê deyra. Hêgao hewlo verê uwe ma seveta lêu bırrnay vi ra ra, cêr ra u cor qoze axpin lêy tede nay vi de. Ez veyvıku, pizeo vırên de dıganiyu. Qêreto henê' pê gurin... Qefeliyaene coru xo de nêvezen. Mı dewrısê xo bınê lêu de kerdi pili, dormê lêeku kağ u kulve kerdênê, uwe dênê, dorme vırastênê. Honde hasar biyenê ke miyanê mı endi piyo pirik, xo de nêvezen. Eve

dımê kulvi gıra' gıra' dênê miyanê xo ro ke pirikê miyanê mı solê ravêro. Mı domonê xu u lêyê yımışı têver de kerdi pili. Piyê domonu teverra guriyênê, karê dewe mı sero vi. Waxt ra lêy pêro reşti ra. Yımiso henê' dênê ra ser ke... Kami ke diyenê, alağ u malaqê cı mendenê. Wusar ra bijê hata Paiza Peyêne bavet u bavet yımıs bosta' de deyra vi. Nast u dosti, theyr u thuri pêrone ki neşivê xo guretenê. Sarê serre ma hot-heşt toni hirê baveti ra say, vişt-hırıs çali goji rotenê. Qezenc deyra bi, kamciyê bımorı?

Her kes wayirê hemuya xo vi. Kes motazê keşı nêvi. Der u cirani jüvini de riyo wais, zato wes vi. Hama hetê dewlete ra dina ma sero sojia sure viye. Her roz xeverê gırani amênê ma gos. Oncia ki ma vatenê, 'merdene vo ki, mekanunê xu ca nêverdame.' Mudeto ke ma rê bırrno, hata roza peyêne mendime. Eskeri dorme ro dewe guret, va ke, wertê 24 sati de lingê rew thol kerê. Pêrone şüare dê ve pıro, dewe de şın u şıvano. Destê keşı cı nêsono ke çêunê xu thol kerê. Ma ciranu qesê xu kerd jü, ma va, hurendia xo ra nêlewime. Merdime ki, bınê pagune xo de mireme. Şiyaene ma rê merdene ra gırana. Hama vilê ma domonunê ma sero çewt vi. Lingunê eskeri ver hard lerzênê.

Eve şın u şıvan pêrone jümini ra xatır wast, her jü barê xu guret, caê ser de şı. Ma ki çê bar kerd, rusna. Manga jüye hona newe za, a sewe seveta manga dewe de teyna mendime. Cirani şiyê, yisijiya... Taso henê' da ra mı, qese nêvinen ke biari ra zu. Sodırira kotime ra rae. Guk est manga ver, gay ma ver derê, some. Guk hona soykeko, nêşkino şêro. Taê ca cême vırara xu, eke qefeliyayme, erzeme manga ver. Heni eve o tore kotime nejdiyê Mıskesağı (Merkez ra nejdi jü dewa). Guk manga ver dero, gay fekê cadi ra têver - têdime ra sonê. Xafilde panzerê eskeri bi ve ma sera, hevê mend ke ma phon kerê. Cao ke teyrime, serêniye kaso, heto bınên ki çemo. Ma xu est verê rae heni bırr de pê guret, pıra mendime. Ver u peyniya panzeru nêasena. Sonê, nêsonê ke nêqedinê. Dowori tersay, her teke caê ser de şıye. Eke peyniya panzeru amê, ma ki vejıyayme rae ser, gay wendi ra xu, her jü caê ra kerd sae, di. Mangawa ke newe za, gukê xu kerdo vindi, horena, xu dana wertê bırrı ro. Se keme, pa farmasız beme ma dıma nina. Xu erzena ver u pê rae gukê xu kena sae. Ma ki xeylê yi dormu ra nia da guk nêdi. Manga hêvetunê gukê xu ver nat u dot'a çhiv dana, fek thawaê ra nênana. Endi verasono, tiji nista re diyar. Ma ameyme Mıskesağ, tenê qulik di, gay kerdi zerre. Seveta xo ki ma wareqa sanê pê,

tede mendime. Fırr zonünê mı ra onciyo, lesa mı hondo ke mı ra kas bena. Taso henê' dano ra mı, nêzonen xu koti sani. Cênciye u khaliye xeylê emeg da yi hardu. Qe khav nêkerd, rozê yena, oncia ma nia kume ra rau.

Manga hata sodır gome de çerexiye, hetê ra ki horê. Ge ge ki amênê peyê çeveri, çever sanênê iştiriynê xo ver. Wastenê ke lingê rew tever vo, şêro, gukê xu bívino. Ne manga fek na pêra ne ki ma çımı. Sodır sewqo vırê' de şine, çêverê gomi kerd ra. Manga xıl da, hetê dewe ser voste. Çı tore ra vozena... jê qersuna polate. Ez yetur nêken cı reşi. A mı ver, ez ae dıma vustu. Cao ke panzeri bi vi ma sera, hata u ca şime. Se ke reştıme uza, manga, xu sana kasê peyê cadi, heni gınê ro cı, tik şiye. Ez ki ae teqiv ken. Hetê ra sona, hetê ra ki hard ra rêçu boe kena. Velg u vas endi rınd biyo kewe. Werte ra vêreme ra, some. A manga alefe wese, a mangawa ke mırd biyaene nêzona, velgu vas çımu ver de nêaseno. Jê quli nalena, rêçu kena sae. Horaisê ae ra derey zingenê. Tenê ca ke şime, rastê caê kemerini ameyme. Tenê serênıya ma de berz kemerê tiki têver de onciyê pêser, manga, xu sana cı, o het ser şiye. Se ke reste wertê kemeru, fek sana hard, qorena, kufena, hard lisena. Mı ra rınd nêaseno, ez ki sa biyu mı va, axırı peyniye de reste gukê xu. Manga dıma solıxo peyê' de mendu. Uza hurendia xo de niştune ru. Tı vanê, roê quli amo manga. Hetê mı ser nia dana qorena, qoraiso ke sima zonê u niyo. Sarê xo ki fina hawe, nana ru, heni zon ke mı ra vana 'bê'. Halê manga hal niyo. Wustune ra, şine. Eke çı bívini: Vergu pesewe guk pısqıto, teyna astey u poste hurendi de mendê. Ez ke se kenu, manga a hurendi ra nêlewina. Tenê daro bari di, poste est ra ser, hetê Mıskesaği ser şine. A ki eve zar u jivatiye mı dıma amê. Heştê bi ke a heni waxtê guki verestene de horrê u qorrê. Hêvetunê gukê xu ver şiyenê, gukê zöbina jü manga listenê. Dodıma bêtesele biye. Waxtê ra dıma ki ma mangey roti.

Hardunê xu sero bime meğduri, bime motaji. Caê de çımê boni niamênê diyaene. Hirê-çor xaney amey vi pêser, jü ca de mendenê. Tenga henêna xıravıne mıleti rê arde ke kamciye vaji?.. Deştıyê ke wayirê hemuye bi, niyaz u çıralığı dênê, iyê deşti biy motazê destunê sari. Î çêyê ke meymani cı ra kemi nêbiyenê, çêverunê xo ra biy morımı, koti binê pagunê sari. Î kokımê fıqarey her jü caê de tasu ra merdi. Emegê pêrunê hêçe şı. Hekını, bağ u bostani pêro heni pıra mendi. Desto ke ramıt, cı rê neşiv nêbi ke bıçino. Verê çêveru de domonu endi kay nêkerdenê. Hini sero kes niamênê pêser. Uwe ki endi vengê xu bırnay vi, hondo ke rêzênê. Bêvengiya de xofine day vi ra der u ber ser de. Î ciraniê ke jü gosê hengure bê jümini nêwerdenê, tenge u hiraiye de jümini rê phoşti vejıyênê, inu rêçê xu peyser ca verday vi, her jü caê ser de şı vi. Rêçu wayirê xu kerdênê sae.

(Nêqedıya, qırçımê dıyine reyna amoro bin de vejino)

Ezeli DOĞANAY

TI HURDİ HURDİ

*Çênê, tı zê aşme hewr de şıya
Fetelina hên, tı hurdi hurdi
Payna kowti dana, ucka gul biya
Fetelina hên, tı hurdi hurdi*

*Ê çımê gezali, bejna rindeke
Zerya mı to dera, dışmenên meke
Mı qe nêvênena, dūr şona zeke
Fetelina hên, tı hurdi hurdi*

*Roştia çımanê mı, zaranca mına
Serê zerria xode torê ca kına
Ezeli caverdana, hin kata şona
Fetelina hên, tı hurdi hurdi.*

TERSEN

Bêzar biyo, qefeliyo
Tersen ğeribiye de bımırı
Ğeyal dıma feteliyo
Tersen ğeribiye de bımırı

Se bıkerine ez ana zeri
Sare xo bıcêri şêri
Aye dıma şêr u bêri
Tersen ğeribiye de bımırı

Zerria m' kota ju gezale
Qudım nêmend, nale-nale
Nêzon key vênena a delale
Tersen ğeribiye de bımırı

EZELİ a roce ra nat
Thal u thuj mırê biyê xelat
Zaranca mı şıya welat
Tersen ğeribiye de bımırı

“WAXTÊ DE; DEWUNÊ MADE, WEŞIYA MA”

Asmên Ercan GÜR

Mulxuti samiya xo werde, pêro-piya pizê xo kerd mîrd. Ap Ali sîfrey sera ust ra; susê çay guret xo dest, şî maqati ser. Asmên ki dêka xorê ordim kerd; pia sîfre hard ra dard we. Dêka Asmên'i ke karê xo qedena, a ki şîye diwanê xo ser, şîye ciletê xo ser. Asmên ki şî lewê khalikê xo; pençere ra tever de niada; dîma cêra ra khalikê xora pers kerd:

- Ba-bawo; ala niade çıxaş biyo tari; henima! Hona ke ma non niwerd vi, honde tari nivi, roşt vi; key nia honde bi tari? Qılanciki feqır ki niosenê; vengê xo bırıyo şîyu. Heralde ke hewnê dinu ki amu; hên niyo bawo? Nika yi ki şîyê nistê lızgunê dar u berru ra, pıra şîyê hewnra. Coka na sate de veng u vazê xo nêvejino; guneke, nika çıqaşi serde çinê; henima bawo!

Asmên nia tevera niadêne, hetê ra ki xo verde khalikê xorê qesey kerdêne; dîma, tenê vinet niada ke khalik vengê xo nêvezeno, reyna cêra khalikê xo ser; derga-derg motê ri bi:

- Hênima bawo, hên niyo?

- Ya; ez qedayê tornê xo bijêri; hênîyo hên. Hama mirozın meve. Ju teyna qılanciki nê, na heywanato bin, na theyr u thurê bini ki serde nêçino. Çike yê heywanati pırçê xo esto, yê theyr u thurri ki purtê xo amnon, usar, payız, zumuston, her tım serowo. Çutır ke kincê ma ma seroyê, yê dinu ki kincê xo na pırçê xuyo, na purtê xuyo. Çê ma çutır ke na bonê mayê, çê dine ki teverawo; yi ki hên misê. Ma çê xode serde nêçinime; yi ki çê xode serde nêçinê; merax de memane, bosı-bosinde xo ver mekuye, ezqeda! Niade; hawo radon de programê domanu vejıya; ala reyê gos serne se vanê, se nêvanê; çı qesey kenê. Qeyê ke nêvo, çiyê mısena; hem ki hedıriya tu yena.

Radon de her sewe, na satu de xeberu dîma lawuki, lawuku dîma ki seweta domanu programi saniyêne pê. Namê na programi, “Çocuklarla El Ele” vi, “Oyun Bahçesi” vi. Na programu de kayê şênatiye ra bızê, saniki, çiroki; çı tey çinê vi ke. Doman ki na program de lawuku vanê, jumin de qeseykenê, jumin ra persu pers kenê, jumin rê sanıku qeseykenê, jumin ra çiroku pers kenê; nia aqıl u famê xo kenê hira, jumin ra çi-mi mısênê. Ge-ge ki “Dede Qorxiti” ser qesey kerdêne; sanıke ke serê deyde vajiyê, na saniki ardêne’ra zon.

Asmêni ki na program ra zof hez kerdêne; şiyêne rınd kotêne binê radoni, gosê xo kerdêne vit, nêne radoni ser. Hetê ra ki khalikê xode niadêne; werte de çı perşı ke amêne aqıl, yi cıra perskerdêne:

- Ba bawo; tı hên zonena na domani, na milet, zerê na radoni dero. Ez zof merax kon; na domani, na cini u cüamerdi honde pheçika isoniyê; çutır kotê zerê na radoni, nia rındek marê qeseykenê, vengê xu nia honde nejdi yenu gosê ma?

Asmên hona doman saybiyêne; coka nia meraxê xo zof bi; na perşı ke amêne aqıl, kahlikê xora perskerdêne. Khalik ki her reyê sa biyêne; hetêra ki binê lewu ra ki huiyêne, cıra vatêne:

- Ez qedayê tu bijeri; haqa tu esta; raşti ke isu hên zoneno, nia famkeno. Tı hên zonena ke ison zerê na radon dero. Hama çıyo henen çino; na isu zof duri rawo; sukunê binu de qeseykenê, duri ra vengê xo nia yeno reseno gosê ma.

Tornê xora nia vake; hama hona ke qesa xo nêqedenay vi, sata radoni têser-têser jê fırrıke da pıro: ”Düüüt düüüt düüüt; saat 19. Burası, TRT Erzurum Radyosu. Şimdi ‘19 ana haber bülteni’ni sunuyoruz...”

Porogramê domanu endi qedıyay vi. Naye ser Asmên, hurêndia xora ust ra:

- Raşti bawo, hênîyo; jê vatena tuyo, Hama isu hal ve hal yinam nêkenu. Tı hên zonena ke isu nawo zerê na radon dero.

Asmêni ke nia vake, nafa khalik kot tenge; zerrê xo ret nêkerd. Xo-xode nia viyarna ra: “Nêvo ke nu laz-zek...”, xo-xode nia fıkrıya; dîma dusınce (telas) gurê, na dusınce ser cêra tornê xo vero, tornê xo kerd temey:

- Heniyo, ez qedayê to bijêri hênîyo; nivo ke tu radon bısıknê, tey niadê! Yamu yamu; isu-misu tey çino; tu çiyê nianen aqılê xora veze! Qedayê tu bêru mı ser; xora tu ke çiyê nianen bıkerê ma na dewe de, binê na bonu de alanga şaye de verdana; gos kherikê ma benê lal sonê; dina ra xevera ma bırina sona. Yamu yamu ha; ba qurvanê binê ningunê tovo.

Nia cêra tornê xo vero. Naye ser Asmêni vake:

- Ni-ni, ba-bawo; ma tu nêvake zerê radon de kes çino! Eke hêniyo ez ça çiyi henen bikeri?

Dîma, hurdêmine jumin de niada, pia huyayi. Dêka Asmêni ki serê maqati de, gosê xo nayvi na mobetê khalik u torni ser. Çike hona hewna nêşivi. Xora vengê radon ra qariyêne; çike sond u sodir na radon zerê na çêyi de boyna cînitêne. Na mesela cîrê zof wes amê; naye ser maqati sera aye ki veng fişt'ra xo, tornê xora vake:

- Ez qedayê tu bijêri Asmên; ala mîde niade! Bısıkne ezqedayê to bijêri, bısıkne. Ala reyê tey niade sene qul u ison tey esto; pia bivênime; vake. Dîma ki binê lewu ra huyiye.

E ke nia vake, Asmên tenê sas bi. Xo-xode nia viyar-na ra; “belka dêka mı rast vana”. Naye ser reyna khalikê xode niada. Niada khalik boyna çîmunê xo ano dêke ser. Asmên niada ke khalikê xo kuno'ra xo ver, cêra dêka xora vake:

- Nê da-dayê; kes zerê na radon de isu-misu, qulmul çinu; na veng duri ra yeno gosê ma; khalikê mı hên vano. Asmên nia vake, hama hetêra ki xo-xode fikirîyêne; “ecap dêka mı rast vana; belka zerê na radon de isonê qızı estê...” Uncia ki:

- Nê da-dayê, tu nêzonena; khalikê mı vake; “kes tey çino”. Tı ki mîra vana; “isu tey esto.” Nu xora vengo, veng; duri ra Enqera ra yeno gosê ma; tu nêzonena!

Naye ser Ap Ali dest kerd sare tornê xora, hurdi gepu ra têser phaç kerd:

- Ya; ezqedayê tornê xuyê baqlı bijêri. Tu rast vana; vake.

Hama çıqaş ke beli nêkerdêne, zof qariyayvi hermeta xora. Asmên ke uca de lewe de nêviyêne, şiyêne ju çopale dêne hermeta xoro. Nişkiya nia bikero; hama zof hêrs bivi. Hêvetu ra hermeta xora vake:

- Nêrê, tı qayd kota, tı xo sas kerdo çiko; tı thowa boma çika; budelay budelay! Tı fâm nêkena; nêvana nu lazek nıka vano, ‘raşt ke çiyê henen esto’; wo hona domanu, fâm nêkenu. Tı nia vana, wo yinam kenu; ça nia pê lazeki xapnena. Niade ez naca tora vanu; xora ke lazec çiyê henen bikeru, tı u waxt vinena çı yeno tu ser; ala bivine, to çı pê werdo...

Nia vake, herediya hermeta xora. Hama hêrsê xo hona nêvêrdvi ra; qese xo nia ramıti:

- Heralde ke tı hên kena ke, lazec na radon bısıkno; rınd xan-xırave kero. U taw mîrodê to yeno hurê, heya! Nu radon torê biyo derd, nisto ciğer u pısıkunê to vera...

Na heredayis ser Asmên, dêka xo ser ame; qerête dêka xo kerd. Çike ey nêwastêne ke khalikê xo bıhere-diyo dêka xora; çike dêka xora ki zof hez kerdêne. Naye ser:

- Ni ba-bawo, meterse; ez ça radon bısıkni. Dêka mı xorê lax kena; a yareniye kena; pê mı xapnena. Tu xora mîra vake; “isu-misu, kes tey çino; ez zonon”.

- Ya, ez qedayê tornê xo bijêri; tornê mı zof baqlı; tu, gos pa mekuye. Ez ve tora radon ra zof has keme; a, dêka to has nêkena; coka nia pê to xapnena. A wazena ke to radon bısıknê, xan-xırave kerê.

Serê na xadisa dîma tenê waxt vêrd ra; Asmên şı lewê dêka xo, cıra vake:

- Da-dayê; na sewe kamci sanıke mîrê qesey kena?

Dêke, dest kerd sarê tornê xora; dîma reyê - direy têser çîmunê tornê xora phaç kerd. Cıra vake:

- Nê ez qeda; her sewe her sewe tu vana, “mîrê sanıke qesey bîke”. Mı honde ke torê sanıki qeseykerdê hondeveşêr; ez endi bêzar biyune. Ezo feqır; duman mı mejêru; sanıki ki qediyay; ez zowina torê kamci sanıke qesey bikeri; mı, têde torê qesey kerdê. So, tenê ki khlikê tu, torê sanıku qesey bikero. Naye ra tepia sıra endi yê deya.

Na vatena dêke ser Asmên tenê bi mirrozın. Lewê xo verday ro; binê çîmu ra dergaderg dêka xode niada. Se ke dêke huyiye, nafa sa bi:

- Da-dayê; khalikê mı zof sanıku nêzoneno; hem ki tu sanıku ey ra rindek qesey kena.

Dêke ki zonêne ke raşt ke khalik zof sanıku nêzone-no; is u karê dey xora kuratu sero vi. Kuratey kerdêne; pêskarê mıleti, pêskarê cini u cüamerdu, pêskarê domanu biyêne. Dêke, reyna dest na lewunê xo ser, xo-xode huyiye; dîma ki seweta mêrikê (ağayê) xo vake:

- Raşt vana; nu khalikê tu xora isonê de gostar-mewo.” Asmêni qe gos na qesey ra nêkuya; cêra, dêka xora reyna sanıke waste. Dêke ki hêvetu ver:

- Nêro heya heya; ekê heniyo, ala vînde cılunê tu rafine; dîma, ju sanıke torê qesey kon. Endi hama hama ke hawa sewe bivi lete.

- Nıka mı ke torê sanıke qesey kerde, tu nêşkina gosdê; tu hewn rê damış nêdana; desinde bawuskê tu yenê we, sona hewnra.

- Heya dayê; raşt ke heniyo. İsu ke sanıke gosdê, hewne isoni hên ke wes yenu. Eke heniyo, ala haydê şime

bonê peyra cılunê mı biyame rafime. Hem ki pisingê xo Qırm de niadan; ala thowa pê merey gureto, ya ki nêgureto; zof merax de mendu.

Asmên nia vake, dıma eve dêka xo pia uşti ra şi bonê pey. Kırvit na pıra, çıla qaji fiştera cı. Bowa düyê qaji amê fek u pırnikunê Asmêni. Asmêni na bowe ra has kerdêne. Coka pê pırnıka xo nêgurête. Bonê pêyi bivi roşt, her çi rınd osêne. Serê ondeli de çuwalê ardu ve xashiye genımı nızayvi. Kınare nayinu de ki cıl u coleti, qav u qacaği, sepetê qatığı ve ustıne ra ki yi çiyê-miyê bin dardekerde vi. Hama binê ondeli zof roşt nêvi, tari vi. Uncia ki tenê bi vi roşt; hên hevê senık osêne. Asmên, ri ser merediya hard ra, hurd destunê xo ser hard ra xo xıst kerd, xo ont şi rınd kot binê ondoli. Niada; uza ra dêka xora vake:

- Nê da-dayê; nu xone hona thıka hên vınetu; qe hurêndia xora nêlewino. Xo hên no ve merdene, vıneto.

- Nêro, dêmake serê merey de vındeno, fiqarewo zar. Dêmake hona mere lona xora nêvejiyo tever; coka merey sero xo no'ro merdene, hên vındeno. Pêskarê cı meve; bê şime; vake dêke.

Asmên ve pisingi ra tenê mote jumin bi. Dıma Asmêni dest kerd mianê u vilê pisingi ra; hata dımolçık berd; nia cıra hez kerd. Tepia binê ondoli ra xo peyser ont, vejıya tever. Dêke huyiye; cıra vake:

- Qarsê cı meve, va pê merey bijêro.

Dıma, doseğ guret na hermê xo ser; berd bonê veri de fişt ra. Peyser reyna cêrê ra amê, nafa ki orğın ve balışna gurete; eve tornê xo çıla saynê we; pia şi bonê veri. Dêke cılı fişt ra; dıma, tornê xora vake:

- Ez qeda; so mija xo bıke bê hên cıla xo kuye, rakuye! So bê ke, ez tornê xorê sanıka Şüani qesey bıkeri.

Asmên sa bi; hên wo hal ra şi tever. Hama bonu ra zof duri nêkot; tersunê tari u muğırvey ver, çengê dêsê boni de şualendia xo kerde ra, pê bulıka xo gurete, vete tever; tenê nıqıjiya, mija xo wo hal xora avê bell kerde. Hetê ra gosê xo vengê mijia xode vi, hetê ra ki xo ser lızgunê dar u berri de niadêne; gos naro ser, 'ala qılacıkı kotiyê'; nia merax kerd!

Reyê-dırey, xo ser de astaru de niada; na sewa tariye de astarey her ju asmen de jê çıla berreqiyêne. Dıma çimê xo, xo serde hetê lızgunê dar u berru ser çarnayi. Fekê xode "şışt şışt!" kerd. A deqa niada ke ju-dı lızgey lewiya; qılancıku hên hevıkê kerd "qığê qığê", cayê xo vurna. Asmêni niada ke baxçe derê, nayê ser bi sa.

Hama se ke vergê yavani amey viri, nafa xof kot zere; tersa. Desinde pijamê xo onti, nıngê xo day we, şualendia xo dest de, vozda şi zerê çeyi. Peyê xode ki çipa-çhip çêverê teveri da ca, pey de mandal ont, kılıt kerd. Nia ke kerd, guvanê xo xorê ame, sa bi. Gama xo

este ke şero bon, niada ke pisingê xo amo verê lozine de merediyo ra. Tey niada, huyiya; dest kerd pıra, cıra reyna hez kerd. Dıma, hên şi lewê dêka xo. Dêke vake:

- Nêro, to mija xo kerde-nêkerde? Tersa mı ke, to tersu ver nêşiya tever; peyser rema ama. Eke tari ra tersa, nêşiya tever, bê ez tu beri!

- Nê; da-dayê; mı mijiya xo kerde. Ez vejıyo tever; tu çırriya çêveri ki nêhesna!

- Dê, eke heniyo, bê cıla xo kuye, xorê rakuye. Hayê bawuskê tu ki yenê. Hewn çımunê tora verdino de.

- Da-dayê; sanıke sanıke; vake Asmên'i. Dêke ki:

- Ero heya heya; Xızır vo ke, torê sanıke qesey kon; ala tu reyê bê binê cıla xo kuye!

Asmên kot binê cıla xo. Dêke uste ra şiye bonê veri; lewê lozına adiri. Adır kerd binê wela adiri; rınd pist ke, sodır ke uste ra piskeley we meşerê, reyna adır ret wekerro. Vatêne, "Xıravo; gereke adirê çeyi lozine de son-sodır meşero we, lozine her tım dü kero." Xo-xode, yitiqatê xo nia ard'ra xo viri; hetêra ki fekê xode ki mılmlına:

"Ya Heq; ya Xızır, ya Duzgı; adirê kêşi meşero we; lozına kêşi bêdü memano, sola!"

Dıma cêriye ra amê bonê veri. Niada ke mêrikê xo Ap Ali ki serê maqati de şiyo hewnra; hama radon hona rakerdayewo. Şiye, gozega radoni tadê; vengê radoni bırna, kerd qapa. Dıma, dı-hirê koli eşti sova. Uza ra şiye verê dêşi; fitilê çıla qaji na ro, roşti kerde kêmi, dıma çıla puf kerde, saynê we; hên şiye lewê tornê xo.

A ki lewê tornê xode merediye ra; tenê dest kerd sare ra, cıra has kerd. Niada ke tornê xo şiyo hewnra. Tenê hên xeyran xeyran motê çım buriyunê tornê xo biye; dıma çimê xo cıra remnay; 'qıneste xo qurçi kerd'; xo-xode ki vake:

"Domani ke koti hewn; isu gerêke zof motê cı mevo; çı ke xıravo. Lazek gunawo, yeno 'ra çım."

Guna xo nia tornê xorê amê; naye ser tenê biye mirrozın. Çı ke gerêke cırê sanıke qesey bıkerdêne. Uncia ki çekü dı çekü ardi zone xo ser. Tı hên zona ju sır, gosê tornê xorê pistnena: "Ju bıza kole biya. Dilet ki bijêkê xo biyê..." Dıma:

"Pismilay pismilay; Ya Heq, ya Xızır, ya Duzgı; ya Mı-laketê Sêwe, ya Mı-laketê Çeyi; domanê ma bextê sına derê. Serê dinu de senık ravêro na sewe, xêrê ser sodır vo; her çi Haq ra ve xêr bêro hurêndi!"

Nia nia düway kerdi. Dıma, lewê tornê xora uste ra, a ki şiye cıla xo.

A deqa, Ap Ali cıla xora mılq da; xo nata dota çerex-

na; aye zona ke mêrde hayıgo. Cıra vake:

- Nê la-lawo; tı zonena manga bore na rozu gereke bızo. Mı desta sonde niada ke qe çêfê xo çino; hên ku-fena, pufena. Mı ke samia mal gawu dê cı, hên tenê sero vînetu; egle biyu. Mı vake; 'nêvo ke esmu bızo!' Xevera to bivo; esmu gegane rawurze so diyarê manga bore. Gunawa; manga awra zêna, nafa ki pîlorê xo wena, bena nêwes. Teyna ca meverdime...*

*Asma guciğe, serre 1981; waxtê Tetilê Qarna.

Fırat ALİ

VÊRDE RA

*Qaytê astara keno
Her çi dîri ra derbaz beno.
Şewê zımistanê dergi
Şanika lüy u vergi
Şorbuka paskani
Raya çey u gomi...
Her çi dîri ra derbaz beno
Jü be jü, game be game.*

*Qaytê astara keno
Serê kowa ra peyayê khani
Boste zimelê cemedini
Ninga de lekani
Kerdêne hay u huyi
Teqnêne tıfangi
Çığ amêne domantina ma ser
Biyêne vıla veng
Şar ma sera amêne pêser*

*Qaytê astara keno
Reştike tadina giran giran
Derd kena gilendike
Reng be reng rêş zê adiri
Destanê ciniya de biyêne newe
Tefkîrê zerya mîde xalî virazena
Cawo xori de çhuçiki fırrdanê..*

*Qaytê astara keno
Qayte koti keri, ija xo venenu
Berê şima ji qaytkerê...*

Koyo Berz ASLAN

FIKIRÊNA

*Fikirêna!
Roc bı roc fikirêna
u meraq kena.
Bahdê temendê pancêsi,
qe merdım çıçi fikirêna.
Heyatê xo yê, amyayeyê ravey,
ya girafigê heyatê xo,
yan zi,
rocanê weşanê bı reng rengan.*

*Mı ê heme siya kerdî.
Yinan dıha nêfikirêna.
Posanayışêdê mı no,
zahf vayino bı qimet est bı,
semedê mı u ê şardê mı.
Serbestey, xoserbiyeyeney, serdestey
u destandê neyaran bın ra,
vıcyayenı, reyayenı fikirêna
u inan pawena, posena.
Semedê xo u ê şardê xo.
Hertım wazena, geyrena.
Geyrena serbestey u serdestey,
xoserbiyayeney u xodiyayeney.*

*Mı posayê u umud kerdê
u tım bendê cı mendbiya.
Labırê çımê cı kori bê
u wirna lepanê mı kewê.
Nêverda u nêverdanê.
Ez inan bıvına, xo dest fina
u bewnira tamdê inan ra
u boya inan banca xo zeri
u cı ra hesbıkera, bışına.
Zey sênedê yarda xo,
inan xo sêni serna
u bı inana hewn kewa...*

1991

Not: 1997 yılında İsveçin Uppsala şehrinde (Belediye, KİLİSE ve akademisyenlerin) düzenlenmiş şiir yarışmasında aşağıdaki şiirle birincilik ödülünü almıştım.

KEŞİS

Sait ÇIYA

Roca Heqî doxtoru derune. Doktoru lesa mı mabênê xode bare kerda. Ju cigêrunê mira persbera, juya de bine ki fek u pîrnîkunê mira persbera. Endî wayîrê lesa mı doxtoriyê. Çermê mı, astîkê mı, sarê mı, can u royê mîde çî ke esto, destê doxtoru dero.

Derzên ra terson. Zonenê, xebera têdine esta. Hurêndia derzênî de hebu danê. Reng be rengi hebi. Sodîr sipê u surî, perociye ra ver khêwe u pembey, werd ra dîma çeqer u hewzi, sandanê dî sipêy, yî binu ra ju tene sîmon. Ju be ju nuşiyê.

Mı va, her roce doxtori derune. Rînd ke doxtori pêrinê ju ca derê. Namê bonê doxtoru Seraya Derd u Dermaniya. Teyna roca bazari nêson doxtor. Şeme ki sonune. Roca şemiye ki juye esta marê derse dana. Zererê ilacu sero qeseykena.

Necdîyê bonê doxtoru de geme esta, cîrê Gema Qırî-ku vanê. Tey tur be turi dari estê. Hama zêderê xo darê mazenîyê. Zerrê geme de serba peyawu rayî virastê, cayê roniştene ki esto. Mordem ke qefeliya, nîseno ro.

Doxtor ra ke vecin royê mı beno teng, tî vana helmê mı bîrîno. Xorê sonunê zerê birrî de fetelin, cayê de nîsen ro, oroşin ra.

Vîzêr- ewro roca bazara-, dîrsa ma ke qediye, reyna kotune raya gema xo. Bonê doxtoru na het dero, geme do het dera. Hata ke çîla peyawu nêvêşê, nêşîkina ravêrê do hetî. Cawo ke peyay vîndenê, kaleke de kemera de thile esta, lewe de ke hirê qoncîki estê. Bîrr ra bîrnê ardê. Ez vacî, ju metro ra berziyê. Ju mordemo de lesederg veciyo serê qoncîku, dest de şapqayê de lengerî esto, zîrçeno.

-Sîma têde zureker u gunekariyê.

Ondêr çîla ke nêvêşana, arabey vêrenê ra sonê, dîma tramvaye yena. Desto lengerî zîrçeno, zurekerî, gunekari. Mı, reyê xo çarna dey ser, niada. Vake;

-Tı ki zurekera, guna to ki gîrana.

Şiyune lewe, xora royê mı biyo teng, mı va;

-Şermo, tı mı kotî ra naskena, ça bîla sebeb heqeret kena?

-Fêrq nêkeno, -va- insani pêro gunekariyê. Tı ki inu ra juya.

-Ma tı, - mı va- tı ki insana?

-Ez karê xo kenune, sîma raştîye ra remenê.

-No kar niyo ke. İnsan gunê cayê de bîguriyo. Nonê xo bîvezo.

-Nîka karê mı nuyo.

-Ma, to virênde se kerdêne?

-Naye ra avêr na kilise vinena, uca de keşîşênî kerdêne.

-Çîra kilise ra veciya?

-Sebeb sîmayê. Zur u gunayê insanu ra virtîsê mı amêne.

-Çîtur?

-Waxtê keşîşênî de hêkatê henênu hêşîne pê ke, mı va, Heq ki ney qebul nêkeno? İnsani zêderê xo saxtekariyê. Her çiyê wenê, yenê kîlise, ez peyê perda de nîson ro, guna xo vanê, efê xo wazenê, vecinê sonê.

Hên inam kenê ke, şîkinê her çî bîkerê, reyê phosemaniya xo biyarê beso. Zêde nêverêno ra, reyna yenê, oncia quna u qîlêrê xo morenê, vecinê sonê. Riyê saxtekarê nianênu ra kîlise ra vecune.

-Endî itîqatê to çîno?

-Çî alaqa?

-Ma tı be xo vana, ez kîlise ra vecune.

-Ez karê xora vecune, itîqatê xora nê. İtîqatê insani, zerria insani dero.

-Hama insani itîqatê xo kîlise de anê hurêndî.

-Vatena to bînge ra gîleta. Kîlise bo, camiye ya ki zo-bîna cayê ibadeti bo, fêrq nêkeno, ninu insanu virastê. Dezgeyê de insanuno. Ez ke vacine zê ju partiya, gîlet nêbena. Guna u suçê insanu çıqa ke gîrano, nî dezgey ki honde benê berzi. Hal u hereketê to, itîqatê tuyo.

-Ez nêşîkin çiyê vacine.

-Mevace, hama heyatê xo sero bîfîkiriye.

-Oncia ki wazon çiyê perskerine.

-Perske!

-İnsani yenê sırrê xo torê vanê. Sırra ke mabênê dî kêsû dero, gunê kes mehêşîyo pê.

-Na vatena to ki gîleta. Sırra ke dî insani zonenê, endî sırr niyo. Rew, ya ki herey her kes hêşîno pê.

‘38 - OTUZSEKİZ

Celal TAŞ

Tarixê Kirmanciye de (Tarixê Dêsimi de) hazar o newse o hiris o heşt (1938) ma Aleviya rê, Dêsimica rê roca qerqeliya. Destê Osmana be destê Tırka ra qırkerdena mawa, süngi kerdene domananê sawiyana, süngi kerdene ciniyanê dıcanana. Destê mowrana de jibaisê pil - qıcanê mao. Sarê ma heni ke jiba, kemer - kuçê yabani, dar u ber sarê ma rê berbay. Der u derxini, Çhemê Muzuri pêro bi goni - gulaxın.

Ağlerê ma, seydê ma, pêro amay pêguretene, dest - paê pêroine ebe zincılan'a, ebe la u sıcıman'a girê day berdi, sanay sungiya ver, sanay qersuna ver, berdi Xarpıt de eşti dare. Meytê sarê ma teber ra, vera ticia amnani de mendî, mewtaê ma biy werdê thêr u thurê yabani. Qaz sana meyta ro, adır na vera, wesa wes vêsna.

Moa mın'a kokime vatêne "ero lacê m', lacê m'"; owa ke ma diye, kemer - kuçê yabani nêdiye! Owa ke amê ma ser de, vergê yabani ser de nêro! Î roci peyser sêrê, raver mêrê! Dilegê mi ke berc o alçağa ra, er o ewliya ra esto, ina ke ma ro se kerd, salê az o azê ina ra pers bo' Mor ra vıran bê, verg ra vêsan bê!"

Moa mi herg ke kotêne saci ver, herg ke biyêne san, herg ke kinci phers - phan kerdêne, vengê xo'ê weşi'a şüari vatêne, hem ki tey berbêne.

Zulmê Osmana, Tırka girot xo ser. Atatırko çimezeng, İsmeto Kherr, Celal Bayaro çımıbeloq, Feji Çağmaxo Zuze biy adır, nişti canê miletê ma ra. Her hat ra ma talan kerdime, sak kerd ma serra.

Mektebi ardi wertê ma, jüanê xo muskıt ma, ma jüanê ina musaym, jüanê ina qesi kerd, ma jüanê xo kerd vindi, jüanê xo ra bim. Namê xo nay ma ra, namê ma vurnay, ma namê xo kerd vindi, bim bename. Tarixê xo muskıt ma, tarixê ma inkar kerd, ma kerdimi Tırk.

Zulmê Tırkê Tati, gezebê ina gezna ina de bımano!!! Salê der be der bê!!

Sarê mao ke, ağlerê maê ke, seydê maê ke destê Tırkanê gonewera ra amê qır kerdene, dawa nina hem na dina de hem ki uli diwan de Tırka ra pers bo, cı rê nêmano. Roê peroine sad bo.

Hiris u heşti xo vira mekêrê!!!

Celal Taş

15ê Paijia Peyêne 2016

Gule MAYERA

*Ju klama be qeyda,
Be kelam u be seda
Mı dıma fetelina
Seda Seyid'una Pir'una
Tomır veng kerd berz boverra
Vake a waştiya mı na
Tel u perde xo konya
Serke hela virad guretene senena!
Dewrano demdino...
Ju sanika be vatoğ ağme kerdo arekerdoğ
Waxt teser tebinra biyo
Alık Fatıke ser hec niyo!
Kokum da zaniyane xo ro
Vake ax be mire bo !
A sanika dakıla mı na
Weşiye na sanike ra ju pelga ..
Vace khile vace,
Terake hergu çi terake!
Çıqa kemiye, çıqa guna, çıqa neweşiye ke este zere made
Terake!
Orte gom de ma vıran ke!
Hata ke ma fam kerd ju lawuke sı bevenga?
Be seda a?
Hata ke ma fam kerd, çitur be vatoğ sanike bena?
Demde ma sero bare nezaniye!
Ma re heqa
Waxt demdino, roci verene,
Sate dana pıro...
Tik u tak e xu ya.
Qe ke ne venge tik u tak u bihesne me!
Lel u miğorbe mordene va uca de bımano!*

DERSİM-(DESİM)

Remzi AYDIN

Çitur ke hometa hardi zor dana magma, Teverê Dersim zor dano ve zerê Dersimi. Hên zono ke, na bina mî virasta arda meydan, mî sana pê arda na roze. Eve na zor wazeno ke virastê Magma bivurno, bîsimayno'ra xo. Labelê nêzoneno ke, peqayiso ke magma de beno, ey ki fino'ra xover, keno parçey u pirtley. Nêsono ser ke, na peqayis ey bêkamiye u bêfêlozofi verdano.

En xiravîniya xo; sebevê na zorkerdana xo, dinamikê ke teverê u teverê Dersim derê, yiyê, ferq nêkeno. Halbîke kar u barê çeperê teveri uyo ke, jê qavîkê haki, zerdikê haki qori kerdana. Yanê karê çeperê Dersimiyê teverê, mekezê qela Dersimi qorikerden u seveknayena. Sayê ke çeperê Dersimiyê teveri rîjiyo, qafika xo kuta têwerte, kar u barê xuyê asîli xovira kerdo, zovîna vazîfe gureto xo ser.

Zagonê hazar serru; fêlesofi, itîqat, zon, folklor, gulvangi u xoza verva dinamikunê sarrê teveri xo eve qavîko mîqerrem sevekno, ardo na roze. Hama ewro ki na qavîk şikiyo, çîyo ke zerê na qavîki dero, erjiyo tever, herketê raya teveri de biyo perakende.

Dersim de tayê çî esto, royê mordemi temsil keno, tayê çî ki lesa isoni. Zagon, fêlesofi, itîqat, zon, folklor, gulvangi u xoza royê qomî temsil keno. Gereke bîngê na bina de kay mekerime, na temel melewnime. Eke nîa kerd, na bina bînera rîjîna, peqena gînena ma pêruno sero. Na rivat ra jûbîyena ma bena vîla u aĝme. Nî dî binayê ke -çeperê zeri u çeperê teverê Dersimi- phoşti dave jûmîni u hata ewro amê, gereke jûmîni rê dismen mebê. Jûmîni rê dismen mekerime. Xoza u fêlezofi jû lesa, isan ki rowo. Jûmini de mîsayîvo. Fêlezofi, kultur/zagon, itîqat u folklor jê xerzê bina mîsayîvê qomî yo. Jê miraz u mirî yo. No miraz ke xerepiya, mir ki xerepîno. Xerz ke jûmîni rînd nêguret, bina rîjîna. Honde ayan u beyano. Îyê ke vanê, no rîjîyayîş teyna na cêwografya de beno; yî ğelet sonê. No rîjîyayîş jê kemerunê domino dêdîma rîjîno, teyna ita nê, dormê xode ki zovîna dêsunê binawu qîlasneno ra, waxt ke ame rîjînê, benê xan-xîrave.

Sîma ke inam nêkenê, reyê dormê xode niadê. Na cêyografya de; Asuru, Sûryanu, Hermeniyu, Êzidiyu, Rumu, Îyê ke Musîlman niyê, yînu pêruno pia weşiya xo ramîtêne.

Rîjîyayîşê jû bina, yê binawunê binu xo dûma berd, hata ke peynîye amê. Halbîke çîĝaşî jû zuqaĝo de rîndekbî na welat. Rengareng binay têlewe de bî. Vengê domanu kutêne pia biyêne berz. Rîyê zenatkaru huyiyêne.

Nîka welat biyo xan-xîrave, pagu de mor u mîlawîn cêre-

no, tey phepug waneno...

Serva tîrkiyê na nustey, niade; Remzo Aydın, 04.12.2019
Facebook.

(Çarnayisê zazaki: H. Tornêcengi)

KÊMASIYA ÎNSANÊ WAXTÊ MODERNÎ

Sevim AYDIN

Problemê isanê waxtê modernîyo tewr pil -mî çim de-
nefsê xuyo vêşan u xızano, xo miyan de kesê xuyo
tunedîyo. Çike, nê waxti de isan teyna xo vêneno; weno,
şimeno, keno pay u fetelino. Juyê bini nêveneno. Zerê xo
korro, çimê xo korro, fikrê xo korro çike, teyna xo dora
mîlki, mal u gawani, khinc u kholi. O teyna vêşaniya
nefsê xo dîmawo.

Hama şaro veren niyanen bi? Şaro veren nefşê xo dîma
nêbi, nefşê xo kerd bi terviya, xam nêbi, xorin bi, khamil
bi u isan het sero fikirîyêne... Mal u gawan, mîlk ey çim
de rindekiya zerriya isani ra ver nêbi coru. Qısaweta ey
teyna werdene-şimetene, paykerdene nêbiye.

Şarê vereni sıfrê xode koçikê, bardağê, nunê zêde nêne
ro. Çike, ey viri de juyo bin u derd u khulê dey her waxt
bi. Teynabiyene çinêbiye pêropiyane biye hêga de, cûyn
de...

Verende çinêbiyene biye hama isano veren xızano vêşan
nêbi. Çimê xo mîrd bi, zerri nêdêne mîlki; zerri dênê
isani, çikê xo ke bi jumini de barekerdene zanîtene. Zerê
isani de xorê ca kerdêne ya. Her çi jumini de bare kerdê-
ne. Mavajime; jumin de yerğat kerdêne, zerriya xo, sıfrê
xo, çêverê xo herkesi rê yakerde bi. Şaro veren khamil bi,
khamilen ra amaybi de. Gıran bi. Şaro modern yani şarê
nê waxti, zê nunê eskevawo, niyamo de...

Ez ke kokîmanê mayê verenu cayê ke vênenu, yenu'ra
çhoku ser, ebê ri huyayış u meraxi goş nanîro inu ser.
Çike zanon ke yi zerre u can ra qesey kenê, rastiye u rî-
dekiye ser qesê vanê. Yi xam niyê. Qesê yinu ki zê yinu
gıranu...

Maya mı, vîsturiya mı ki zê khamîlanê mayê verenu royê
Kırmancıye xode kırışnenê. Çimşiyayene nêzanenê, zerri-
ya xo, sıfrê xo çêverê xo herkesi rê kenê ya... Raya Heqi
de danê her çi. Cêvi de çinêbo ki, dest de çi ke esto ey
danê. En zêde ki zerriya xora danê. Reja fekê yinu ra kêrnê
nêbeno, hêştiri ki çîmanê yinu ra kêrnê nêbenê. Çike yi
dejê herkesi wuncenê, tenga herkesi vênênê, hama sekenê
ke qîmetê isanê niyaneni ki no waxt de zaf nino zanîtene,
çike waxt waxtê xızanênîyo.

Serra 2020, 31yê aşma Çeli zerê mîde cemedo. Ez ki ce-
mednane, royê mı ki cemedna. Xo-xode van; eceva isani
dest ra ke bêro, isan ju şanso bin 41 mordemo ke bînê çîğ
de mend yinu do, eceva heyatê xode çî wazenê, çî vur-
nenê, sekenê? Çî taliyode xıravîno çî qederode şîawo...
Çê xora bêxatır bêqese vejîye şo, daha ki pêyser meyê.
Hem ki sava isanetiya zerriya xoya pake. Sava heyatê
juyê bini xora bivêre. Fikrê nê 41 mordemi çî pako, çî

rîndeko. Hem ki no waxtê xızanênî de. Ez ke “haşa” Heq
biyêne, mı canê nê 41 mordemi neguretêne. Rîndekiya
na dina ra nê, xıraviya na dina ra berdêne. Cayê sîma ortê
gul u nuri de bo! Zerê mı simarê zaf vêşa. Serra 2020
sayê ke serra thofaniya, rîjiyaro feqîru ser. Îsan gereke
omîdê xo rîndekiye ra mebirno Hama sekenê ke, çiyê
heneni benê ke, omîdê isani ki birino gegane.

Aşma Xızırıya, serdo, thaf u dumanu. Cêrenime'ro ey
vero, vanime; ya Xızırî Khal tî kêsi tenge de meverde!
Tî birese tenga bêkesu de... Ewro tozîke der biya ke,
Pîlemoriye de vare vaydana cêna bena. Van; ya Xızır zê
na tozîke çî xıraviya ke esta, verê ma u qomê mara vayde
bere, reyna ki qe miya peyser.

Vatena mı esta. Yê sîma ki esta, wazenime ke bêro wen-
dene. Qom bızano teyna zerê marê bar memano, va qomî
rê ki bar bo. Wazenime ke, manê cuyê ma bîbo u teyna
werden- şimetene ra meqediyo. Çiyo xas, çiyu rîndek
bîramime ke ma dîma azê marê bîmano. Ma ki yinu viri
de bîmanime, memîrime. Cokuna nuşte esto. Cokuna
nusenime. Rînd ke rayîrvanê Piltane estê. Rînd ke nuştog
u vîlakerdogê Piltane estê ke, vengê ma ki ama rêşt amorê
şine.

Wunca xêr bo, emrê xo zaf-zaf derg bo.

8ê Gûjige 2020, Pîlemoriye

APO

Dr. Hüseyin ÇAĞLAYAN

A p qariyay bi. “Bava’m, nu çiko? Son u sodir sîma Ave gurefende yenê? Ma thoyê çê Şoşen Ağayime? Son u sodir qezeta, son u sodir kîtav. Her roz qezeta newiye, her roz kîtavo newe! Na zerrê çêyi pîrrê qezetuno. Pertu ra estê pêser. Çê inê nêwanenê, sonê newu cênê? Hata sewelete qazeta danê wendene. Qazê ma nêmend. Nu pêro perewo, malê kutiki,” vake Api. Hama Bavili qe gos’ro piyê xo nêna. O oncia kîtavê xo sere bi; ser ra nêwestêne ra. Vatêne, “devrim kenime.”

- “Bavam, her roz hata sewelete qezeta dano wendene. Made qaz nêmend. Teneke hawo biyo thol. Nu pêre perewo. Her roz sono Mamikiye ra qezetunê newu herineno. Ez sas bon. Naye naza pêrtê qezetey erjiyê pêser. Nu çê nine nêwaneno? Devrim keno, va oncia bikero. Na devrim sade eve qezetune newu beno?” vake Api eve sitemi.

Bavili reyê sarê xo kîtavê xo sera dard we, piyê xode niada, oncia kîtavê xo wend.

Tornê Api ki dormê Api de bi. Vake, “Apo, yi qezetey khaniyê. Yê yine endi waxtê xo vêrdo. Xeberi biyê khani.”

- “Çê newey de çê esto? O ki nustewo, nu ki nustewo. A ki qezetawa, na ki qezetawa. Çê ferq esto?” vake Api.

- “Apo, heni niyo. Qezetey, her roz xeverunê tezu nusnenê, çêyo newe nusnenê,” vake tornê Api.

- “Nero, newe çiko? Newe-mewe çino. Pê sîma xapnenê. Her diyo, nisenê cî. Newe çê esto? Çê diyo? Çê kefs kerdo? Newe? Çêk newewo? Herfu vurnenê, vanê ‘newe’. Ez de wertê î newey Vana ke vajine! Tobe estaflayî!” vake Api.

Api hêrsê xo nêviyarna ra, bi be qezata ro vake, “niadê, çê ferq esto? Pêro şiyêrê ra zubini,” vake Api u dîma qezeta firê wartê oda çêyi kerde.

Sewa soni xeyle ave şî bi. Api çayê xoyo vijereni tîji vera kerd bi husk, o çayo husk dem kerdbi, o simitêne. Feqir bi. Hama teyna feqir nêbi, hem ki çîkot bi.

Api ke çay potêne, domonunê ey çayê ey nêsimitêne.

- “Bîra, ez sas bonu, na çay de çê esto, ni nêsimenê? Hona çayê vijereno. Eke çayê paren bo, famkonune, çê nêsimenê. Hama nu çay, çayê vijereno,” vatêne Api.

- “Apo, Apo, çê honde çîkotên kena? Na peru dana ve kami? Kata bena? Cêvê kefeni çino,” vatêne tonunê Api.

De, Ap qe gos nênenê pa. Api oncia vatena xo kerdêne.

Dem; demê Eceviti bi. Dar u bîrr, hard u asmani vatêne “Qaraoglan”. Qaraoglanî ki maşala zerê isonî fet kerd bi. Vatêne, “hard, hardê mordemê ramitîşîyo. Sowe, sowa mordemê ke lêya sowu nano ro, owe dano keno pil, yê deyiya.”

Cokawo, herkeşî vatêne, “esto çino Qaraoglano. Yaşasın Qaraoglan! Yaşasın Qaraoglan!”

Api ki Qaraoglanî ra has kerdêne. Vatêne, “mormek wes qesey keno. Karker u dewuzu ra has keno.”

- “Qereoglan pê sîma xapneno,” vake Bavili, lazê Api.

- “Çê aqlê ma çino ke, o pê ma xapneno? Çê tu nêxapneno, ma xapneno? Sîma xode niadê! Sîma mexapiyê! Ma nêxapime. Sîma ke nêxapiyê, her roz sonê qezetunê newu cênê? Qezeta newiye de çê esto? Cî esto? Mîlqî esto. Kîfîr esto. Fîzîlbekoyênî esta. Zövi çê esto? Hem qezeta xo rosenê, hem ki qazê xo rosenê. Dî cay de kare kenê, meruku,” vake Api.

- “Ma sîma ke nêxapinê, çê oncia qetiliunê xo dîma sonê?” vake Bavili.

- “Bavam, hes! So, tu raya xora, ma raya xora!” vake Api.

- “Raya ma, raya rasta. Raya sîma çowta,” vake Bavili.

- “Peki raya ma ke çowta, na rasta sîma çîka?” persa Api.

- “Raya ma, raya devrimi ya. Raya Mao’iya, raya Lenin’iya,” vake Bavili.

- “Savajî? Thowa nas nêkon,” vake Api.

Tene ke geyal kerd, dîma vake;

- “Raya ma raya pi u khalukunê mawa.”

Tornê Api desinde koti wertê qeşî, vake;

- “Apo, Apo, yi mordemê piliyê, dîna de devrim kerdo, mîlet xelesno.”

- “Savajî? Eke kerdo, rînd kerdo. Ma çê pi khalikê ma qolayiyê? Pilê herkeşî, herkeşî rê piliyê, Apo qada,” vake Api.

- “Kes honde yine pil nêbeno. Yî en piliyê!” vake Bavili.

- “Ero lazê m’ heni mavaze! Fekê tu beno çowt. Pil Haqo, pil Xızıro! Guna ver mekuye!” vake Api.

- “Tu cahila, ez torê çîtur arazekerine? Tu yine nas nêkena. Famê to yine nêreseno,” vake Bavili.

- “Bavam, rînd ke famê mî yine nêreseno. Tu berdî î Haqî ra kerdî berz. Pi khalukunê xora kerdî berz. Ez endî tora savajine?” vake Api.

- “Yine devrim kerdo, dina xelesna. Miletê dina xelesno.”, vake Bavili.
- “Bavam, xelesno xeleso, nika mirê çî? Devrim kerdo! Kerdo, kerdo, Bavam. Thowa mirê kerdo? Thowa gaz danê mî? Eke kerdo, xorê kerdo. Raya Haqi de kerdo,” vake Api.
- “Nê, nê, ey xorê nêkerdo, miletê xorê kerdo. Yi Haq-maqi ki nas nêkenê,” vaka Bavili.
- “Hala hala! Haqi nas nêkenê? Haqi nas nêkenê, mowe u pi nas nêkenê, ma kami nas kenê?” persa Api.
- “Bomo, bomo, cahil cahil, yi ateistiyê, ateist!” vake Bavili.
- “Ateist. O çiko? Ule, thowa fam nêkon,” vake Api.
- “Vanê, din afyono, pê mîleti xepnenê. Yi nêwazenê ke mîleti bixapnê,” vake Bavili.
- “Eke heni vanê; rind vanê. Eke heniyo, mordemê de rindiyê. Ma sîma ki vanê, ‘ma mîletê xorê gurime.’ Kuyo na gurinayisê sîma? Hata son gazê mî viesnenê, nonê mî wenê, owa mî simenê, vanê, ‘ma sevata mîletê xo gurime.’”
- “Ma ke devrim kerd, non, owe keme bedava, keme bêpere” vake olvozê Bavili.
- “Yox yox, ez inam nêkon. Ez karê sîmarê sas bon. Sîma nêgurinê, thowa nêkenê. Mestê bêro nu nonê sîma koti ra yeno; na owa sîma koti ra yena? Çıtır yeno diyayene? Her roz pertu ra gezetu anê. Ninerê pere lozîmo, gure lozîmo!”, vake Api.
- “Qe merak meke Apo, ma her çî hal keme!”, vake olvozê Bavili.
- “Hadê, yala ya Xızır!” vake Api.
- “Haq rajibo, Apo! Ma Ap ki kerd devrimci peyniye de!” vake olvozê Bavili.
- “Haq to ra ki rajibo! Hama, sîma mî ça illa ke kenê jê xo. Va her kes jê xo vîndero. Ça mî kenê jê xo? Ça royê mî, vîjdanê mî, imanê mî zerrê mîra vezena kena zerrê xo? Ça? Zerrê to torê, yê mî mirê!” vaka Api.
- “Apo, tu ki endi devrimciya. Devrim pia keme,” vake tornu ra zuyî.
- “Ero Apo qada, ez wayirê itîqatiyo, wayirê zon u zoganiyo. Devrimo ke zon u zoganê mî, itîqatê mî, lawikê mî ke tey çinebi, ez yi devrim se bikerine? Lesa mîna puçe kenê devrim, hama royê mî tey çîno. Se bikerine devrimê henêni?” vake Api.
- Sewe xeyle ave şî bi. Api reyê pencere ra dewe de, dewunê teveri de niada. Qe cayê çîla rakerdiye nêosêne.
- “Endi ez son kun ra. Devrimê sîma ki, hunerê sîma ki... Ala niade çîla kami vêsena? Bavam, qazê ma nêmend!” vaka Api, şî kot bîna cîla xo.

İbrahim DOĞAN

YA XIZIR!

Gege zaf bena derg, mêrata şewe

*Roştîyerê, axuzar manenê, çimê mî
Kuno geyalê, şewa tariye de.
Ya Xızır, tî kotîya, xo muresne!*

*Bênaso bédosto, zerê na oda de
Zerê oda de, ezo cîla xode teyna
Geyalê yare ra nêxelesino ra
Tî feleka, tî meleka, tî cîna, tî perîya
Erê zalimî, bê zê Xızırî xo muresne!
Hona ke ez nêmerdo, zerê na oda de
Ya Xızır, tî kotîya, xo muresne!*

*Teynaro zerê oda de, tîk u teynaro
Neweşê merdî ênê çîmanê mî ver
Emşo, belka şodîr nêvineno
Belka, meyîtê mî na oda de maneno
Ya Xızır, tî kotîya, xo muresne!*

*Canê mî, dînya ra biyo serd, nêzano
Qelbê mî, zê dawul dano pîro
Canê mî zê cemedo, araq de mendo
Na heskerdena to ver, helîyo şîyo
Çimê mî, berbiş ra biyê zûya hêşir çîno
Yarê, to ez kerdo wayirê derdî
Ya Xızır, tî kotîya, xo muresne!*

*Na senê şewe biye, mirê biye mane
Canê mî vêşa, cigêra mî gureta kîle
Kes çîno, mirê tasê ağwe biyarone
Ya Xızır, tî kotîya, xo muresne!*

APO, TI NA ZON KOTI MISA

Ali DİKME

“Apo, tı na zon koti misa?”
Ali Dikme

“Apo, tı na zon koti misa, ma u piyê to ki na zon qesey kerdêne?”

Erzingan şiyaisê mı de mı rae ra zerrn di, namê yê zerrni Şilane biye.

Hao serrêra mı vistewrê xo Ap Xıdır nêdi bi, mı va, reyê şêri diyar, se keno. 97 serri viyarnê. Çımu fer kerdo kemi, goşi biyê girani, saiya uşire ra urzeno ra pay. Zonê ma de zofê çi rê wayirêni keno. Kıtavi lewê dey de senik manenê, kemi manenê. Na linge de peyser amune Gemlik. Sıma rê ita ra oğırê raa xo nusnen.

Ez Gemlik de niştine ro otobus, son Erzingan. Ma oğır bime, ma çeperê Bursa viyarna ra, hetê Eskişehir ser some. Qoltığo ke ez roniştune, boverê mı ra jü wae be çênê ra qize ra roniştê. Milet pêro qesey keno, mı ki gos na ro ser, eke pêro ki Tırki qesey kenê. Xafilde çêneka qize çhikê, maa xo ra va ke,
“Têlêfon tenê ki mı de. Sodıra be nika tı kay kena!” Mae va ke,
“Na têlêfon de kaê domonu çino; tı têlêfon se kena?”
Çêneke heni çimeçhavri qaytê mı biye. Mı va,
“Waê, internet ke bıbo, tı têlêfon dana çêneke?” Wae va ke,
“Bıra otobos de internet çino.” Peydona mı çantê xo heto serên’a guret, cı ra Winn karte vanê, mı o vet, kerd ra, reqemê ke miyaniyê, yê cı ra vati. Çêneke têlêfon guret, heni sa biye ke honde beno. Hata Eskişehir ma nia şime. Uza tenê otobus oreşiya ra. Mı va,
“Endi beso nika, internet kilit ken.” Çêneke va ke,
“Apo, otobus ke şî, oncia kena ra?” Mı va,
“Heya, oncia to rê ken ra.”

Tepia ma niştine ro otobus, çêneka qıskeke amê lewê mı. Mı xo ro cı nêna, pançe pantolunê mı pê guret va ke,
“Apo, mı rê internet rake.” Mı va,
“Namê xo mı ra vaze, to rê ken ra.” Va ke,
“Namê mı Şilana.” Mı va,
“Namê to çıqa rindeko, kami na name na to ra?” Va ke,
“Khalık Uşêni têlêfon de piyê mı ra vato. Eyı k’ o name no mı ra.”

Tepia mı cı rê internet kerd ra. Çêneke cêrê ra cı, va ke,

“Apo, tı çıqa rindek zonê ma qesey kena, koti misa? Ma u piyê to ki na zon qesey kerdêne?”

Ez sas bine. Heni zono pak ra qeseykerdena domonu mı hona diye, Heqê homete yê ma u pi ra rajî bo. Heni sa bine ke, dina biye yê mı. O ra dime gıra‘ gıra‘ mîleti zonê ma qesey kerd.

Taê na zoni rê wazenê ke wayir vejîyê, taê ki vanê, ‘ma, bu dil artix qalmamis, çı qonuşma? Tırki vardır.’ Taê ki vanê, ‘zonê uzağunê mao, çae sermainê?’

Mı be jüyê kokımı ra ki na hurê. Kokım vano ke, “adet u kulturê ma dariyo we. Jiyar u diyarê ma kerdê tomete. Ma de çı mendo ke ma qesey bikerime?” Mı ki va, “apo, ma çıqa ke xo inkar kerime, honde cirmê inkari onceme. Sımaê, maê kokımı gereke na zoni rê wayir vejime. İtîqat u kulturê ma, jiyar u diyarê ma pêro zerrê na zoni derê. Gereke sıma kokımı nae rê wayir vejîyê.”
Peniye de mı ra pers kerd, mı va, “Ez Ewropa deru.” Va ke, “ma, heni vaze, bıra. Heq kemiya sıma medo. Naê ke Ewropa de, yê zonê ma, ma ra rindek qesey kenê.”

Niyajniyê ra (da) bine va ke,
“Bıra bıra, naê ke itha, zor do be Tırki. Eke besar kenê, ma rê mektevu rakerê, ma xorê yazîye (nusnaene) bımışı-me!” Otobus pêro huyais gına pıro, huyinê, vanê,
“Niyajni, tı çond serri dera?” Niyajniye va ke, “85 serri deru”, reyna huyais gına mîleti ro.

Şilane hetê Qızılkilisey (Nazmiya) ra jü dewe de manenê, İstemol de ama homete. Hal u hêkatê mın u Şilane nia vêrd ra; wes u war bo, Kemerê Duzgını ser de perr racêro.

Ali Dikme 25.08.2016

MERSELEYA YEW THEYRE

Veraroc KARUL

Yew rocê jü theyre yena Siltanê Silêmani de gerre kena.
Vana ke:

- “Yew dewreşê perrê mı şıkıto”
Siltan Silêmani lez u lez vengda dewreşê dano, tıra vano:
- “Na theyrê gerreyê to kerdo, vuna ke; “to perrê mı şıkıtu”

Dewreş vengê xo berz keno, vuno:

- “Siltanê mı, mı vat ez xorê sayd bıkeri, verêne de nêremayê, ez şiyu nêzdi, heyna nêremayê. Mı vat ez be destê xo têpışo, mı xo vırrkerd ser. Hama ke mı têpıştêne a waxt perrê xo şikiya

Ni vatışi sero, Siltan Silêmani vat:

- “Gunê ni merdım çino ke, ey xorê sayd kerdêne, eke tı bırema tı çıra nêremaya? O nımıtek nêameyo to het. To a waxt eşkerdêne haqa xo bıwaza, nıka tı ameya vana; dest u perrê mı şikiya”

Dora theyre bi, theyre vat ke:

- “Mı nu merdım kincun dewreşun ra diyo, coka ra ez nêremayu. Saydkar bıbiyêne, ez xorê remêne şiyêne. Mı vat ke, merdım dewreşun ra zarar nêyeno mı, coka ra ez cayê xode vındertu.”

Siltan Silêman haqe dano theyre, merdımun xora vuno:

- “Cayê de destê dewreşi cıra kerê!”

Theyra dırbetıne vuna:

- “Nê-nê destê dewreşi mebrnê! Eke şıma destê dewreşi bırna, reyna yeno ma kışeno ya ki perrê ma şıkınenê.”

Siltan Silêman:

- “Ma se bıkerime, se?”
- “Şıma ni kincunê dewreşi bıgêr u ‘be adırı bıveş-ni, nıka ra dıma zê mı theyri cıra nêxapiyenê”

Nıka heci u kalawını (kılawuni), nıka dewreş u erdişını, Nıka mallay u cübbeyını hetani şewe zürı kenê, seba perun hanzar ca şon u yenê. Ni çiyê ke kenê ez itha de binusi ina perloda de ca nêgênê.

Şıma zi honday mı niyun şınasnenê, belkia şıma mıra rındê zi şınasnenê. Zê na theyra dırbetıne ma zi raşt qesey u qali bıkeri. Ma pilaneyê dewreşê zürıker, mallayê zürıker, zürıkeri politıqa mısılmanı peyser tadanê. Hama zê Siltan Silêmani merdım vetışi zi muhimo. Ma ke ni zürkerun peyser tanêdi, na dorê perri ma teyna nêşıkneni, sarê ma zi cırakeni.”

Na estaniki zaf manayına, nıka zi cayê xo na qesa u qal gureto; “Her ardışın ra mevace Piro”
Se hanzar serre ra na waxt, hetani ewro, Dewreşun zürkerunê ma nêqediyay?
Şêx Said u Sey Rıza dıma ma çına diyo çına...

OMID

Kemal Akay XAMIRPÊT

Omîd çî waxt rîndo, omîd xo şaneno kamci rîke. Ğeyalo, ya ki raştîya. Tî şîkina ebe aşma ebe serra omîdi sero vînderê. Kam omîd ra çî fam keno. Fekê her beni isanra na qesa vejina. Na qesa hesab biya, çî waxt êna, tî şîkina soz bîdê. Tî şîkina birra xo bîbîrnê omîdi de. Kam ebe to inam beno. Omîdê xo sero, ju proja şîkina vîrazê. Ğeyal, hewn, çiyêde bino. Omîdi şîkina ğeyal bîkerê. Beno ke hewnde ki bîvênê. Wertê nê çiya de êna şona. Kam şîkino to wertê ninara vejo. Îsano ke zaf omîdê xo bîbo. Zaf omîd ra qesêkero pozîtîfo. No enerji dano isanê ke dormê dêde verniya isana keno roştî. Îsani o waxt weşîye ra, kar gure ra heskenê. Ebe omîdê de pil weşîye de niyadanê. Eke omîd qediya isan de enerji, kar gure roştî nêmaneno. Coka ke, heyat /weşîye rê omîd motoro, omîd qeweta. Eke omîd birriya seke çîla lemba şona xora, heni beno.

Mordemo ke omîdê xo kerd vîndi, her çiyê xo keno vîndi. Omîdi sero xêlê qesê pîlanê veri estê: “Mordemo ke omîdê kerd vîndi, herçiyê xo keno vîndi. Omîd Heqî ra nêbirino. Omîdê mî, çîla mîna. No çî, doman beno, heskerdene bena, isan beno,, ju hênî, ju ağwe bena... ebe ju mîsqal omîd, mî koy eyştî pê xo. Beno ke tî her çiyê xo vîndkerê, hema omîdê xo, xovira meke/merze. Omîd pere ke cêvê tode, hazır niyê owo. Zaf çî amay mî serde, hema, mî omîdê xo vînd nêkerd. Çinebiyena mî (Omîd) şîma kaşa u asa ra erzeno.

Cawo ke tariyo, cawo ke çetîno, cawo ke qiyamo, verende ez kuna verniya nîna, oncena. Omîd çiyê de niyanêno. Se ke ju ra êno vatene; Mordemê de manqul, kêf weş, zanoğ, hunerbend êno vatene... Ju çî kêmi mend, eke vajê omîdkar, qêret u qêretkaro omîd dano isana. Ju enerjiyê de pozîtîfo. Ebe pera nêno hernayîş. Reklamê xo çîno. Şîkino re herkesi. Bê dê golê de bêbine dera, rayê de derge dera, tariyê de bêçûlûski dera, hewnê de tersenok dera. Eke o çînêbo, royê isna sero heyat beno bêtham, meyşte de xîrabîn, birra de bêzewq niadana. Eke kewta tîxtora dest, na ki rêçê de bîna. Hatani ke resta guman u omîdi. Ez van; Îmzaa ke tî zerê xode erzena cî, omîd uyo. Şahad, ca , noter u resm lazîm niyo. To ke çîmê xo şanîti duriya, bîjangî bî tik, buriya kaykerd, lîlike zê dûrbîne duri ardi nezdi, corde zipikê araî çare ra zê çîrtîke corde gîlêri bî, nahet u o hetê tode dawîl zurna pîrodê, eke nêheşîna... Ez zan ke omîdê de gîran de kewta mîsavre, wazena ebe zor kaşkerê biyarê. Repî-tepiya şîmawa. Ezî ki tora musa şîliye çîka, pukeleke çîka. Mî raya roştî diye, ma ez thawa aye endî kenane tariya. Heskena sed piya mî peyser kaşkerê. Ez omîdi dîmawa. Ge ju heskerdoğa ke,

pê hawt kowa de, ge ju nêweşîyê de gîrane, ge ju gîrê de korr, ge jarê dîdanê morri, to di omîdo ke to mîrê daybî we, ebe dê di. Ebe dê kerd ser raşt... Mal u ‘varê’ dînya çîko ke. Mî milyoni cîkerdêne, safî nêkerdêne...

Hatani kilit mebo, ju kupa nêbena ra. Omîdi ki çiyê de niyanêno. To defê ke kerd vîndi, îşê to çîno tariya de, çetîniya de heyatê xo çetînke. Çetîniya de, qurdişana de bê u şo. Xortî u azebi, zaferî çîmanê jubîni de, huya-yîşê jubîni de, hewnanê jubîni de, ebe omîdi cêrenê. Xorê kenê germinîya kafa destanê jubîni. Qudîm u qewetê de henêne cênê ke, tî vana çerxê dînya dîna dest dero. Tî vana va de puk de, vartîş de, zere dîna pîrê omîdiyo. Coka nêqefelîno. En cawo teng keno hîra, en cawo tari keno roştî, en berbîşê tasêle keno haştî.

VEYVÊ MILAKETU

Hasan Yıldız

Çiyo ke naza araze biyo, jêde itîqat u torê mara bingeyureto, uncia ki çiyo ke amo ra fikrê mî, geyalê mî de biyo; hêkate pêro weşıya domanênîa mîna zelala.

O waxt ez hona hawt - heşt serri de bine. Ma virênde (verê coy) dewa mazra Biraştige de mendêne. Îtha ma hênîyo ke cıra ağwe simitêne, wertê zu lîge de bi. Ağwe uza ra amêne. Hata ağwe restêne çirtîke, hevîkê biyêne zelal, zerrê lîge de mor u, bequ gevîji dêne. Na ma zanitêne, ne çare ke uncia ki a ağwera ardêne, simitêne. Î hênî ra se game cêr hênîyo de bin bi, ağwa dey tenena pak u zelale biye. Namê na hênî Qori bi. Zerrê zu game de bi, coka cî ra vatêne Hênîyê Qori. Ağwa na hênî zaf wese biye; usar zaf serdine biye. Ez gegane şiyêne uza, ağwe simitêne. Sarê dewa ma, eke biyêne verason, domananê xo temey kerdêne, vatêne, “yamu yamu; hetê hênî ra mêşêrê, uza ejdair esto, domanu beno, weno!” Eve na qeyde domani tersnêne ke çêu ra duri mêşêrê. O waxt vergî, heşî hata zerrê dewe amêne. Kam çî zaneno, belkia ki pilê ma ninu ver tersay bi.

A roze şiliya de hewle vorêne. Hekmeta henêne biye ke, tu vana sae ke asmên qılaşıyo ra, cıra çem qurfiyo, hini kerdene ro. Maa mî zirçê, veng’a mî da, va ke, “bivoze, bê, şêr ke!” Miya Heqî gîna ro game ser, cor de hewro şîa biyo ve gîndelîk, Heqî zîncîla ho este golîkê game, ejdair ont, berd. Ez vostonê, şîne, hama çî hêf ke eve cî nêrestune. Mî miya Heqî u hewro şîa ra qeyr thawa nêdi. Hata new serri mî hêkatê nianênî zaf hesnay. Gegane tersêne, gegane sas biyêne; geyalê mîde zaf çiyê bîni pêda biy. Dî hire serri ra tepia ez ke newe mektev rê qeyd bine, serrê mî xeylê vêrdi bi. Na rae ki çê ma Derê Dewrêsu de bi, mektev ki Biraştige de bi. Hirê asmi ra tepia mî mektev ca verda. A roza jûye ke şîne mektev; mektev ra ke vejine, şîne çê xale xo, çê de dêmaria maa mîra qeyr kes çînê bi. Oda xeylê tariye biye. Hata ke çhêl-çhukê çêyi amay, ez kutune herey. Çıqaşı ke mî ra va ke, “meso, esmo itha rakuye!” mî vatena xo kerde, nêmendune, kutune ra rae. Raa virardê koy de, werte birri de şiyêne. Verasan bi, roz pede pede biyêne tari, ez hona nêkutune pulîkê hêgaanê gole. Virênîya mîra hirê vergî remay, şîy, bîrr de biy vindi. Ez inu ver zaf tersune, mî va, biremi, rew şêri çê. Nafa ki kutîkê gole erjîyay mî, na dolim ki zaf tersune. Zu mormek çê ra vejîya, vostonê, ama, ez xelesnune, kutîk kerd hast. Ez kutune ra raa çêyi, hetê Derê Dewrêsu hini hervi hervi son ke, nêzon ez hawrê xuyune ya ki nûne. Verva Derê Dewrêsu de zu dewe biye, cîrê vatêne Mazra Çhêliku.

Roze endî qedîye, her ca rînda rînd bi bi tari, ez hini hervi hervi remon; xafilde çiyê gîna ra çîmê mî, gama de bine nêeste, mî va, “o çık bi?” Na rae mî rînd qayt kerd ke çî bîvîni: xeylê sîlxetîya, cênîy, ciamordî, domanu dest de çiley vêsenê, heto zu ra ki haylemeo, govende gureta, kay kenê, dawul zurna cînîna, veyveo. Zu kemera de gîrse esta, dormê dae de yenê, sonê. Ravê hunde nêtersune, mî va, veyveo raştîkiyo. Dodîma ama mî viri, ez tersu ver bine terîk, fekê mîra veng nêvejiya.

A roze hata restune çê ke, sîto ke mî maa xora lito, pîrnîkanê mîra ama, şîne, kutune cîle, hewn’a şîne. Sodîr ustîne ra, maa mî ez kerdîne têra. Eke heşîne xo, mîra va ke, “Tu kota wertê mîlaketu.” Mî va, “Tu koti ra zana?” Va ke, “Qaytê destanê xo ke!” Mî qayt kerd ke, çî bîvîni: Destê mî hene kerdê. Mî çî ke diyo, maa xorê zu be zu qesey kerd. Ae ki kelê xo bîrrîna, sîkîr kerd ke, mîrê thowa nêbiyo. Çîme ho biy pîrr, mîra va ke, “çiyo ke tora biyo eskera, o veyvê mîlaketu biyo.”

29/7/2007

ÊNE 5-6

Hıdır EREN

5-

“24ê amnania wertene (Temuze) de sae kerdena hereketê Muradi hona devam kerdêne. Mığara Kırıki de 42 sergerdey, qır biyaine ra tersay, mığara ra veciyay texelet kerdi. Ninun maiyan de Demenun ra çül sergerdeo gırs, serê qoli Hesê Khewê bo serdarê aşira Demenun Lacê Cebrail Ağay Usên ki est bi.”*

Ma tekıtim şım... Şım ke ma berê, Demenun resnê. Esker anciyo amo Anavare. Amê diyarê Derê Laçi. Derê Laçi butun pişto. Wengê Hesê Kewê veciyo. Va ke Hesê Kewê Derê Laçi de koto lone. Lone dero. 250 mordem zerrê a lone de bi. 250 mordem!.. Hirê boğey berdi bi. Hirê boğey berdi, zerrê a lone de pesewe sere bınay. Non cı nêkotêne. Eskeri ra nêtowrenê teber birê. Sere bınay bi. Hergo jü rê, nia viçekê goşt; o ki kal, hende koti bi dest. Cêni nêşikiyenê ke teber bê. Esker vineno! Se teber bê. Gês de merdi bi. Vêسانیye, têsaniye!.. Destê xo verê cuc-ka domanun de gureti bi ke, domani tenê miji kenê, a miji bısımê. A mija domanun ine sımıti bi. Owe cı nêkoti bi. Owe nêşkiyay bi berê. Piyê m' ine vat, yacêrime. Na ca kokê ma yeno. Azê ma birrino! Ma xo sana doverê Peterre. Esker heniyo sono cor. Sonê, cor de be puselawa niya danê, sê kenê cênike sona mığara. Cor, cor ra karte an-cenê. Cênike beli kenê. Dormê mığara pisenê. A, oyca de hirê roci, Denez tey dano pero. Hirê roci ra tepiya pusela de tey sêr kenê hurendi beli kenê. O ki kişt. Daa mığara gurête. Têde kerdi zerrê deri, dere goni sona. Derê Laçi goni sona. Zaf qır bi. A derê Laçi de zaf qır bi. Mığara ro xo eştı bınê. Têde sana bombun ver. Esker, serra nêvest ra. A cênike, cı re biye sebep. İştê, heni nêbo, nêzanitenê! Ule ma dıma esker kot Derê Laçi. Ebe zor xeleşiyayme ra. Zor mend, têde qır bim. Oyca ra bombey eştı zerrê lone. Ma, zerrê kemer ra niya danime. Dover ra. Dızdi niyadanim! Tayê isan zerrê mığaran de qır kerdi, taye wes mandi. İnayê ke wes mandi, lone ra veciyay. Piye m' ine vat; “Belkia qersunê xo reyê. Zobi çayê ebe cüamêrdana teber bê!” Aliyê bertali pusela antê, va ke; “Hesê Khewê bo, Lacê Cebrail Ağay Usên Ağaya hayê qelfi ver! Vatena tuya, qersunê nine reyê. Nêbo, caro Hesê Khewê qewğa bertel keno!” Eskeri, bi Hesê Kewê ro raver anti. Taye tey qesey kerdi. Hata o vext veng ma niyamenê. Vexto ke, Hesê Khewê kut naca ra, kut aca ra; day pıro, o vext vengê xo veciya. Suxi bi kufiri kerdêne, esker ra xeberi denê. Zaf day pıro. Ebe dipçigana, ebe zompana, ebe kemeran ra!... Herd de mend. Herd ra nêşikiya ravezo. Dı cender-

mi koti bajiyun. Niya nat-dot. Dardi we. Jü ama vırendiye de findet. Dest de kardi biye, çık bi. Rınd nêasenê. Nat ra kutine dew ri ra! Bado, vati hen wesa wes çımı vetê; hen kiştı. Cı ra zaf ezab kerdi bi. O qelfo ke mığara ra bi teber. Qe jüyê de xo nêxeleşiya. Têde santi mitralyozun ver. Qır kerdi, nay pêser!

6-

“14ê asma (amnania peyêne) moza (Ağustos) 1938, Mıntıqa 8. Qori: Mıntıqa Tümenê 12yeni de sergerdey ebe serdaranê xoa ê new mığarayê ke têdimeyê kute zerrê ine, xo aca darenê we. Xebere ame. Elaiya Cendermana Seyare ra bolıga ke rusne, sergerdun de kuta qewğa. Na mûsade de elaiya 57ine ra müfrezun be topçiyana pheşti de cı. “Elaiya 34 ra jü bolıg ame; na bolıge ra 2 eskeri şehit bi, 4 eskeri bi dırbetın. Esker, peyser anciya. Nıka no çıka eskero ke amo naca, gereko nine têdine qırkero. 16e asma moza 1938 de filoyê teyerun ebe sürüyana mali be leyê ni mali de 500 ten sergerdey sero bombey warnay ro!” *

Na Xıdırê bıraê mına, o sire de, deka mı nêwese biyê. Doman ra! A sire de na cor, çar kosê dina qelebiyay bi jübini. Derê Laçi de cendegi eştı bi pêser. Dere pır goni şiyene. Ma wertê kemer ra veciayme. Na hetê Derê Zulımi vanê, hetê Demenun ser. Ma xo sana yi deri. Şım Zağgewa Abasiun de veciayme. Amaime oyca. Millet suxi bi. Reştım jü bini. Piyê m' va, nıka qene çekdari tenê zediyay. Çıton bo verên ra zêde thamış danim. Tari ke kot ma ser şime male arde serê birne. Thaba ma nêreseno. Zav-zeç têde qır bim. Arde serê birne. Adır kerd we. Derê Zulımi vanê, niya zoğı, xoriyo! Nirê qey Derê Zulımi vatê, keso ke kot zerrê ney, o vext zaneno. To ra cor, jü asmen aseno! Tengo, hemo hetê xo jılo, kaso. Gabanê do xofino! Derê cêr sono reseno chemê Muziri. Rocan ra yene bi. Zur-raşt gereko asma amnania peyêne biyene. Vexto ke teyyara ma sero cêre, na ma ra, a rocê ra hirê-çar roci tepiya bi. Goşt na ser. Hona tenê dü bi berc nêbi berc hama ma niyada ke mız-duman veciya. Maki-neli no ro. Qersuni nat dotê ma de vizzenê!.. Her ca thefu dumanı!.. Qersuni gıne kemerun, thılami kemerun ra darine we. Ha ma gız bim, gız bim amayme cêr, rınd cayê xori. Gabano!.. Xo rınd azna kemer ro. Makineli hetê ra,

teyyara hetê ra. Koy gerisi rîjiay ma ser. Taê bi dîrbetîn. Deka maa mı; deka mı ki biyê dîrbetîn. Ez, deka xo sero mandu. Piyê mı inay cêray ra evero şî. A dere de 50-60 ten qır bi. Zêdi re cêni u domanana! Nia dina kotê jûbin... Mal, gay, mîlet... Thaba çine bi. Eskeri hate seri gureti bi. Naver-bover. Bover ra Zeynelê Topi... Vati Zeynelê Topi amo, reşto. Babunrao. Kamuranê Abasiun bi. Alişer ra nat cı vexto ke çeke nêkerda xo dest, tek qersunê nêna hokumat ra. Vengê ey se ke kot mîleti ser, tı vana ro ama mîleti. Reştêne koti, oyca taburi fitînê zelêmeliye. Mordemê ke leye de bi, inay zaf sefkan bi. Çênêerciyaê, vatînê xîsmê aşirano. Bover ra ey tıfang eştêne. Jü deqa jü ca de neşkiyene ke findo. Na het ra veng danê, vanê; “Zeynel na het ro!..” o hetê bin ra veng dane, “Zeynel birrese, esker na het ro ama!” Phepugi cı rê vendo. Na het ro semerneno we. Veng dane, vanê; “Zeynel na het ro eskeri ma gurêtim!” Zeynel a het ro eskeri semerneno we. Çol Pasa bi. Hete... na hetê Mudıl ser, hetê Zeynelê Topi ser esker zaf şî. Na hetê ma tenêna bi sekun. Piyê m’ bo hevalanê xoa senik mandi bi. Cüamêrdê ke mande leto zêdire kokim bi. Nêşikiyenê tıfang bîercê. Cêni tenêna zaf bi. A roce heta san, san ra heta sodır caro vengê tıfangi nêbiri ya!

Roca bine tenêna bi sekun. Şî Mudıl ser. Ma ra cor esker senik mendi bi. Piyê m’ ine vati berê cêriyo bıvışim bover, birresim Zeyneli. Hona ma vışiay bi bover ke, ma sêkert esker keno henda bero ma reso. Cüamêrdi ma ra bırıay ra, gınay a kasê cori, vati, “naca ra hetê ser meserê. Ma sonim vîrendiya eskeri. Bado, yenim resenim sîma. Eke yinê jil ra dot elger kenim finim san, belkia o vext no zav-zeç reyêno ra!” İnay, gıny cı şî. Şî cor. Saete mend nêmend, cüamêrdê ke leyê ma de, vati “esker zor keno! Mefinderê, rae kume!” Qelfê kot rae, hên vîrade. Deka m’ hên dîrbetîn dîrbetîn veştê ra ez gurêtu kotê qelfi dîma, ma şîm. Piyê m’ amo cao ke ma caverdayme, amo aca. Feteliyo, çerexiyo ma nêdim. Tepiya cêro ya leyê ambazanê xo, tıfang eşto. Vato, qa qelfê şîyo koti, inay şiyê a ca! Tayê ca ke şîm, têde kas u kusê. Ebe ez deka mîna qelfê ra peyser mandim. Deka m’ dîrbetîna, nêşikîna bêro. Gına varro, vezena ra. Ebe hebetê caniya! Benz bet sero biyo zey paçiki. Hetê ra dîrbetîn, hetê ra dî caniya. Henda rınd teqetê ra kote. Ha, hurendiya xo de çhok da ro. Xo nia azna kemere ro. Ezi leyê de niştun ro. Deka m’ cêrê mı, va ke; “Çênêka m’ tı so. Ez nêşkinu beri. So qelfê mîleti resê, tey so.” Mı va, “nênê, to ca nêverdon. Nêson cayê. Heyta, leyê to de findenu. Ez ine de nêson!” Deka mı mîradiye mı ra, zırçe “urce so vanu! Ez nêşkinu raveji. Nîka esker yeno reseno ma. Urce!” vat. A, zey Aliyê Boli vatenê, kewrayê ma bi. Ez kotun wertê inê. Mı va; “kewrayê m’ piyê m’ inay kotiyê?” va ke; “A cayê, haye a ser ra.” A cor ra heniyo vengê tıfangun yeno. Ma ke tayê ca şîm, vengê tıfangun birriya. Piye m’ inay peyser cêrê ya, şiyê feteliyê deka m’ diya, arda. Ez nêdiyu. Ez nêdiyu!... Ez, ververê,... nia dere esto, Derê Zağge... Cêriyo sonê Zağge. Ververê yi çemi ro, xo sana pey mîleti, dîma heni berbenu, sonu. Hên ebe berbisa Aliyê Boli inê dîma nêvîşiyun ra. Hên ey dîma xo wertê mîleti de, ke vindi. Merık..., o ke kata şî, ez heni dîma. Boyna

berbenu. Cêni cêray ra mîradiyay mı ra. Cêniya jüyê cêrê mı serde, vat; “Na çıka ma rê biya bela. Çê çıko zırça zırça tûya?!...” Verda mı dime, mı vazda ez pêneguretu. Remu, amu cêr niştun ro. Kata şeri, kata nêşeri? Se bikeri? Teyna mandu!.. Tenê kemer, nia ma ra cor... Mı va, na rae ser seri wertê na kemerun de, oyca xo rê ronîşi. Ez şiyun oyca, niştun ro berbun. Berbun!... Berbun!... Berbun!... Kotun deşta sodiri. Henda tesela mı kute. Esker yeno mı kiseni! Ma, kes nêmando. Pêro şiyê... Xo xo de van; sêrê sebiyo biyo. Mı sêkert, hên o ver ra hurdi, hurdi qesey kenê. Nia, rınd gos na ser; ceneqiyun ra, mı va ke; “Alê m’!” Zırça, va ke; “Enê!” Mı va ke; “Eyyy!” Va ke; “Sukır be heqi dike dike! Tı kotiya?” Mı va, “Ezu wertê ni kemerun de.” Ha, veştun ra ebe veştene şiyun. Ma şîm deka mı ine de reştim pê. Şime, mığarun de, mığarê Piştigi vanê, aca de mandim. Mığarê Piştigi zey a mığara verêne piske têde ver rawa. Çêberê dot rao, jü nat ra! Rae cor de çina! Butun kemero. Bînê xo jilo! Hên şîm oyca. Jü mala xo; hona tayê malê ma mendi bi. Malê ma wertê deri dero. Jü mala xo birne. Kerdê zerrê legane. Mîlet zaf gınay bi cı. Çekdari senik mandi bi. Memedo Kewuco, ey dî domanê Abasunê, çê piyê mine! Ma çar-phanç çeyimê. Ma niyada, jü lacek dot ra berbenu, yeno! Piyê m’ va; “çaye berbena?” Va ke; “Eskeri serê sîma gurêto, nayê dot ra amay! Birayê m’ kişiya! Ezu amunê leyê sîma. Sımay amê xo sano bineniya eskeri!” Piyê m’ va; “Bilê m’ esker kotiyoy?” Va ke; “Serê sîma butun eskeri gurêto. Hayê serniya sîma de.” Se bîkim, se nêkim? Va ke; dîde ra hirê ra sêrê dot. Vexto ke tıfang erciya. Tek tekı ra bîercê. Nê bo têdime têdime bîercê! Qersuni senikê. Hên bikerê ke esker war nêro!

* (Akt. M.Kalman "Belge ve tanıklarıyla Dersim Direnişleri", Nû zen yayıncılık, İst., 1995 s, 432-437-459-461-464-477-478)

MÊRIKO FEKVİLİKIN (LUIGI PIRANDELLO)

Çarnais: Veli KİŞİOĞLU

Merdene, merdene ke lulikê ro tamase, geyvane, xofin u qefçile bo, iyê ke rae ra yenê, vêrenê ra, sonê, yaxê (pêşirê) inu jüy ra niso.

Tı ki eke bivinê, virêniye kuyê, rae sero bivındarnê, “qusır de nia mede, mı raa to birnê, hama merdene nista ro to ser.”

Nêvana?

Nia dı bêçikunê xo ra pê nêcêna, xıla xıl nêkena, nêerzena?

Heq bo ke zaf biyêne rınd.

Hama merdene lulik niya ke. İyê ke rae ra yenê, sonê, jêdine sero ki merdene nista ro. Hama nêasena, heni reet reet fetelinê. Heyatê hu'yê meşte u bêro sero fikirinê.

Vajime ez.

Nia derê, nawa itha binê jimêlu de, serê lewê mı de, na vilika ke nia rindek asena, ae vinenê??

Zonenê, doxtori nae ra se vanê??

Zaf namê ro hu'yo rindek esto. Jê karamelio, çiyê ro şirêno.

Epitolyoma.

Sıma ke mı de vake thome xo yeno feke sıma.

Epitolyama

Nameo ke nanê vilikun'a, şıyo ro dinu; heni, ma??

Çiao (çıbao), zonenê??

Merdena.

Eke itha ra vêrde ra, na vilike arde, meleqite lewê mı ra.

Va ke, pelguzarê mı bo.

Dıma ki va ke, tı nae bijê, ez phonc u ses asmi dime yenu.

De nika, mı ra vazê, “na vilike eke nia kaleka fekê mı de biye, ez çıturi kuzikê xo de bêveng ronişine??

Ez cêniya xo ra pers ken, van, mı ra çı wazena??

Yanê, lew to ra nine??

Vana, mı lew ke. .

Sıma zonenê, a roze se kerd??

Derjêni fişte ta, lewê xo kerdı eleg u purezine, goni de verday. Sarê mı guret, wertê hurdı destunê xo, lewê mı kerdı fekê xo, ez lew kerdune.

Boma budelae.

Vana, ez ve to ta ra pia bımırime.

Ezı ki çê de ro nênisen. Ben tever, son, vitrinu şêr ken, heyranê dezgedaru ben, destpêtênia dezgedaru de nia dan.

Aqlê mı ke çiyê ra mexeceliyo, eke ez ke deqê thol bımanine, belkia ki heyato ke esto, çino; dina sera dan we. Vajime, nas bıkeri, nas mekeri, tırena peyêne remna, mordemê rê jê to mı de rast ame, ez sesadîrê xo oncen, to itha kisen.

Meterse. Mı yaraniye kerde.

To ra çiyê wazen: Tı ke meste sodır istasyonê a dewa qışkeke de ama war, hetê çêyi ser ke şıya, ververê rae de vaso ke qır nisto pa, berreqino, o vaso khewe ra qevdê vaso khewe arêde. Bımore. To ke çıxaşı vas cı ra kerdo, honde rozê mı mendê na dina sero.

Hama se beno, qevde tenê qolinde bo.

Luigi Pirandello

Çarnais: Veli Kışioğlu

RAA KI MEKTEBI RA SONA KÊ

Cengiz ASLAN

Zimistan bi, vorî varay bî ra o olağ gêriyay bî, lîzgê dar
Zo beri pêro bînî dî bî, thêr hurîndia xo ra nêlewiyênî.
Oncia jû roca êniye biye, mektebî bî bî tatil, ma da-dasê
tenî lacek o kêneki rêştî bî pê, şiyênî dewî.

A serrî ma mekteba wertênî rê Xozat dî newî sıftî kerdî
bî, zimîstano bon kıra kerdî bî, tey mandênî, roconê tatilo
dî şiyênî dewî.

Nî vora zimîstani nî ki furtanonê bêbavo ma rae ra nê-
kerdênî, kemerî kî bıvarênî kî, mao oncia bışiyênî. Ma kî
heştê dewî meşiyênî, biriye kerdênî, merdênî...

Zimîstano raa kî arabê pîro amênî, şiyênî, ma tîmo a rae
ra şiyênî; rae dewî ica ra biriyênî ya. Na rae ra berd jû rae
ki Gozêrekî ra şiyênî dewî, hama tersê hewrêşî (çığ) ra
zimîstano kes itha ro nêşiyênî.

Xerclîgê mao kî ver ra mandi bî, vîrniye dî Gırmaçag, ma
ki iy dîma pêro pia jû rê qelebiyaymî tûkanê Gımê Xılıkî-
nî, tainî xo rê hewla, tainî sıkıcı, tainî leblebi seker, tainî
bastıq giroti, hînî kêf'a xorê werden'a şiyênî.

Hentê satê kî şimî, rae araba ra biriyaymî ya, kutim rae
dewî. Vorî her ca kerdî bî düz, thef o düman ra caê nêasê-
nî, ma teğmini ser rae berdênî.

Nî roconê vorîno dî ma kêneki rusnênî hatê pey, laceki
kutênî vîrniye, çığır dênî pîro, jüyo kî qefeliyênî, vêrdênî
ra pey, jüyo bin kutênî vîrniye. Gırmaçagi: "Sıftî ez kunî
vîrniye, peyserki sonî, sîma bonî dewî dî veconî" vat, vêr-
dî bî ra vîrniye, peyserki peyserki şiyênî, leqî kerdênî, ma
fitênî wais. Dî-hirê gamo ra tepia solixê xo biriya, vêrd ra
hatê pey, na rê dergo kut vîrniye.

Va guvênî, tozıkî phıskıtênî, ma rê rê top biyênî pêser,
tenê solix kerdênî, oncia rae xo ra dewam kerdênî.

Hasabê ma rê gorî gereko ma nîka rew bîrestênî dara
vamî. Dara vamî nisangê ma biye. Jüyê kî zimîstani rae
xo vîndî kerdênî, na darî ra vetênî, dewî kamci hat dera.
Ma kî tenê areşiyaymî, oncia kutimî rae. Tainî vat, "Na
hati ser şimî", tainî, "nê, dara vamî na hat dera, gereko
na hati ser şimî" vati; axîrê vatena ino ser gınaymî pîro,
şimî. Şimî nêşimî, nî rastê dara vamî amaymî nî ki thaba.
Roconê nanêno dî cınawurî jûrbon'a feteliyênî. Hatê ra
serd, hatê ra tersê cınawuro ma giroti bî. Çıqa waxt bî, ma
gêrênî, nêzonî; ningê ma cemediyay bî, kinci ma sero bî
bî zê kırtıkî.

Dergoy vîrniye ra veng fit xo ro: "Ez vacî, ma rae xo sas
kerdî, her kes bıqirro, vên dê dewî, beki kes - mes vengê
ma eşino pê"

Her keşî veng fitî bî xo ro, veng dênî. Tainî: "Balo,
Kheko, Zelxê, Khîlê, Daê, Baoo" vatênî. Punî bî Pul'a,
dî way pîroşiyay bî jübini ro: "Anne, baba" vatênî, Tırkî
veng dênî. Gırmaçagi:

"Bêlom bo! Nê, kia (kênê); nîka, no 'anne - baba' çiko?
Tırkî Xozat dî mand, ala sêr kî, ma o mîrenim, anne-baba
fek ra nêgîno war ro; lao lao!"

Ma oncia haylemo veng dênî, vao serdîno kî hatê Koê
Mori ra amênî, vengê ma hînî tozıkî sanênî xo ver, giro-
tênî, berdênî. Ma nêzanênî kotî derim, hînî asênî kî dewî
ra zaf düri bimî, keşî cûabê ma nêdênî. Tainî:

"Ma sîma rê vat, na hati ser şimî, sîma gos nêna ma."

En pilê ma: "Nîka sırê qewğa sîmao? Bıqirrê, vên dê!"
Dergoy:

"Nawa ma ra raver rêçî şiya, metersê, na rêçî ma bena
dewî" vat, omîd ama ma, o vîrniye dî, ma iy dîma tenê kî
şimî,

"Nê, lao; nî rêçê maê, itha cao kî ma amaymî pêser, icaoo"
vat, oxênao kî çî waxto a dornag dî gêrenimî, fetelinim.
Daa ma dî taqî nêmandî bî, pey ra kênekê veng fit xo ro:
"Gulizarî nêşkîna bêro, nawa hewn ra şiyê" vat, pêro sero
bimî top, destî, ningî mist day. Tenê kî biye germ, amê
xo, oncia gîran gîran kutimî rae.

Ma hona veng dênî, waxto kî omîdê ma bıbîriyo, a deqa
vengê ama, cûabê ma day: "Nê, lao; sîma kamî, kotî
derê?" Ma qirrênî:

"Sal derimî, rae xo vîndî kerdî, rew bîresê, serd ra ceme-
diyaymî." Bover ra:

"Metersê, metersê; mao ênim, metersê!" Dewî ra vengi bî
bî berc. Hatê ra vengê mîleti, hatê ra kî kutıkî lawênî, mî
vengê çomarê ma nas kerd.

Çomarê ma cınawuro rê baxsî, nîzamo rê baxsî lawênî,
lawaisê iy ra ma zanênî, kamo çiko. O jûrî nêlawênî. Ez
kî lawaisê çomarê ma eşiyoy pê, qewetî amê mî, mî xo xo
dî 'reyiyaymî ra, se beno, bıbo; ênê, ma vênê.'

Gıraniye niştî bî ma, ma taê hurîndia xo dî niştimî ro,
çimê ma daa nêbiyênî ya. Tainî veng dênî: "Hadarê jübini
finderê, meverdê kes rakuyo, çimonê xo akerê, mekuyê
ra!" vatênî, girotênî, ma gızgıznenî ra kî hewn ra meşimî.
Rêyê çimê mî bi ya, mî sêr kerd, dot ra wertê tozıkî ra
hentê dêwo gırs qılafetê mordemo asay, xo dîma taugi kas
kerdênî, ververa taugo zê goligo gırs, kutiko sênê xu'ya
xamî bîrnênî, hatê ma ser amênî. A deqa rüyê mî bi germ,
tenê amo xo, mî sêr kerd kî kutikê ma' o çomaro kî hentê
pisingî qıckek bî, nîka hentê goligê gırs asênî, mî sero
findetî bî, haylemo rüyê mî lêstênî.

Ez kî tenê amo xo, mî sêr kerd kî nao axura ma dî, wertê pîskî dero. Mî dormê xo ro nîa da, Phirîka mî rüyê mî giroto wertê lheponê xo:

“Cegicê mî, Cegicê mî” (‘Cengiz’ nêşkiyênî vaco). On-
cia: “Pasaê mî berdê Xozat, namî vurnê, Cegicê nê pîra.
Cegicê mî, Cegicê mî” vatênî, rüyê mî phaçi kerdênî.
Na rê: “Tey; ma, sîma Xozat ra amay, raa xo vindi kerdî,
waxto kî mîsêla bê, mîlet ama, rest, sîma nay taugo ro,
girotî, ardi. Loqmê sîma caê dî vêrdo, Cegicê mî” vatênî.
Çimê mî kêrango ra mandi bî, pîskî ra bux dariyênî we,
boa dî wesî pîrnîkonê mî ro şiyênî. Gosê mî gulênî, bonê
kêyi ra vengê şûarî bî bî berc, amênî:
“Derî na bîvêso Ğezalê
Ğêzala mî, bî muriye, lemîn lemîn”

Phirîka mî: “Tey, khalîkê tû’yo oncia banta Hafîzê Kori
kerda cî...”
Xozat dî mîleti mabênê xo dî Usên Doğanay rê ‘Hafîzo
Kor’ vatênî...

WISIV PÎRBAB

DIRBETYA DAKILA MI

BIKO.....DIKE.....
Omed û cîgerê minê harî
Sîmarê vecîyo minet û darî.
Mebîrê laê manîka sarî...
Roştîya xo mekirê tungo tarî.
Qomê ma zaf dîyê..
varîs û sepelîyê.....
vêsan û vîranîyê...
va û puko hêlkamî..
Zerya made xafîla giranî.
mezgê marê tofana bêterî.
Vasê kou ma sero royîya.
Esq û umudê ma voredî poyîya.
Verg û hêsî....
Lêwend û lewlêşî.
Xîncîr û merrê dêşî...
Kotî derê û derxanu...
Sebata rusvet û pêrî...
Cêra kerdî cendeg û serî...
Bêbext û zagumkarî amay.
Meyîtanê ma sero ostorî fitî kayî..
Bîray onte kardîya bîrayî..
Jê kengerê verê vayî....
Bîme qanqola serê dêryayî..
Zîndanora mendî dayîke çimê hitî...
Vîlîkanê azebo mîyê muzurî ditî...
Teyr û turî ciçikê veyvîko litî...
Bî astarê sêwe pîzêz û damanê pitî.....
Xo vîra mekerê ‘na ax û dirbetî....
Êndî hêsarê xobîrê....
Bîzanê zîwan û kamîya xo..
Az û uzê sîmarê bena roşt û ro
13 .02. 2019..
wisiv pîrbab..

AĞCE U SEYD MISTEFA

Vatox: Tornê Thali Cemal ÇELİK

Arêkar: Tûrkan ÇELİK

Seyd Mistefa, Babamansuric biyo. Zerria xo kuna ju çêneke. Name çêneke ki Ağca. Ağce hem zaf rindeke biya hemı ki çêna çêyê de xanedanu biya.

SeydMistefa, qe ju roce ebe xo neşiyê verê çêberê Ağce. Talibanê xuyo xatırinu ra kami ke estê i ruşnê. Kam re ke vato tekıte şiyê çê Ağce. Vatê; hal mecal nia nia. Çêneke kes qebû lnekerdo.

Xeyle waxt ebe na qeyde vêreno ra şono. Talibu zaferi pe heşneno ke zerria Seyd Mistefayi kuta ra Ağce. Nata bota xeberê danêci. Vanê, Alê Qule biruşne: xatırino, xanêdano, dewletiyê... Belkia i meşıkno, goş qesadey ser nero.

Seyd Mistefa, vano, “beno ki...”

Tekneno şono leyê Alê Qule. Vano:

“Talibê mı, ju reca mına muhime esta tora.”

“Vace pirê mı...”

“E ke beşêkena, şo mawenê mın u Ağce viraze.”

“Heya. Ez a nıka şon.”

Urzeno ra şono çê Ağce. Piri ki dıma şono. Verê çêberide vindeno, goşneno ser: Ela Alê Qule se vano. Heşneno ke Alê Qule vano:

“Çımê Seyidi ju zurro, ju koro. Feqiro, dest ra tawa neno, kes ey say nêkeno. Be, tı mı bıce, ez to, qutum u qumaş de gerg ken. Miyanê variyet de ken vini.”

A zere ra vecino tebêr ke Babamansurici hao verê çêberdero. Seyd, uca cıra vano:

“Mı to seba xo ruşna, tı seba xo kesey kerd.”

Cıre zewtu dano piro. Zewtê piri benê qebul. Neweşiyê da xırabıne yena çê Alê Quli. Miyanê ju aşme de qe ju kes nêmaneno. Pêro benê nêweş, mirenê şonê...

Anciê xeyle waxt vêreno ra şono. Seyd Mistefa, zaf fikirneno ke ju hal çare bivêno; se bıkerê, çibıkero... Şono kou ser fetelino. Raştê Mirekê Nure beno. Mirekê Nure ju Harmenio. Kou de mali verde beno. Birê malê xo çırayne-

no. Seyd vano:

“Ma be xêrdi, Mirekê Nure.”

“Xêr be sılamet SeydMistefa. Xêr o, şer o! Tı, itau...?”

“Xêro, xêr. E ke qebul kena ju xızmetê dan to.”

“Xızmetê da senêna!”

“Şo mabenê mın u Ağce viraze.”

“SeydMistefa, ni malê xo teslimê kami keri, ni kou sero, şeri mabenê şıma virazi!”

“Ez qaytê birê malê to ken. Qe çımê to pey de memano.”

“E ke henio beno. Ez seba xatırê to şonane.”

Mirekê Nure, kuno ra raê... Seydi ki birê mali ko ra ca verdano dıma şono. Vano, ela no sa vano! Şonê, resenê çêi. Mirekê Nure kuno zerre, Seyd Mistefa verê çêber de vindeno. Goş nano ro ser... Verende hal demê jûbini pers kenê, do dıma Mirekê Nure qese cêno, vano:

“Ez elçiyê Seyd Mistefayane. Mordemê do rindo. Her kes, i ra raziyo. Talibi cıra zaf heskenê. A nıka ke şero talibu miyan, ju dolime de se miye/pese dano are, ano. Pirê alemiyo, wayirê kerametiyo...”

Se ke beno, Ağce hawt serri ra dıma vana:

“Heya...”

Pers dana cı. A Mirekê Nure, xatır wazeno urzeno ra. Vecino teber ke çı biveciyo, Seyd Mistefa hao verê çêberde vınetiyo. Vano:

“Weee! Seyd! To adirê mı dardo we! Nıka birê malê mı, vergi werd!”

“Qe meterse. Mı xızmetkarê şano malê to ver. Şımserê dey hard ra korek keno berz.”

Piya şonê ke çar tene vergi, her go ju çengê de vınetê, mal maben de çerenê. A, uça de Mirekê Nure, şono destê Seyd Mistefayi, cırê beno talib...

Pir, xatır wazeno, nişeno ostor qiri ser, şaneno rae...
Ağce pers do cı, gereke zaf şabo, hama xoxo de kuno ves-
vese. Wazeno ke ebe fekê Ağcera ebe goşane xo bîheşno
ke, Ağce o qebul kerdo. Ostorê xo rameno xeyle rae şono.
Awa Munzuri yena vireniye. Ostor awe de kaykeno. O ki
vano:

Çaw: göz, dıl: kalp, guncikan: ciğer.

“Seydêma, Mezgirtra biyê. Muxondi, Lodekan, Qupık,
Kurkuruk dewê dinubiyê. Kirdaski ki qesey kerdênê...”
25 Gağan 2020/ İzmir

“Eşqo ke to de, aspareto de esto! Tı boqa vergu be!”

Ostor ke awe ra vecino hawt tene verge sıpey, vireniya
ostorê qiri cênê. Vano:

“Ma mı xorê yaraniyê kerde. Şıma ni kou sero mı peya
verdanê?”

A sate de vergi sır bene şonê...

Do dıma, Seyd Mıstefa şono verê çêberê Ağce. Dano
çêberro. Ber beno ya, Ağce hên vera dey de tik bena,
vındena. Vano:

“Ma be xêr!”

“Xêr be sılamet.”

“Tı, seba mı, Mirekê Nurera, pers da. Ez coka amane.
Ebe goşane xo, fekê to ra bîheşni.”

“Heya. Mı to qebul kerda.”

Eke fekê Ağcera ni qesu heşneno, taê vındeno. Nia da-
no, nia dano, nia dano, vano:

“Heq mıradê to bıkerro. Ez aşiqe cemalane, aşiqe nefisi
niyane.”

Cêreno ra şono...

Hawt serri Ağce dıma feteliyo ke fekê Ağcera na qesa bı-
heşno. Coku ra, a dem ra dıma namê Seyd Mıstefay beno:
“Seyd Mıstefaê Ağce”. Heni maneno...

Waxto ke seba Ağce qal kerdo, Ağce ser kılami vate:

“.....

Dıle dıle dıle dıle Ağcexanê

Çaw doğane, buri qeytanê

Melema derdanê, melema dıl u guncikanê

..... “*“